

บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอด
วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาสพล โตหอมบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2558

**The role of folk songs for life by Mike Piromporn in the communication
of culture and way of life of the workers in Bangkok**

Phassaphol Tohombut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Communication Arts

Department of Communication Arts

Faculty of Communication Arts, Dhurakij Pundit University

2015

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	ภาสพล โดหอมบุตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตินัน บุญภาพ คอมมอน
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร 2) การตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร และ 3) การประยุกต์ใช้บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงของไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 เพลง ประกอบด้วย เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง 3 มีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ของผู้ใช้แรงงานในระบบ (Formal Sector) และนอกระบบ (Informal Sector) จำนวน 20 คน ที่ได้ฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ทั้ง 4 เพลง แล้วจึงนำเสนอแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ ศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรม และแนวคิดเกี่ยวกับเพลง รวมถึงประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่งและผลงานของนักร้องลูกทุ่ง ไมค์ ภิรมย์พร ใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการศึกษา มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บทเพลงมีเนื้อหาแสดงประสบการณ์ร่วมทางอารมณ์ของผู้คนระดับล่างในสังคมที่เชื่อว่าความขยันอดทน มีมานะจะนำไปสู่ความสำเร็จ ลักษณะเด่นของเพลงได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตคนชนบทที่ดิ้น

รณนิความยากจนเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากความด้อยโอกาสทางการศึกษา จึงเข้ามาประกอบอาชีพโดยใช้แรงงาน เช่น งานก่อสร้าง บริกรในร้านอาหารขับรถรับจ้าง ซึ่งได้รับค่าแรงต่ำ แต่แรงงานเหล่านี้มีความอดทนและมีกำลังใจจากครอบครัวที่คอยเยี่ยวยาความเจ็บปวด มีความสอดคล้องกับความเชื่อดั้งเดิม การเล่าเรื่องราวได้สอดแทรกขนบประเพณีที่คุ้นเคย การขับร้องของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้สามารถเข้าใจวิถีชีวิตผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างดี ทั้งยังเชื่อว่า ไมค์ ภิรมย์พร เป็นตัวแทนของคนที่มีสถานะเดียวกัน เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ผู้ใช้แรงงานเหมือนกัน โดยเพลงทั้ง 4 เพลงมีเนื้อหาที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน ในบางแง่มุมดังนี้ 1) เพลงละครชีวิต บทเพลงสะท้อนชีวิตของคนชนบทที่สานการศึกษาต่ำเข้ามาใช้แรงงานในเมืองหลวงต้องทำงานหนักเพื่อค่าจ้างน้อย ซ้ำยังถูกหลอกลวง เมื่อไม่ประสบความสำเร็จจึงได้ตัดสินใจกลับไปอยู่บ้านตามความเชื่อที่ว่าถึงจะยากจนแต่สามารถมีความสุขกับครอบครัวที่รักได้ 2) เพลงยาใจคนจน เป็นบทเพลงเน้นถึงความรัก การยอมรับความจริงและการรู้จักตัวเอง เนื้อเพลงสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของหนุ่มสาวผู้ใช้แรงงานที่ต้องต่อสู้กับความลำบากยากจนแต่หากมีคนอยู่เคียงข้างให้กำลังใจ เอาใจใส่ ความเข้าใจทำให้มีกำลังใจต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค 3) เพลงเหนื่อยไหมคนดี บทเพลงสะท้อนชีวิตคู่ของผู้ใช้แรงงาน แก่นของเรื่องถ่ายทอดความรักของหนุ่มสาวที่เป็นกำลังใจให้กันและกันพยายามก่อร่างสร้างตัวเพื่ออนาคตของครอบครัว ถึงแม้จะเหนื่อยยากก็ทนต่อสู้ชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ รู้จักยกยอให้กัน 4) เพลงนักสู้ ม.3 เป็นบทเพลงสะท้อนพลังแห่งความรักที่เป็นแรงผลักดันให้พยายามพัฒนาตนเองให้สูงขึ้นเท่าเทียมกับคนรัก ชายหนุ่มในบทเพลง “นักสู้ ม.3” ที่แม้จะมีแค่ “วุฒิใบประกาศ ม.3” แต่สามารถประสบความสำเร็จในระดับสูงได้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 การตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าบทเพลงทั้ง 4 เพลง เป็นเพลงให้กำลังใจผู้ใช้แรงงาน สร้างความบันเทิง และผ่อนคลายความรู้สึก นอกจากนี้ บทเพลงยังได้สื่อสารถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ เนื้อเพลงเป็นการเล่าเรื่องราวของชีวิตคนจนในชนบทที่เคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมืองหลวง แต่เนื่องจากการศึกษาน้อยทำให้ต้องทำงานหนัก ถูกเอารัดเอาเปรียบ บ้างก็มีกำลังใจจากครอบครัวและคนรักทำให้มีมานะ อดทนจนประสบความสำเร็จ บ้างก็ล้มเหลวต้องกลับบ้านที่จากมา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 การประยุกต์ใช้บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ชอบ ฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร เนื่องจากเป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นมาจากชีวิตจริงมีเนื้อหาสร้างกำลังใจ เมื่อได้ฟังแล้วจะเกิดแรงบันดาลใจให้มีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค มีความอดทน เสียสละ ซึ่งเป็น ทุนวัฒนธรรมของลูกหลานชาวนาที่เข้ามาต่อสู้ชีวิตในเมือง นอกจากนี้ ความสำนึกในหน้าที่ต่อ ครอบครัวยังเป็นแรงผลักดันให้หนุ่มสาวผู้ใช้แรงงานยอมสู้ทนต่อสู้ให้มีชีวิตที่ดีขึ้น หรือเพื่อปลด ปลื้องหนี้สินให้กับครอบครัว

Thesis Title	The Role of Folk Songs for Life by Mike Piromporn in the Communication of Culture and Way of Life of the Workers in Bangkok
Authors	Phassaphol Tohombut
Thesis Advisor	Asst.Prof. Dr.Thitinan B. Common
Department	Communication Arts
Academic Year	2014

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the role of folk songs for life by Mike Piromporn in 3 components: 1) to study the communication of culture and way of life of the workers in Bangkok, 2) to study the effects of Mike Piromporn's folk songs on the culture of the workers in Bangkok, and 3) to study how Mike Piromporn's folk songs affect the workers' way of life.

The study is qualitative research regarding four of Mike Piromporn's folk songs as follow : Lakorn Cheewit (Drama Life), Yachai Khonjon (The Poor's Beloved), NueyMai KhonDee (Beloved, are you Tired?), and Nuksue Mor Sam (High School Champion) . The in-depth interview has been used with twenty samplings of workers in Bangkok. The descriptive method was applied to present the qualitative data.

The results of the study are as follows: 1)To study the communication of culture and way of life of the workers in Bangkok. It is found that the songs have captured the emotional experience of the unskilled worker. The workers believe that perseverance will lead to success. Features of the music reflect the lifestyle of rural people struggling to escape poverty by working in Bangkok. But because of their educational disadvantages the only available occupations are jobs such as construction, waiters, taxi drivers which are all low-wage. But these workers have gained patience and encouragement from family to lessen the stress. The choruses of Mike

Piromporn's songs can convey sympathy for the way of life of the workers as well. They also believe that Mike's choruses are representative of people with the same status, understanding, and compassion for workers alike. All four tracks have different content and are similar in some aspects. 1) The song "Lakorn Cheewit" (Drama Life). The song reflects the life of poorly educated workers in the big city who have worked hard for less pay and have been cheated. When unsuccessful, they decided to return home--according to the belief that the poor will be blessed with a family that loves them. 2) The song "Yajai Khonjon" (The Poor's Beloved). Songs of Love recognizes the truth and sings of knowing yourself. The lyrics reflect the well-being of young workers who fight poverty. 3) The song "NueyMai KhonDee" (Beloved, are you Tired?) The song reflects the life of a married couple. It tells a love story of a young couple who are encouraging each other and are trying to build for the future of the family. 4) The song "Nuksue Mor Sarm" (High School Champion). The song reflects the power of love and how it is the driving force for development, giving rise to parity with the lover. The young man in the song, despite his low qualification of "M. 3", can still achieve success at a high level. 2) To study interpretation of the culture of the workers in Bangkok and the affect on Mike Piromporn's folk songs. It is found that Mike Piromporn's songs offer encouragement, entertainment and relaxation for the workers. The songs also communicate the forms of life and careers. The lyrics tell the story of how the poor live in rural areas where there is migration to the big city. However, due to low education the need to work harder, many remain downtrodden. Some with encouragement from family and loved ones endure to achieve success. Some fail and return home. 3) To study how Mike Piromporn's folk songs apply to the workers' way of life. It is found that listening to music inspired the ability to overcome powerful obstacles and have an encouraging affect. Most workers like Mike Piromporn's music because the songs were written from real life. The lyrics are composed with love, patience, and sacrifice. This is the cultural capital of the children of farmers who came to fight for their lives in the city. Moreover, the sense of duty to the family

also was the impetus for young workers willing to endure the struggle for a better life and to settle liabilities of the family.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตินัน บุญภาพ คอมมอน ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ตลอดจนข้อคิดต่าง ๆ ด้วยความทุ่มเทเสียสละ และให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและกลุ่มผู้ใช้แรงงานทุกท่านที่ปรากฏรายชื่อในบรรณานุกรมที่สละเวลาอันมีค่าให้ความคิดเห็น บอกเล่าประสบการณ์เพื่อเป็นข้อมูลในงานวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้าเสมอมา

ภาสพล โตหอมบุตร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 นิยามศัพท์	6
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร	32
2.5 ประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง	42
2.6 ประวัติและผลงานของนักร้องลูกทุ่ง “ไมค์ ภิรมย์พร”	46
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
3. ระเบียบวิธีวิจัย	57
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลและวิธีการวิจัย	57
3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล	58
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	59
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5 การนำเสนอข้อมูล.....	60
3.6 ประเด็นคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์.....	60
4. ผลการวิจัย.....	62
4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มประชากร กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์.....	62
4.2 ผลการศึกษายาทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร.....	66
4.3 การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานใน เขตกรุงเทพมหานคร	84
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	87
5.1 สรุป	88
5.2 อภิปรายผล	92
5.3 ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก	107
ก แบบสัมภาษณ์	108
ข ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	111
ประวัติผู้เขียน	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ประเภทของสื่อและคุณลักษณะ	40
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
4.1 ชื่อและอาชีพของกลุ่มแรงงานในระบบ	62
4.2 ชื่อและอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบ	62
4.3 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	63

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2.1 แบบจำลองของบุคคลที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของเพลง	35
2.2 แบบจำลองการสื่อสารองค์ประกอบของเพลง	38

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เพลงลูกทุ่งถือเป็นสื่อที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่กลั่นกรองออกมาจากวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคม โดยผ่านการแต่งแต้มและเล่าออกมาเป็น ภาษาง่ายๆ ประกอบกับดนตรีพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความบันเทิง สนุกสนาน แก่ผู้ฟังอย่างมี วรรณศิลป์ การนำเสนอเพลงลูกทุ่งสามารถนำเสนอเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงเรื่องราว ทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม เพลงลูกทุ่งนอกจากจะเป็นช่องทางในการให้ความบันเทิงแล้ว ยังเปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนความเป็นอยู่และสะท้อนค่านิยมทางสังคมในยุคหนึ่งได้เป็นอย่างดี

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ สาขาย่อยกวีนิพนธ์ จากสำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กล่าวว่า “เสน่ห์ของเพลงลูกทุ่งอยู่ที่ความสำคัญของ 4 ประการ คือ 1. มีเนื้อร้องหรือคำร้องที่เรียบง่าย 2. สอดใส่อารมณ์ความรู้สึกได้ดี 3. เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง สามารถบอกกล่าวบันทึกเหตุการณ์แต่ละช่วงที่ผ่านมา และ 4. อยู่ตรงที่บทเพลงเหล่านั้นสามารถ ประมวลโวหารของชาวบ้านจริงๆ ออกมาดีแผ่ได้อย่างถึงอกถึงใจ

ประธาน ศิลปินจากรุ กล่าวว่า “เพลงลูกทุ่งเป็นบทเพลงที่มีทั้งรส (เนื้อร้องและทำนองถึงใจ) กลิ่น (กลิ่นโคลนสาปควาย) และเสียงที่ได้จากลีลาการร้องของนักร้องแต่ละคนซึ่งเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว เป็นบทเพลงที่มีเทคนิคพิเศษและนักร้องยังต้องมีคุณภาพเสียงที่ดีอีกด้วย”

ชลธิ์ ธารทอง ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง นักแต่งเพลงลูกทุ่งปี 2542 กล่าวว่า “เพลงลูกทุ่งเป็นเสมือนคำบอกเล่าที่มีวิญญาณ คือมีทั้งสนุก เศร้าสร้อย และอีกหลายสิ่งหลายอย่าง การทำให้บทเพลงแต่ละเพลงมีความหมาย จะต้องอาศัยจากประสบการณ์และความรอบรู้ที่เห็นมา กับตาจริงๆ เช่น แต่งว่าอีสานแล้งก็ต้องเขียนให้เห็นว่าแล้งจนมอดตาย เพราะไม่มีน้ำจะกินเป็นต้น” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532)

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันทั่วไปตามชนบทไทย เป็นเพลงที่ใช้ภาษาง่ายๆ ตรงไปตรงมาไม่สลับซับซ้อน เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนใน ชนบท ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนสภาพสังคม ความเป็นอยู่

และวัฒนธรรมไทย และมีหลายเพลงที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2481 จนกระทั่ง จานง รังสิกุล เริ่มใช้คำว่าเพลงลูกทุ่ง เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 สืบมากระทั่งจนบัดนี้ ซึ่งถือได้ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ สมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป ศิลปิน ผู้ผลิตและผู้สร้างสรรค์ ผลงานเพลงลูกทุ่งทุกคนเหล่านี้ ควรได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติ ตลอดจนให้กำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่า (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2532, น.คำนำ) เพลงลูกทุ่งจะมีลีลาการร้องที่เป็นธรรมชาติ เสียงดังฟังชัด เปล่งเสียงขับร้องออกมาอย่างเต็มที่ ไม่นิยมการดัดแปลงเสสร้อย น้ำเสียงมีเสน่ห์ชวนฟัง มีลูกคอที่มีลักษณะเฉพาะตัว เพลงชีวิตในยุคแรกๆ นั้น มีอยู่มากมาย ได้แก่ เพลงคำน้านม เพลงหนุ่มเหนือแอ่วนาง เพลงสวรรค์บ้านนา เพลงลูกสาวตาดี เพลงกลั่นโคลนสาบควาย และมีเพลงที่ปลุกกระแสสังคมให้ตื่นตัวขึ้นเป็นอย่างมาก ต่อมารัฐบาลของ จอมพลแปลก พิบูลย์สงคราม ได้ออกอากาศห้ามนำเพลงชีวิตไปเผยแพร่ออกอากาศด้วยความเห็นว่า เป็นเพลงที่มีถ้อยคำเสียดสีสังคม จึงทำให้เพลงชีวิตแนวนี้ซบเซาลงไป เพลงชีวิตในแนวหวานจึงเป็นทางเลือกใหม่ของนักประพันธ์เพลงในยุคนั้น บทเพลงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการนำเสนอ โดยเน้นถึงเรื่องราวของความรัก การพัวพันเพื่อถึงคนรัก (สุกรี เจริญสุข, 2532, น.25) เพลงชีวิตในแนวหวานได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้นักประพันธ์เพลงทั้งหลายต่างก็คิดสร้างสรรค์งานเพลงเข้าสู่สังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้นพร้อมๆ กับที่นักร้องและนักประพันธ์ เริ่มมีการเปิดตัวเข้ามาในวงการเพลงอย่างจริงจัง การถ่ายทอดอารมณ์เพลงซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของเพลงลูกทุ่งอีกประการหนึ่ง เพื่อให้ผู้ฟังฟังแล้วมีอารมณ์คล้อยตาม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของอารมณ์ประเภทใดๆ ก็ตาม ทุกอารมณ์ที่ถ่ายทอดออกมาสู่ผู้ฟัง นักร้องที่มีความสามารถและมีพรสวรรค์เท่านั้น ที่จะกระทำได้ดีดังเช่น คำกล่าวที่ว่า ทุกคนเกิดมามีความสามารถไม่เหมือนกัน

ในแต่ละภูมิภาคประเทศไทย จะมีบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นที่นิยมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นการแสดงออกของเกษตรกร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องทุ่งชีวิตความเป็นอยู่ การทำมาหากิน เศรษฐกิจ และความรัก เพลงลูกทุ่งมีการยอมรับกันแพร่หลายในปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมาจนปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531, น.550) และเป็นจังหวะลีลาเพลงพื้นบ้าน เช่น รำวง ซำซ่าซ่า ลำตัด กลองยาว แต่มีลักษณะต่างรูปแบบกัน คือ จังหวะเพลงหมอลำ เพลงต่างประเทศ มโนราห์ หนังตะลุง ได้ถูกดัดแปลงมาเป็นจังหวะเพลงลูกทุ่ง ที่เน้นความสนุกสนานรื่นเริงเป็นหลัก ปะปนไปกับสุนทรีภาพของส่วนประกอบของดนตรี ทั้งนี้เนื่องด้วยสำนวนวิจิตร พิสดาร ผูกประโยคภาษาชมธรรมชาติ และสภาพที่แท้จริงของสังคมได้อย่างตรงๆ ชมท้องทุ่งท้องนา บรรยายชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี ราฟิงราพันถึงความรัก การประกอบอาชีพความตกลงขบขัน และเสียดสีสังคม

ภาคอีสานเป็นอีกภาคหนึ่งของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง โดยทั่วไปลักษณะภูมิอากาศ ฤดูร้อนจะร้อนจัด ฤดูฝนก็จะมีฝนตกน้อยกว่าภาคอื่น ฤดูหนาวก็หนาว ชาวอีสานในยุคสังคมไทยปัจจุบัน นับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นแรงงาน ทุกประเภท ทั้งชายและหญิง ที่มาหาเลี้ยงชีพในกรุงเทพมหานคร และเมืองขนาดใหญ่ของประเทศไทย รวมทั้งแรงงานที่ไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ วัฒนธรรมของคนชาวอีสานได้แก่ ข้าวเหนียว ไก่ย่าง ส้มตำ ฯลฯ จัดได้ว่าเป็นอาหารหลักของคนไทยที่ได้รับความนิยมสูง และได้รับการยกย่องให้เป็นอาหารไทยชนิดหนึ่ง ที่มีชื่อเสียงทั่วประเทศและต่างประเทศ เอกลักษณะในการดำรงชีวิต ยึดถือความเรียบง่าย การกลับถิ่นเดิมในฤดูทำนาและวันหยุดเทศกาล ปีใหม่ วันสงกรานต์ เป็น ประเพณีที่ปฏิบัติของชาวอีสานในปัจจุบัน (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2539, น.43) และหลังจากนั้นชาว อีสานก็จะกลับไปทำงานยังที่เดิม และบางส่วนก็จะเปลี่ยนงานทำหรือหางานทำใหม่ ที่มีรายได้ ดีกว่างานเก่าที่เคยทำมา ทั้งนี้ก็เพื่อการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวที่รอคอย อยู่ที่บ้าน สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นวัฏจักรการทำงานต่างถิ่นของชาวอีสานไปแล้ว

จากสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ใช้แรงงาน ได้สร้างความ ประทับใจและเป็นแรงบันดาลใจให้บังเกิดบทกวีสื่อเป็นบทเพลงลูกทุ่งเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และ ถ่ายทอดวัฒนธรรมออกมาในด้านต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ โดยนักประพันธ์เพลงได้พยายามหยิบเอาประเด็นสำคัญในการเขียนเพลง ที่มา จากสภาพความเป็นจริงของสังคมแรงงาน เพื่อนำมาถ่ายทอดและสะท้อนชีวิตผู้คน เป็นการให้ กำลังใจและหาทางออกให้กับผู้คนในสังคม เพื่อเป็นการช่วยเหลือ และสร้างสรรค์สังคมอีกทางหนึ่ง (ชูเกียรติ ฉาโรสง และคม ทัพแสง, 2545, น.59) ที่เสนอให้แก่สังคมได้รับรู้ถึงวิธีการดำเนินชีวิต ของคนที่มาใช้แรงงาน ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการอยู่รอดให้พ้นจากภัยธรรมชาติที่ไม่เคยปราณีใคร จาก สภาพเหล่านี้จึงทำให้นักประพันธ์เพลงส่วนใหญ่ในปัจจุบันได้ประพันธ์เพลงที่กล่าวถึงลักษณะของ คนขายแรง เพื่อสื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้ถึงบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนในท้องถิ่นเช่นคน อีสาน ก็หาลักษณะเด่นจากคนในภาคอื่นของประเทศไทยมาเขียนเป็นบทเพลงเพื่อถ่ายทอด วัฒนธรรม ดังบทเพลงต่อไปนี้

เกิดมาทนมคือคนอีสาน ถิ่นกันดารเป็นสถานที่อยู่ หล่อหลอมใจให้เป็นนักร้อง
กระจายกันอยู่ทั่วโลก... ตกน้ำบ่ไหลตกไฟบ่ไหม้ จะอยู่ไหนใดไม่มี
วันเหงามาขาดเงินกะเอิ้นกันกินข้าว อีสานบ้านเฮาสิบมีวันตาย.....
บ่อย่าฮิใครแต่บ่ให้ใครอย่าฮิ มาดึกก็บ่ดึบย่านเว้าถึงซ้อฟงหมอลำนำกัน
ได้เสี้ยวอีสานสิบมีวันตาย

(เพลงอีสานคงกะพัน : ไมค์ ภิมรณพร)

จากบทเพลงดังกล่าวสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนอีสาน ที่มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ที่เป็นไปโดยสัญชาตญาณตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติบังคับ โดยที่ไม่เลื่องงานทำตลอดจนการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอีสาน ซึ่งเป็นสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีไมตรีจิตต่อคนต่างถิ่นที่มาเยือน สงสารคนอื่น ชอบความสนุกสนานในขณะเดียวกันก็รักความสงบ

ไมค์ ภิรมย์พร เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่ง (ทศพร จิตรอาษา, 2555) ได้ฉายาว่า เป็นขวัญใจของผู้ใช้แรงงาน เพราะหลายบทเพลงสะท้อนถึงชีวิตผู้ใช้แรงงาน เนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงาน มียอดขายสูง เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ใช้แรงงาน มีวิธีการเล่าเรื่อง โดยนำวิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงานมาเป็นตัวละครหลักในการเล่าเรื่อง โครงเรื่องส่วนใหญ่มักเป็นโครงเรื่องเกี่ยวกับชะตากรรมในการดำเนินชีวิต แก่นเรื่องเป็นการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตของคนจนและคนมีการศึกษาน้อย มักวางปมเงื่อนความขัดแย้งเรื่องชนชั้น ความแตกต่างระหว่างชนชั้น สถานภาพ ความรวยความจนของผู้ใช้แรงงาน นำความขัดแย้งนั้นมาสร้างเป็นบทเพลง ใช้วิธีสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ โดยการนำวิธีการสื่อความหมายแบบคู่ตรงข้าม และวิธีอุปถัมภ์มาใช้ในการประพันธ์บทเพลง โดยการใช้ความหมายผ่านถ้อยคำ วลี และประโยคที่มีความหมายแฝง รวมทั้งซ่อนปมแฝงเร้นหรือมายาคติผ่านทางระบบวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิต วัตถุ สิ่งของ ผู้ใช้แรงงานรับรู้ถึงความหมายของบทเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานได้ไม่ยาก เพราะเนื้อหาของบทเพลงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับระบบความคิด ความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการใช้วิธีการเล่าเรื่องตามชนบท ที่ผู้ใช้แรงงานคุ้นเคยมาก่อน จากการเล่าเรื่องผ่านสื่อแขนงอื่น เช่น ลิเก ลำตัด หมอลำ ละคร โทรทัศน์ จึงทำให้สามารถเข้าใจความหมายได้ ตลอดจนผู้ใช้แรงงานยังมีความเชื่อว่า ศิลปินผู้ถ่ายทอดบทเพลงมีความเป็นตัวแทนของคนที่มีสถานภาพเดียวกันและมีความรู้สึกร่วม เข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้ใช้แรงงาน นอกจากนี้การมีเพลงลูกทุ่งและศิลปินเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย ยังเป็นการสร้างพื้นที่ในโลกอุดมคติแก่ผู้ใช้แรงงานอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารภาพลักษณ์ของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร ให้เป็นเสมือนตัวแทนของผู้ใช้แรงงานผ่านสื่ออื่นๆ โดยเน้นรูปลักษณ์และการนำเสนอสู่ผู้ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ช่วยผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง และสร้างกำลังใจ อันนำไปสู่การยอมรับและได้รับความนิยมจากแฟนเพลงทั่วประเทศ

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ ที่จะศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งชนชั้นแรงงานแสดงถึงความเข้มแข็ง อดทนเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ร่างกาย เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวที่รอคอยอยู่ทางบ้าน สิ่งเหล่านี้ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต จากสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในสังคม บทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร น่าจะมีอิทธิพล

ต่อผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะแรงงานชาวอีสานที่มาใช้แรงงาน ทำให้เขาเหล่านั้นเกิดเป็นแรงบันดาลใจ ในการดำเนินชีวิต ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เหมือนเป็นตัวแทนผ่านสื่อบทเพลงได้อย่าง ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและ วิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลง ลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พรในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในด้าน การถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสอบถามกลุ่มผู้ใช้แรงงานในเขต กรุงเทพมหานคร ทั้งในระบบและนอกระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากการบันทึกเทป แล้วทำการ วิเคราะห์ สรุป ประมวลผล

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ทำงานและอาศัยอยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นพื้นที่ที่แรงงานส่วนใหญ่มุ่งเข้ามาหางานทำโดยทำการศึกษาศนชั้น แรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ ดังนี้

แรงงานในระบบ คือผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอน โดยศึกษาอาชีพพนักงาน ลูกจ้างบริษัท ที่ทำงานบริษัท มีระบบการประกันสังคม และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

แรงงานนอกระบบ คือแรงงานที่ทำงานอิสระหรือเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครอง ในระบบการประกันสังคม โดยศึกษาอาชีพคนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง คนขับรถแท็กซี่รับจ้าง แม่ค้าหาบเร่แผงลอย อาชีพนวดแพทย์แผนไทย และอาชีพรับเหมาก่อสร้างรายวัน ที่เป็นกลุ่มผู้ใช้ แรงงานที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ไมค์ ภิรมย์พร คือศิลปินเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตด้วยที่ประสบความสำเร็จ และเป็นขวัญใจ ผู้ใช้แรงงานชาวอีสานที่มาอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษา เป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 ถึง 30 เมษายน 2558

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เป็นการสะท้อนพฤติกรรมของบุคคลของชนชั้นแรงงานซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคมเศรษฐกิจ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต ของผู้ใช้แรงงานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น
2. สามารถนำเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตเป็นตัวแทนไปใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานต่อไป
3. เป็นที่รวมของภูมิปัญญา และทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน เป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมประเทศ

1.5 นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่ได้แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไป

เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต หมายถึง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นจริง

ผู้ถ่ายทอดเพลงลูกทุ่ง หมายถึง ผู้ซึ่งถ่ายทอดบทเพลงลูกทุ่งออกมาด้วยเสียงร้อง คือ ไมค์ ภิรมย์พร

ผู้ประพันธ์ หมายถึง ผู้ที่ทำการประพันธ์ทำนอง และ/หรือ ผู้ที่ทำการประพันธ์คำร้อง โดยเพลงประกอบไปด้วยโครงสร้างหลักๆ 2 ส่วน คือ ทำนอง และ คำร้อง (เนื้อเพลง) คือ ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร

การนำเสนอ หมายถึง ทำนอง เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พรที่ขับร้อง

ผู้ฟังเพลง หมายถึง ผู้ฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร คือคนใช้แรงงานจากต่างจังหวัดมาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต หรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม ที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ประกอบด้วย ศาสนา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปะวิทยาการต่างๆ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการกินอยู่ การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญา ฯลฯ ในที่นี้หมายถึงรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

วิถีชีวิต หมายถึง แบบแผนของการแสดงพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และความสามารถในการเลือกแสดงพฤติกรรมนั้น ในที่นี้หมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าลักษณะอย่างไร มีความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ เห็นด้วยหรือคัดค้าน ของชนชั้นแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้ศึกษา

แรงงานในระบบ หมายถึง ผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอน ในที่นี้หมายถึง พนักงานลูกจ้างบริษัท จากต่างจังหวัดที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

แรงงานนอกระบบ หมายถึง แรงงานที่ทำงานอิสระ เช่น คนที่ทำงานไม่เต็มเวลา คนงานที่รับงานไปทำที่บ้าน คนงานที่ทำงานรับเหมาช่วง คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง คนขับรถแท็กซี่ แม่ค้า หาบเร่แผงลอย อาชีพหมวดแพทย์แผนไทย และอาชีพรับเหมาก่อสร้างรายวัน ที่เป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ทำวิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

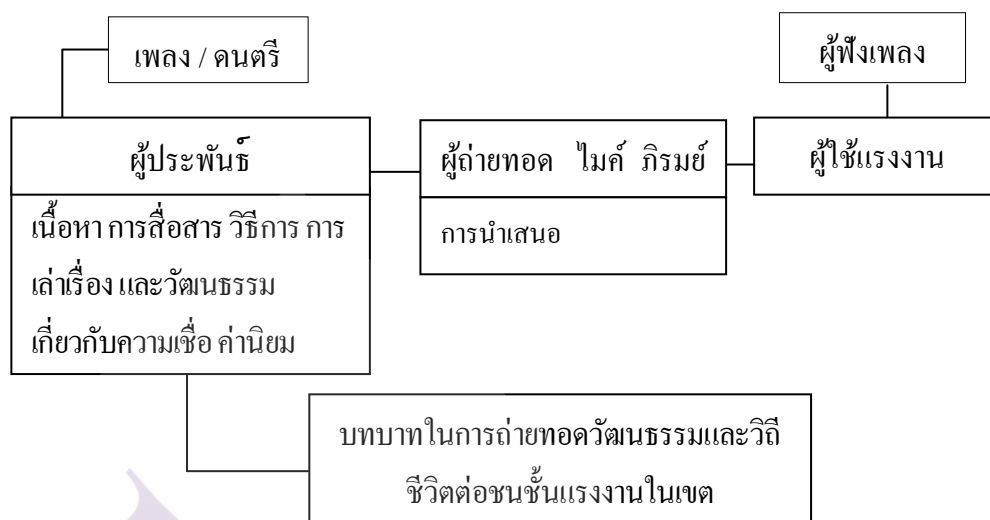
เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นคนขับร้อง

ผู้ฟังเพลง คือ แรงงานในระบบและนอกระบบที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง

ไมค์ ภิรมย์พร เป็นนักร้องลูกทุ่งเพื่อชีวิต ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง

บทเพลง ประกอบด้วย เนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี

บทบาทจากบทเพลงทั้ง 4 บทเพลง เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นการดำเนินชีวิตจริงของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร
- 2.5 ประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง
- 2.6 ประวัติและผลงานของนักร้องลูกทุ่ง “ไมค์ ภิรมย์พร”
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude Approach) มีรากฐานมาจากวิชาทางจิตวิทยา และเป็นสาขาหนึ่งที่มีผู้สนใจศึกษากันมากที่สุด ทัศนคติเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในกระบวนการเลือกเปิดรับข่าวสาร โดยบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีลักษณะสอดคล้องกับทัศนคติของตนเองและปฏิเสธข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติของตน ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามของทัศนคตินี้ไว้มากมายและแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามคำนิยามที่เป็นที่ยอมรับและใช้กันอยู่โดยทั่วไปมีดังนี้

อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท ได้ให้ความหมายของทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มของคนๆ หนึ่งที่มีต่อสิ่งเร้าหรือเรื่องบางเรื่อง รวมถึงผลรวมของความรู้สึก อคติ ความคิดและความรู้สึกอื่นๆ ที่มีต่อเรื่องต่างๆ และมีความสัมพันธ์กับความเชื่อ (Beliefs) ในเรื่องต่างๆ หรือโลกทัศน์ที่ปลูกฝังอยู่ก่อนแล้ว (Predispositions) โดยที่ทัศนคติ คือ ความเชื่อที่มีการประเมินค่า (Evaluative Belief) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความเชื่อเปลี่ยนแปลงเนื้อหาในเรื่องความเชื่อบางประการ ซึ่งจะกลายเป็นทัศนคติต่อไป (อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท, 2546, น.25)

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีลักษณะอย่างไร มีความรู้สึกทางบวกหรือทางลบ (Positive or Negative) ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ (Favorable or Unfavorable) เห็นด้วยหรือคัดค้าน (Pro or Con) ซึ่งความหมายนี้เป็นการมองทัศนคติ ในแง่ของความรู้สึก (Feeling) หรือการประเมินค่า (Evaluation) ของวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นักวิชาการด้านทัศนคติที่มีแนวคิดตามแบบนี้ เช่น หลุยส์ เซอร์ส โตน ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกสร้างมาตรวัดทัศนคติ เซอร์ส โตน กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกบวกหรือลบของบุคคลที่มีวัตถุทางจิตวิทยา อันหมายถึงลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สิ่งของ ความคิด วิถีและคิพจน์ บุคคลอาจมีความรู้สึกบวกหรือลบต่อวัตถุทางจิตวิทยานี้แตกต่างกัน

ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้ม (Predispositions) อันเกิดจากการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อวัตถุหรือระดับขั้นของวัตถุ ในลักษณะของความรู้สึก (Affective) ที่ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ (Favorable or Unfavorable) อย่างสม่ำเสมอ นักวิชาการที่ให้นิยามทัศนคติตามแบบนี้ คล้ายคลึงกับความหมายแรก แต่มีความลึกกว่าในแง่ที่ว่าได้กล่าวถึงความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองที่แสดงออกมาเป็นการกระทำ

ชิฟแมนและคานุก (Schiffman and Kamuk) (อ้างถึงใน ธนาพงษ์ จันทร์ซอน, 2546, น.45) ยังได้กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ระบบที่เป็นผลรวมของความคิดความเข้าใจ ความรู้สึกและการกระทำของบุคคลที่มีต่อวัตถุประสงค์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลมาจากขบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ ความคิด การเรียนรู้ อารมณ์และการจูงใจ ทัศนคติจะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (Cognitions) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทั่วไปทั้งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือมีความคิด ว่าสิ่งใดดีก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น องค์ประกอบด้านความรู้ความนึกคิดประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Knowledge) ส่วนที่เป็นความเชื่อ และส่วนที่เป็นการประเมิน เหล่านี้คือความนึกคิดและการรับรู้ของเราทั้งสิ้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (The Affective or Emotion Responses) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลต่างกันไปตามบุคลิกลักษณะของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน

3. พฤติกรรม (Behaviors / Conation) คือ การแสดงออกหรือแนวโน้มของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง แนวคิดหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก

นอกจากนี้ ขงยูทง วงศ์กริมยฺศานต์ ยังได้ให้ความหมายของทัศนคติ หมายถึง ความคิด ซึ่งอาจเป็นความรู้หรือความเชื่อก็ตาม และความรู้สึกที่ทนทานและได้รับการจัดระเบียบอันเป็น ตัวชักนำให้เราปฏิบัติไปในทิศทางต่างๆ ทัศนคติจึงมิได้เป็นเพียงแต่ความคิดเห็นเท่านั้นแต่มี ลักษณะที่ฝังลึกมากกว่านั้น จากคำนิยามนี้เราสามารถแบ่งองค์ประกอบของทัศนคติได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคิด (ความรู้, ความเชื่อ) ส่วนที่เป็นอารมณ์ (ความรู้สึก) และส่วนที่เป็นพฤติกรรม (การปฏิบัติ) (ขงยูทง วงศ์กริมยฺศานต์, 2540, น.158)

จากคำนิยามของทัศนคติดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า

การศึกษาทัศนคติด้วยองค์ประกอบด้านความรู้แต่เพียงอย่างเดียว นั้น ไม่สามารถให้ ข้อมูลที่อธิบายถึงที่มาของทัศนคติและไม่สามารถนำข้อมูลไปอธิบายแนวโน้มที่จะก่อให้เกิด พฤติกรรมได้ ดังนั้นวิชาการด้านทัศนคติ จึงได้นำเสนอคำนิยามขึ้นมาใหม่ โดยยังคงให้ความสำคัญ กับความรู้สึก (Affection) ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงคำอธิบายเกี่ยวกับแนวคิดของการเกิดทัศนคติ ขึ้นมาใหม่

ฟิชเบิร์ตและอาเซน (Martin Fishbein and Icek Ajzen, 1975, p.216) (อ้างถึง ธนาพงษ์ จันทรชอน, 2546, น.47) ได้ให้คำนิยามของทัศนคติ หมายถึง จุดยืนของบุคคลในลักษณะของ ความรู้สึกและการประเมินค่า ซึ่งถูกกำหนดขึ้นจากความเชื่อต่างๆ (Beliefs) ที่มีต่อวัตถุ การกระทำ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ส่วนมากจะมีความเชื่อต่างๆ ที่บุคคลมีกับความรู้สึกหรือการประเมินค่า โดยรวมทั้งหมดที่มีต่อวัตถุ โดยทัศนคติจะแสดงออกถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าใน ลักษณะที่ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ

ทัศนคติกับความเชื่อ

ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง มุมมองต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามความคิดของบุคคล ที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงวัตถุเข้ากับคุณลักษณะแต่ละอย่างของวัตถุนั้น และเกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจว่าวัตถุนั้นคุณลักษณะต่างๆ อย่างไร

ความเชื่อนั้นถือว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการรับรู้ของคนเรา โดยคนเราจะเรียนรู้ หรือสร้างความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ของวัตถุจากการสังเกตโดยตรง จากการได้รับข้อมูล ข่าวสารกับสิ่งนั้น และจากการเปรียบเทียบวัตถุนั้นเข้ากับคุณลักษณะต่างๆ ของวัตถุและกลายเป็น ความเชื่อขึ้นมา

ความเชื่อต่างๆ ทั้งหมดที่บุคคลมีจะถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรับรู้และ กลายเป็นประสบการณ์ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทัศนคติ (Attitude) ความตั้งใจ (Intention) และพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลหรือกล่าวได้ว่า ความเชื่อก็คือฐานข้อมูลทั้งหมดที่บุคคลมี เกี่ยวกับวัตถุและสิ่งต่างๆ ซึ่งเกิดจากการเชื่อมโยงวัตถุเข้ากับคุณลักษณะต่างๆ ของวัตถุ

จนกลายเป็นความรู้ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุและโลก บุคคลแต่ละคนก็อาจจะมีความเชื่อต่อวัตถุเดียวกันที่แตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ การสร้างทัศนคติและมุมมองที่มีต่อคุณลักษณะต่างๆ ของวัตถุว่าแตกต่างกันอย่างไร

ทัศนคติกับความตั้งใจ

ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ต่อวัตถุซึ่งคำนึงถึงความตั้งใจ (Intention) หมายถึง แนวโน้มที่จะเป็นของบุคคลในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรม หรือการกระทำต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา โดยปกติแล้วทัศนคติในทางบวกหรือการชื่นชอบต่อวัตถุ จะทำให้เกิดความตั้งใจที่มากกว่าในการแสดงพฤติกรรมในทางบวกต่อวัตถุ ในทางกลับกันทัศนคติในทางลบหรือในทางไม่ชื่นชอบก็จะทำให้มีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมจะเป็นไปในลักษณะที่เป็นภาพรวมเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความเชื่อ (ธนาพงษ์ จันทรชอน, 2546, น.49)

ทัศนคติกับพฤติกรรม

พฤติกรรม หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือวัตถุที่เกิดขึ้นจริง และเป็นสิ่งที่เห็นได้ ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและทัศนคติ เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของสังคมมนุษย์จะเกิดขึ้นจากความตั้งใจ ยกเว้นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ดังนั้นบุคคลจึงมักจะแสดงพฤติกรรมต่อวัตถุหรือสิ่งเร้าออกมาตามที่ตั้งใจว่าจะแสดงออกมาซึ่งความตั้งใจนี้จะถูกกำหนดด้วยความเชื่อและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่า พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ก็มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวัตถุและความเชื่อที่มีต่อวัตถุด้วยเช่นกัน

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ทัศนคตินั้นเป็นความรู้สึก (Affective) ที่เกิดขึ้นต่อวัตถุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นผลมาจากการประเมินค่า (Evaluative) วัตถุ ตามระดับความเข้มข้นของความเชื่อ (Belief) ที่มีต่อคุณลักษณะด้านต่างๆ (Attribute) ของวัตถุ และมีผลให้เกิดความตั้งใจ (Intention) ในการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ต่อวัตถุออกมาในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ (ธนาพงษ์ จันทรชอน, 2546, น.49)

การเกิดทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) จากแหล่งทัศนคติ (Source of Attitude) ต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย อย่างไรก็ตามแหล่งที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ (จาระโน แกลโกศล, 2529, น.590) คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารจากบุคคลอื่น (Specific Experience) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปในทิศทางที่เขามีประสบการณ์มาก่อน

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้ โดยชั้นแรกเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่าง บุคคลจะสังเกตว่าบุคคลอื่นมีปฏิกิริยาอย่างไร ขึ้นต่อไปบุคคลจะแปลความหมายของการปฏิบัตินั้นในรูปของทัศนคติ

4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานต่างๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

5. ความเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน (Mass Communication Factors) ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า สถาบันสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่สามารถสร้างทัศนคติให้แก่คนในสังคมได้ถ้าบุคคลไม่มีความเข้าใจหรือไม่มีแนวคิด (Concept) เกี่ยวกับสิ่งใดก็จะไม่สามารถมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นได้ การที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องจากบุคคลมีความเข้าใจหรือมีแนวคิดต่างกัน ดังนั้นส่วนประกอบทางด้านความคิดเห็นหรือความรู้ความเข้าใจ จึงนับว่าเป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทัศนคติและส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้ลึกของบุคคลอาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและในทางลบซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ของความรู้ลึกที่เกิดขึ้นที่มีต่อวัตถุหรือปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ

ประเภทของทัศนคติ

คาทซ์ (Katz) และสกอตแลนด์ (Scotland) (อ้างถึงในชลดา ทองสุกนอก, 2540, น.36) ได้อธิบายว่าบุคคลสามารถแสดงทัศนคติออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทัศนคติเชิงบวก เป็นทัศนคติที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกมีความรู้ลึกหรืออารมณ์จากสภาพจิตใจ ได้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่นหรือเรื่องราว เหตุการณ์ สภาวะหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์การและการดำเนินกิจการขององค์การและอื่นๆ

2. ทัศนคติเชิงลบ ทัศนคติที่สร้างความรู้ลึกเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือหรือไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงระแวงสงสัย รวมทั้งเกลียดชังต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เรื่องราวหรือปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เหตุการณ์ สภาวะหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งรวมทั้งหน่วยงาน องค์การและการดำเนินกิจการขององค์การและอื่นๆ

3. ทัศนคติที่บุคคลไม่แสดงความคิดเห็น คือไม่แสดงความเห็นในเรื่องราวเหตุการณ์ สภาวะหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง รวมทั้งหน่วยงาน องค์การและการดำเนินกิจการขององค์การและอื่นๆ โดยสิ้นเชิง

ทัศนคติทั้ง 2 ประเภทนี้ บุคคลอาจจะมีเพียงประเภทเดียวหรือหลายประเภทรวมกันก็ได้ อยู่กับความมั่นคงในเรื่องความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด หรือค่านิยมอื่นๆ ที่มีต่อบุคคล สิ่งของการกระทำหรือสถานการณ์ เป็นต้น ยิ่งถ้าทัศนคติของบุคคลแต่ละคนถูกกระตุ้นให้แสดงออกมาในรูปของความเห็นร่วมกันก็จะเปลี่ยนไปเป็น “ทัศนคติ”

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้น (จุมพล รอดคำดี, 2532, น.117) มีกระบวนการเปลี่ยนอยู่ 3 ระดับ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงความคิด สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ ซึ่งอาจมาจากสื่อมวลชนและบุคคลอื่นๆ
2. การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงในระดับนี้มาจากประสบการณ์หรือความประทับใจ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินการในสังคม ซึ่งมีผลต่อบุคคล ทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิมเสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามจะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางการสื่อสาร ล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ทั้งสิ้น

ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลนั้น มีอยู่ 2 ประเภท (อรรพรรณ ปิณฑน์โอวาท, 2546 : 38) คือ

1. การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน หมายถึง ทัศนคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวก แต่ถ้าทัศนคติไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นทางลบด้วย
2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง การเปลี่ยนทัศนคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงในทางลบ และถ้าเป็นไปในทางลบก็จะเป็นไปในทางตรงกันข้าม

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า มั่นคงกว่า คงที่กว่าทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปคนละทาง ซึ่งทัศนคติของบุคคลสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี วิธีหนึ่งคือ การที่บุคคลได้รับข่าวสารต่างๆ ข่าวสารนั้นอาจจะมาจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ ข่าวสารที่ได้รับนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติด้านความรู้หรือการรับรู้ (Cognitive Component) และการเปลี่ยนแปลงต่อทัศนคติทำให้ส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Affective Component) และส่วนประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงได้ด้วย

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า หากได้รับข่าวสารในระดับที่แตกต่างกันก็ย่อมทำให้มีทัศนคติ หรือแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกันออกไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับทัศนคติก็ได้

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ทัศนคติดีมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อแนวโน้มของพฤติกรรมที่บุคคลจะแสดงออกมา โดยที่ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงความรู้สึก (Affection) ของผู้ใช้แรงงาน 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่อยู่ในระบบ และกลุ่มที่อยู่นอกระบบ ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร แล้ว ได้รับวัฒนธรรมเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม

ความหมายของศิลปวัฒนธรรม

คำว่า “ศิลปวัฒนธรรม” มาจากการรวมคำว่า “ศิลปะ” และ “วัฒนธรรม” เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจรากศัพท์ของทั้ง 2 คำ ว่ามีความหมายที่แท้จริงอย่างไร

คำว่า “ศิลปะ” เป็นภาษาสันสกฤต พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า หมายถึง ฝีมือ ฝีมือทางการช่าง การทำให้วิจิตรพิสดาร การแสดงออกซึ่งอารมณ์ สะเทือนใจให้ประจักษ์ด้วยสื่อต่างๆ อย่างเสียง เส้น สี วัสดุรูปทรง เป็นต้น (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน, 2542, น.1101) นอกจากนี้ความหมายของศิลปะยังมีการให้ความหมายไว้ในอีกหลายความหมายดังต่อไปนี้

พัทธา สายหู (2544, น.28) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมีความหมายถึงแบบอย่างวิถีชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการกระทำในเรื่องต่างๆ ที่คนกลุ่มหนึ่งยึดถือปฏิบัติในปกติชีวิต ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะนั้น และเห็นได้ว่าต่างจากหมู่คณะอื่น เนื่องจากการกระทำที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตมีหลายเรื่อง วิถีชีวิตจึงประกอบด้วย วัตถุ อุปกรณ์ วิธีการ ระเบียบ กฎเกณฑ์ ความคิดความเชื่อต่างๆ ที่คนกลุ่มนั้นถือว่าจำเป็นและใช้เป็นแบบอย่างเดียวกันในการดำรงชีวิตร่วมกันเป็นหมู่คณะ

อมรา พงศาพิชญ์ (2541, น.1-2) ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น ใช้สิ่งมนุษย์ทำตามสัจชาตญาณ คำว่าสิ่งในที่นี้ หมายถึง วัตถุที่ได้พฤติกรรมก่อได้ หมายถึงแนวความคิดก็ได้ หรือจะหมายถึงวิธีการทำอะไรก็ได้ รวมเข้าไว้ด้วยกันหมด การรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน เช่นนี้ เราอาจจะเรียกรวมๆ ว่าระบบ ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบสังคมมนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่ระบบที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตามสัจชาตญาณและได้แบ่งประเภทวัฒนธรรมในสังคมได้ 2 ลักษณะ คือ 1. วัฒนธรรมที่เป็นสัญลักษณ์และจับต้องได้ เป็น

เห็นว่า ภาษาพูด ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ กิริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี 2. วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ เป็นต้นว่า อาคารบ้านเรือน วัด และศิลปกรรม ประติมากรรมต่างๆ ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่ใช้เป็นประจำทุกวัน

สุพัตรา สุภาพ (2542, น.101-104) ได้สรุปความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และได้แบ่งลักษณะของวัฒนธรรมเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพ 2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมสามารถถ่ายทอดกันได้ เพราะมนุษย์มีภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด 3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต 4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่คงที่

พระยาอนูมานราชชน เสดียร โกเศศ, การศึกษาวรรณคดีสมัยในแง่วรรณศิลป์ (พระนคร, 2518, น.36) นักปราชญ์ท่านหนึ่งของไทย ได้กล่าวถึงความหมายของ “ศิลปะ” ไว้ว่า หมายถึง มนุษย์แรกเริ่มเดิมทีที่ไม่มีเครื่องนุ่งห่มและไม่มีที่อยู่อาศัยตลอดจนสิ่งอื่นๆ ก็ยังไม่มี เช่น อาหารเครื่องใช้ เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนผลิตขึ้น ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในระยะนี้มีลักษณะไม่ผิดแปลกไปจากสัตว์อื่น ต่อมาเมื่อมนุษย์มีความเจริญเป็นวิวัฒนาการขึ้นแล้วจึงรู้จักผลิตสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นใช้ เพื่อประโยชน์ความเป็นอยู่ของตนในขั้นต้นก็ผลิตสร้างสิ่งเหล่านี้หยาบๆ ง่ายๆ ครั้นเมื่อมนุษย์รู้จักผลิตขึ้นได้ดีกว่าเดิม มีความงาม ความเรียบร้อยตามที่ตนต้องการทางจิตใจเจริญเรื่อยเป็นลำดับมา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความหมายของ “ศิลปะ” ว่าหมายถึง ผลแห่งพลังความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่แสดงออกในรูปลักษณะต่างๆ ให้ปรากฏซึ่งสุนทรียภาพ ความประทับใจ หรือความสะเทือนอารมณ์ตามอัจฉริยภาพ พุทธิปัญญา ประสบการณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือความเชื่อในลัทธิศาสนาโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง และวรรณศิลป์ ทั้งในลักษณะวิจิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ดัชนีบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินคุณภาพด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548 : 15)

ส่วนคำว่า “วัฒนธรรม” เดิมทีเดียวเรียกว่า “พฤติกรรม” ศ. ศิวรักษ์ ชำระล้างเพื่อสร้างสรรค์: วัฒนธรรมและสติปัญญาอย่างไทย (2545, น.7) วัฒนธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Culture ซึ่งมีที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Cultura โดยพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์

ประพันธ์ ทรงบัญญัติคำว่า “วัฒนธรรม” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 และได้ปรากฏอยู่หลักฐานทางราชการเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2483 ซึ่งหมายถึง การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง จาน่ง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะสังคมวิทยา (2547, น.15)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้บัญญัติให้ก่อตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติได้ตราพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ขึ้น เติญร วิชัยลักษณ์, พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 พร้อมด้วย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พระราชกฤษฎีกา กฎ และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักพิมพ์นิติเวช, 2502, น.2) ซึ่งได้ให้ความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน

กรมศิลปากร (93 ปี แห่งการสถาปนากรมศิลปากร, น.8) ได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ไว้ว่าหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต หรือรูปแบบแห่งพฤติกรรม ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น นับแต่อดีตและมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ประกอบด้วย ศาสนา ภาษา กฎหมาย การปกครอง ศิลปะวิทยาการต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการกินอยู่ การแต่งกาย การประกอบอาชีพ ภูมิปัญญา ฯลฯ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่ราชทานในโอกาสต่างๆ ปีพุทธศักราช 2513 (2513, น.127) ได้ให้ความหมายคำว่าของ “วัฒนธรรม” ไว้ในพระบรมราโชวาทที่พระราชทานคณะราษฎรศิลปากร ที่จะเดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยที่ออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513 ว่าหมายถึง มีความเจริญมาเป็นเวลาช้านานต่อเนื่องมา และจนกระทั่งฝังอยู่ในสายเลือด และหมายถึงผู้ที่มีความคิดสูงด้วย

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) “ปาฐกถาพิเศษ 100 ปี พระยาอนุมานราชธน” รายงานในการสัมมนาเรื่อง งานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3 11-13 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และห้องสนามหลวง (2543, น.39) กล่าวว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง ผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้นๆ

กาญจนา แก้วเทพ (2539, น.11-12) ได้ให้ความหมายคำว่าของ “วัฒนธรรม” ไว้ว่า หมายถึง วิธีชีวิตทั้งมวลของสังคม ไม่ว่าจะเป็นชีวิตของคนกลุ่มใด หรือไม่ว่าจะเป็นชีวิตด้านแรงงานกายหรือสมอง

นันทนา กปลาญจน์ (2542, น.5) นักวิชาการและอาจารย์ทางด้านประวัติศาสตร์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์คิดขึ้น หรือปรุงแต่งขึ้นจากสภาพธรรมชาติ และเป็นที่ยอมรับกันในกลุ่มสังคมนั้นๆ ตามปกติแล้ววัฒนธรรมนี้เราจะไม่มีการตัดสินว่า วัฒนธรรมใดดีกว่าอีกวัฒนธรรมหนึ่ง เพราะเหตุว่ามนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมในส่วนต่างๆ ของโลกย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมต่างๆ

พันตรีประยูร หลงสมบุญ และ วาสนา บุญสม (2548, น.15-16) ได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ที่ต่างออกไปเล็กน้อยว่าหมายถึง ข้อ ภาวะ ความดี ความจริง ความแท้ เหตุ หรือสิ่งที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติเจริญรุ่งเรืองงอกงาม มีรากศัพท์มาจากคำ 2 คำ คือ วัฏฏ (เป็นภาษามคธ (บาลี) และ ธรรม เป็นหลักการเขียนภาษาไทยจะตัดตัวซ้อนคือ ฏ และแปลง ร ออกเป็น รร และยังหมายถึง พฤติกรรมและสิ่งที่บุคคลในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ก็ต้องเรียนรู้และนำมาประยุกต์ในการสร้างสรรค์ด้วย

จากนิยาม “ศิลปะ” และ “วัฒนธรรม” ที่นำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยศิลปะเป็นตัวบ่งบอกความมีวัฒนธรรมอันดี เจตนา นาควัชระ, อ้างถึงใน “การวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม,” รายงานการสัมมนาวิชาการ 10 - 11 กันยายน 2541 ณ อาคารวิจัยการศึกษาต่อเนื่อง (โครงการจัดตั้งสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541, น.8-9) จึงเกิดเป็นคำว่า “ศิลปวัฒนธรรม” ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง วัฒนธรรมแห่งศิลปะ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เป็นภูมิปัญญาที่แท้จริงของชนในชาติ ซึ่งนอกเหนือจากลักษณะเด่นทางศิลปกรรมแล้ว ยังหมายรวมถึง ภาษา อาหาร การแต่งกาย กีฬา มารยาท จารีต ประเพณี และตำนาน เป็นต้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2544, น.31) ได้ให้ความหมายของ “ศิลปวัฒนธรรม” ว่าหมายถึง วัฒนธรรมในเชิงศิลปะ ศิลปะคือส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นผลพวงหรือภาพสะท้อนของวัฒนธรรม ศิลปะอาจเป็นวัตถุหรือเป็นปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เหลือตกทอดอยู่ หลังจากที่วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่มีความคงทนอย่างหนึ่งในสังคม ในอันที่จะสืบค้นจากศิลปวัตถุหรือศิลปะที่เป็นปรากฏการณ์ เพื่อแสวงหาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและวิธีการการดำเนินชีวิตในสังคมแต่ละช่วงเวลา คำว่า “ศิลปะ” มีความหมายกว้าง ทั้งทัศนศิลป์ วรรณกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี สถาปัตยกรรม รวมทั้งการประยุกต์ความงามไปสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ในชีวิต และการประยุกต์ไปสู่วิถีการดำรงชีวิต

ดังนั้นจากการสรุปนิยามต่างๆ ที่ผ่านมา “ศิลปวัฒนธรรม” หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะและภูมิปัญญาทุกแขนง ที่เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นเพิ่มเติมจากการตั้งสมและ

สืบทอดมาจากมรดกทางสังคมในอดีตของแต่ละชนชาติหรือกลุ่มชนที่แสดงออกถึงความเจริญงอกงามและศีลธรรมอันดีของมนุษย์ อันเป็นผลผลิตที่คนในสังคมยอมรับและใช้เป็นของตนเองมาเป็นระยะเวลานาน รวมทั้งอาจเป็นวิถีชีวิตหรือสิ่งที่คนในสังคมร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายในสังคมนั้นได้

ประเภทของศิลปวัฒนธรรม

การแบ่งประเภทของศิลปวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่แล้วจะถูกกำหนดไว้ในภาพรวมของการศึกษาทางวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นหากต้องการศึกษาและแบ่งประเภทของศิลปวัฒนธรรม จึงควรทำความเข้าใจกับมิติหลักของวัฒนธรรมก่อนจึงจะสามารถเข้าใจถึงรากแก้วของมิติรอง คือศิลปวัฒนธรรม ได้อย่างถ่องแท้ พระยาอนุมานราชธน (เสถียร โกเศศ) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531, น.33-35) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทอย่างกว้างๆ คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพการ เพื่อความสะดวกสบายในการครองชีพ วัฒนธรรมประเภทนี้ ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน 4 ประเภท และสิ่งอื่นๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์ เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ สิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้ อันบำรุงความคิดทางปัญญา เช่น ศาสนา จรรยา ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย และระเบียบประเพณี ซึ่งส่งเสริมความรู้สึทางจิตใจให้งอกงามหรือให้สบายใจที่ผสมผสานอยู่ในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทย่อมเกี่ยวพันกันจะขาดเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนั้นหนักไปทางใดทางหนึ่ง ก็จะไม่สมบูรณ์และไม่สมดุลกัน (สำนักงานคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, น.38-44) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ

1. วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดี ภาษาเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายในการสื่อสารให้คนในกลุ่มหรือคนในชาติมีความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งภาษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษาพูด ภาษาเขียน นอกจากนี้ภาษายังรวมถึงสัญญาณใดๆ ที่ทำให้คนในกลุ่มหรือต่างกลุ่มสามารถเข้าร่วมกัน เช่น การทำท่าทาง หรือการใช้สัญญาณไฟ เป็นต้น

2. วัฒนธรรม ได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ที่เรียกว่า หัตถกรรมพื้นบ้าน

3. วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ศรัทธาในศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม

4. วัฒนธรรมทางจารีตหรือขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเครื่องผูกพันคนให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น ได้แก่ พระราชประเพณี จารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี

5. วัฒนธรรมทางสุนทรียะ ได้แก่ ความงดงาม ความไพเราะ หมายถึง ศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ดุริยางศิลป์ และสถาปัตยกรรม เป็นต้น

จางค์ อติวัฒนสิทธิ์ (2538, น.20) และวัณณิ ภูวทิศ (การวิเคราะห์บทบาท หนังสือพิมพ์ ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย, 2538, น.35-36) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม (Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ในรูปที่สามารถนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อันได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้ อาคารก่อสร้าง ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย เครื่องยนต์ กลไก งานจิตรกรรม เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม (Non-material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างเป็นตัวตน เป็นนามธรรมอันประกอบด้วย บรรทัดฐาน สถาบัน ค่านิยม แนวความคิด ประเพณีและความเชื่อต่างๆ ที่ผสมผสานอยู่ในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ส่วนประเภทของ “ศิลปวัฒนธรรม” ไม่ได้มีการแบ่งประเภทที่เป็นรูปธรรมที่เป็นแบบแผน แต่จากในวิทยานิพนธ์ของ อิศริย์ ोधพงค์สิน (บทบาทนิตยสารศิลปวัฒนธรรมในการสื่อสารด้านศิลปวัฒนธรรมไทย, 2548, น. 29-32) ได้ประยุกต์เนื้อหาศิลปวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) (แผนแม่บทปรัณรงคัวัฒนธรรมไทย, 2537, น. 4-5) และสมคิด โชติภวนิชย์ (รายงานในการสัมมนาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ : ผู้นำสังคมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย, 2538, น.156-158) โดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1. โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ

โบราณสถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ มีลักษณะที่เห็นรูปทรงชัดเจน เช่น ปราสาท พระราชวัง วัง กำแพง ประตู ป้อม ค่าย หรือที่เห็นรูปทรงไม่ชัดเจน ได้แก่ คูน้ำ คันดิน ถนนโบราณ แหล่งเตาเผา เนินดินที่ปกคลุมซากของเจดีย์วิหาร เนินดินที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชุมชน เช่น บ้านเรือนหรืออนุสรณ์สถานต่างๆ อันเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

โบราณวัตถุ คือ สิ่งของที่ทำจากสิ่งมีชีวิต เช่น ใบอลาน กระดาก ผ้า หนังสือตัว งาช้าง กระดุกสัตว์ หรือสิ่งของที่ทำจากสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา แก้ว โลหะ รวมถึงซากสิ่งมีชีวิต เช่น โครงกระดูก และโครงสัตว์

ศิลปวัตถุ คือ สิ่งที่น่าด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงทางศิลปะ

2. ประวัติศาสตร์ไทย

เรื่องราวในอดีตของชาติไทย ไม่ว่าจะเป็นประวัติบุคคล ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ศาสนา แนวคิด ลัทธิพิธี และประวัติศาสตร์สังคม การเมืองการปกครอง

3. ศิลปกรรม

รวมความหมายถึงผลงาน ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย สถาปัตยกรรม และจิตรกรรม

ร่วมสมัย รวมถึงจิตรกรรมแนวประเพณีซึ่งมีอยู่ในวัดเป็นส่วนใหญ่ เช่น งานเขียน ลายรดน้ำ ภาพเขียนตู้พระธรรม จิตรกรรมฝาผนังในผนังพระอุโบสถ พระวิหาร งานจิตรกรรมในสมุดไทย ใบลาน เช่น หนังสือคำราพิชัยสงคราม ตำรายาแผนโบราณ ตำราชลลักษณ์ ภาพพระบฏ เป็นต้น

4. ขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณีเฉพาะบุคคลในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ การเกิด การโกนจุก การหมั้น การแต่งงาน การบวช การขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญอายุ-เสาะเคราะห์ การเสียผี เป็นต้น

ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่างๆ เช่น ในศาสนาพุทธ มีประเพณีทำบุญ ตักบาตร ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ประเพณีตรุษ-สงกรานต์ สารท ลอยกระทง ประเพณีขึ้นชิงช้า เป็นต้น ตามเทศกาล เช่น ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีชักพระ ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ เป็นต้น

5. ภาษาและวรรณกรรม

ภาษาเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความรู้ความเข้าใจระหว่างบุคคลในสมัยโบราณด้วยตนเอง และระหว่างบุคคลสมัยโบราณกับคนปัจจุบันมรดกทางภาษาที่หลงเหลือส่วนมากมักแสดงออกในรูปของภาษาเขียน เช่น ผลงานประพันธ์ งานวรรณกรรมต่างๆ

ภาษาเขียนมีพัฒนาการแตกต่างกันไปในแต่ละภาพ แต่ละท้องถิ่น ภาษาเขียนที่พบจะอยู่ในรูปของจารึก คัมภีร์ใบลาน สมุดไทย สมุดข่อย ซึ่งภาษาที่ใช้มีทั้งภาษาบาลี สันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาไทยภาษามอญ โดยใช้ภาษาแบบต่างๆ เช่น ตัวอักษรไทย อักษรขอม หรือมอญโบราณ เป็นต้น

6. ศิลปะการแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน

ศิลปะการแสดงของไทยเป็นมรดกตกทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ได้แก่ ดนตรีไทย การเล่น เพลงพื้นเมือง เพลงอีแซว เพลงเขย เพลงปรบไก่ เพลงเกี่ยวข้าว โนราห์ หนังตะลุง รongเง็ง ลิเก โขน หุ่นกระบอก หนังใหญ่ ลำตัด ส่วนศิลปะการแสดงในปัจจุบัน โดยมากเป็นประเภท ละคร และภาพยนตร์ เป็นต้น

7. การแต่งกายไทย

การส่งเสริมให้เกิดความนิยมในการแต่งกายไทย สวมใส่เสื้อผ้าแบบไทยตามวาระโอกาส รวมทั้งเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของไทย ซึ่งผลิตโดยภูมิปัญญาของคนไทย เช่น ผ้าซิ่น ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหม ชุติราชนปะแตน โจงกระเบน ชุดไทยจักรี เป็นต้น

8. ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม

ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีความควรแก่การกระทำ น่ายกย่อง และเห็นว่าถูกต้อง ดังนั้น ค่านิยมที่โดดเด่นในสังคมไทย อาทิเช่น ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เชื้อในเรื่องบุญกรรมคำสั่งสอนทางศาสนา เชื่อถือโซกลาง ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความกตัญญูรู้คุณ การอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโส ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

9. วิถีชีวิตและภูมิปัญญา

เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม การประกอบอาชีพ การปลูกข้าวโดยใช้กระบือไถนา การทำเครื่องมือจักจับสัตว์ การใช้ใบตองห่ออาหาร รวมถึงการใช้สติปัญญาความสามารถของตนแนวทางที่ถูกต้อง รู้จักการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดคุณค่า เช่น ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาอาหารไทย การแพทย์แผนไทย สมุนไพรไทย เป็นต้น

ดังนั้น จากการศึกษานิยามที่มา และประเภทเนื้อหาของ “ศิลปวัฒนธรรม” ดังกล่าวจึงได้แบ่งประเภทของศิลปวัฒนธรรม เพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ ในครั้งนี้แบ่ง 5 ประเภท

1. โบราณศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ โบราณสถาน

โบราณศิลปวัตถุ (Artifacts) คือ สิ่งของที่มนุษย์ประดิษฐ์หรือดัดแปลงขึ้นมาจากวัสดุธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่เมื่อเคลื่อนย้ายแล้วไม่เปลี่ยนแปลงรูปร่าง ได้แก่ ภาชนะดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ หิน ลูกปัด ฯลฯ โบราณวัตถุ คือ สิ่งของที่ทำจากสิ่งมีชีวิต เช่น ใบลาน กระดาษ ผ้า หนังสือ วัสดุ ภาชนะ กระจกแก้ว หรือสิ่งของที่ทำจากสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา แก้ว โลหะ รวมถึง ซากสิ่งมีชีวิต เช่น โครงกระดูก และซากฟอสซิล (Fossil) โบราณสถาน คือ สิ่งก่อสร้างที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ มีลักษณะที่เห็นรูปทรงชัดเจน เช่น ปราสาท พระราชวัง กำแพง ประตู ป้อม ค่าย หรือที่เห็นรูปทรงไม่ชัดเจน ได้แก่ คูน้ำ คันดิน ถนนโบราณ แหล่งเตาเผา เนินดินที่ปกคลุมซากของเจดีย์วิหาร เนินดินที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ชุมชน เช่น บ้านเรือนหรืออนุสรณ์สถานต่างๆ อันเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

นอกจากนี้ยังรวมความหมายถึง ผลงาน สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ภาพพิมพ์ และภาพถ่ายที่ร่วมสมัย รวมถึงจิตรกรรมแนวประเพณีซึ่งมีอยู่ในวัดเป็นส่วนใหญ่ เช่น งานเขียนลายรดน้ำ งานลงรักปิดทองบนตู้พระไตรปิฎก จิตรกรรมฝาผนังในผนังพระอุโบสถ พระวิหาร งานจิตรกรรมในสมุดไทย ใบลาน เช่น คัมภีร์ทางศาสนา ตำราพิชัยสงคราม ตำราหลักเกณฑ์ ภาพพระบฏ เป็นต้น

2. งานเขียนทางประวัติศาสตร์ งานเขียนที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของเรื่องราวในอดีตของแต่ละชาติและความทรงจำของชาติไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติหรือชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ศาสนาและประวัติบุคคล

3. ขนบธรรมเนียมประเพณี คือ สิ่งที่ถูกสืบต่อกันมาช้านานจนกลายเป็นระเบียบแบบแผนสืบต่อกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน ที่มาส่วนในการกำหนดแนวทางสังคม ชีวทัศน์สังคม เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรู้สึกคล้ายกัน หรือแนวทางที่บุคคลในสังคมถือปฏิบัติร่วมกันจนเป็นปกติวิสัย

ประเพณีเฉพาะบุคคลในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ การเกิด การโกนจุก การหมั้น การแต่งงาน การบวช การขึ้นบ้านใหม่ การทำบุญอายุ-สะเดาะเคราะห์ การเสียผี เป็นต้น

ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ ประเพณีทางศาสนาต่างๆ เช่น ในศาสนาพุทธ มีประเพณี รื่นเริงอื่นๆ ตามเทศกาล เช่น ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีชักพระ ประเพณีผีตาโชน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังรวมถึง นาฏศิลป์ และศิลปะการแสดง หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ที่สามารถรับรู้ได้จากลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวและเสียง อันเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราวต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ การละเล่นพื้นเมือง ซึ่งเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษของชนชาตินั้นๆ

4. วรรณกรรม หมายถึง งานประพันธ์ที่แต่งขึ้น อันประกอบด้วยศิลปะแห่งการนิพนธ์ อันประณีต และเนื้อเรื่องมีอำนาจจิตใจให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ต่างๆ โดยจัดเป็นศิลปะทางมโนภาพที่แสดงออกโดยใช้ตัวอักษรเป็นสื่อสัญลักษณ์ มีทั้งลักษณะที่เป็นร้อยแก้ว และร้อยกรอง

5. ภูมิปัญญา รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม การประกอบอาชีพ การแต่งกาย อาหารการกิน รวมถึงการใช้สติปัญญาความสามารถในแนวทางที่ถูกต้อง รู้จักการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดคุณค่า เช่น ภูมิปัญญาอาหารไทย การแพทย์แผนไทย เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมที่ได้ศึกษานี้ จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะและภูมิปัญญาทุกแขนงที่สร้างขึ้น เพิ่มเติมจากการสังสรรค์และสืบทอดมาจากมรดกทางสังคมในอดีต ได้สร้างความเจริญอกงามและศีลธรรมอันดีงามของมนุษย์ รวมถึงวิถีชีวิตในสังคม เพื่อให้เป็นรูปธรรม สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้นในชีวิตประจำวัน หรือเรียกว่าปัจจัยสี่ และวัฒนธรรมด้านจิตใจ ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้ที่ก่อให้เกิดความคิดนำมาสู่ความคิด

ทางปัญญา ในที่นี้เพลงลูกทุ่งถือเป็นวัฒนธรรมประเภทงานวรรณกรรม ซึ่งหมายถึงผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ การใช้สติปัญญาความรู้ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้นซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ

คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำที่พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติขึ้น และมีใช้เป็นหลักฐานทางราชการครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2483 โดยทรงแปลมาจากภาษาอังกฤษคือคำว่า Culture ซึ่งเป็นคำที่มาจาก Culture ในภาษาละติน อันหมายถึงการเพาะปลูก หรือการปลูกฝัง (จำนง อดิวัฒน์สิทธิ และคณะ, 2543, น.15) ในการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม นักมานุษยวิทยาได้นำคำนี้มาใช้ให้ความหมายแตกต่างกันไป ได้แก่ เลสลีย์ เอ. ไวท์ (Leslie A. White) (อ้างถึงใน จำนง อดิวัฒน์สิทธิ และคณะ, 2543, น.15) ได้ให้คำจำกัดความคำว่าวัฒนธรรมว่า เป็นปรากฏการณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบ ประกอบด้วยการกระทำ (แบบแผนของพฤติกรรม) วัตถุ (เครื่องมือเครื่องใช้ หรือสิ่งที่ใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้) ความคิด (ความเชื่อ ความรู้) และความรู้สึก (ทัศนคติ ค่านิยม) ที่แสดงออกมาให้เห็นชัดเจนวัฒนธรรมเป็นผลงานที่มาจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ และมีลักษณะชัดเจน ดังนั้น จึงสามารถถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่คนอื่นได้ง่าย

ไคลด์ คลัคคอกห์ (Clyde Kluckhohn) (อ้างถึงใน จำนง อดิวัฒน์สิทธิ และคณะ, 2543, น.14-16) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่าเป็นระบบที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพชน ซึ่งเป็นแบบของการดำเนินชีวิตที่เห็นจากภายนอก (Explicit Designs) และแบบที่อยู่ภายใน (Implicit Designs) ที่สมาชิกของกลุ่มหรือสังคมร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด รวมทั้งความเชื่อและค่านิยม

เอฟ.บี. ไทเลอร์ (F.B Tylor) (อ้างถึงใน จำนง อดิวัฒน์สิทธิ และคณะ, 2543, น.14-16) อธิบายว่า วัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่ทั้งปวงอันซับซ้อนที่รวมความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนศักยภาพ และนิสัยอื่นๆ ของมนุษย์ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม

อัลเฟรด โครเบอร์ (Alfred Kroeber) และไคลด์ คลัคคอกห์ (Klyde Kluckhohn) ได้รวบรวมความหมายต่างๆ ของคำว่าวัฒนธรรม ไว้ในหนังสือ “วัฒนธรรม” ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1952 พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำนี้ไว้ถึง 175 ความหมาย ซึ่งพอจะจำแนกออกได้สองประเภทคือ ตามทัศนะของกลุ่ม Totalist View และอีกประเภทหนึ่งเป็นของกลุ่ม Mentalist View (อ้างถึงใน จำนง อดิวัฒน์สิทธิ และคณะ, 2543)

กลุ่ม Totalist View พิจารณาความหมายของว่าวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่รวมเอาความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถ และนิสัยอื่นๆ ที่มนุษย์มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ดังเช่นที่ ไทเลอร์ได้ให้ความหมายไว้

กลุ่ม Mentalist View พิจารณาความหมายของคำว่า วัฒนธรรมในฐานะเป็นระบบความคิดหรือในลักษณะระบบความรู้ และความเชื่อที่คนในสังคมได้รับรู้ มีประสบการณ์ และตัดสินใจในรูปของการทำร่วมกัน

จากคำอธิบายข้างต้นจึงพอจะกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง วัฒนธรรมประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี วิทยาการ และทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิด และทำในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม โดยแต่ละสังคมต่างก็มีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเอง เพราะเป็นวิถีชีวิตที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคม การที่มนุษย์ต่างกลุ่มมีความแตกต่างกันอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม เช่น กลุ่มของชาวปา ปีกีมี เอสกิโม และชาวโรมันโบราณ หรือแม้แต่กลุ่มนักบริหาร นักบัญชี ต่างก็เป็นมนุษย์ที่มีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มแตกต่างกันไปด้วยกันทั้งนั้น (ฉัตรชัย จันทศรี, 2544, น.20)

สำหรับในแง่ของการสื่อสาร เกรกอรี เบทสัน และเจอร์เก้น รูธ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2539, น.10) ได้ให้คำนิยามว่าวัฒนธรรมเป็นชุดของขบวนการสื่อสาร (Set of Communication Process) ซึ่งหมายความว่าคำว่า “วัฒนธรรม” และ “การสื่อสาร” นั้นมีความหมายเท่าเทียมกัน และถึงแม้ว่าวัฒนธรรมและการสื่อสารจะเป็นคนละอย่างกัน แต่ก็ทั้งสองสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น ในยุคปัจจุบันนี้จึงมีผู้ขนานนามว่าเป็นยุคแห่ง “อุตสาหกรรมสร้างวัฒนธรรม” (Culture Industry) โดยมีสื่อมวลชนสมัยใหม่เป็นตัวเครื่องจักรสำคัญในการกลั่นวัฒนธรรมให้แก่สังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ได้กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น อาจแบ่งแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมออกได้เป็นสองกลุ่มหลักๆ ด้วยกัน คือ กลุ่มที่ศึกษาวัฒนธรรมในแง่ของขนบธรรมเนียมประเพณี และความเจริญงอกงามของสังคม กับอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งพิจารณาวัฒนธรรมในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ซึ่งอาจมีทั้งด้านบวกและลบ ทั้งนี้เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของสังคมนั้นๆ

วิถีชีวิต (Lifestyle)

คำว่า “วิถีชีวิต” หรือ Lifestyle เป็นคำที่เกิดขึ้นโดยนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียง คือ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) หมายความว่า พฤติกรรม และนิสัยของบุคคลในชีวิตประจำวันในการบริโภคสินค้า และรับบริการต่างๆ วิถีชีวิตของบุคคลคือ การที่บุคคลใช้เวลาในชีวิตของตนทำสิ่งต่างๆ ใดบ้าง เช่น ไปที่รวมกลุ่มกับใครบ้าง และทำอะไรที่ซ้ำๆ ในช่วงหนึ่งของชีวิต วิถีชีวิตจึงเป็นการกระทำของบุคคลอย่างมีรูปแบบที่คงที่ และเป็นแบบแผนที่สอดคล้องกัน โดยบุคคลกระทำอย่างจงใจ และรู้ตัวว่าได้เลือกที่จะกระทำอย่างจงใจ และรู้ตัวว่าได้เลือกที่จะกระทำสิ่งนั้นบ่อยครั้งกว่าที่จะกระทำสิ่งอื่นๆ วิถีชีวิตของบุคคลได้รับอิทธิพลจากทั้งภายนอก และภายในตนเอง อิทธิพล

จากภายนอกคือ ความเชื่อ ทศนคติค่านิยม ความอยาก ความต้องการ การยอมรับหลักปฏิบัติจาก ครอบครัว โรงเรียน ศาสนา ทำให้บุคคลมองเห็นว่า อะไรถูก ควรทำเป็นประจำและอะไรผิด อะไรชั่ว ควรหลีกเลี่ยง (ฉัตรชัย จันทศรี, 2544, น.23)

ค่านิยม (Value)

คำว่า “ค่านิยม” หรือ Value มีความหมายตามที่มีผู้ให้คำจำกัดความต่างๆ กัน เช่น Dictionary of Social Science กล่าวว่า ค่านิยมในเชิงสังคมวิทยา และมานุษยวิทยาหมายถึง มาตรฐานทางวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับกันแล้ว ในจุดมุ่งหมายด้านเจตคติ ความปรารถนาและความต้องการของจริยธรรม สุนทรียภาพ และปรัชญา ได้เปรียบเทียบ และพิจารณาแล้ว

ดังนั้น ค่านิยมจึงหมายถึง การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่ต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งอาจเป็นวัตถุ ความคิด อุดมคติ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้ โดยได้ทำการประเมินจากทัศนะต่างๆ โดยถี่ถ้วนรอบคอบแล้ว (พนัส หันนาคินทร์, 2523, น.18-19)

อุดมการณ์ (Ideology)

คำว่า “อุดมการณ์” หรือ Ideology นั้น มีรากศัพท์จากภาษาฝรั่งเศสว่า Ideologues หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด (Study of Ideas) หรือ “ศาสตร์แห่งความคิด” ซึ่งหมายถึง การศึกษาต้นตอ การกำเนิด วิวัฒนาการ และธรรมชาติของความคิด ในสมัยต่อมา คำว่า “อุดมการณ์” ได้ถูกนำมาใช้ เพื่อกล่าวถึงความเชื่อ ความคิด หรือแม้แต่ทัศนคติของคนกลุ่มหนึ่งหรือชุมชนหนึ่ง ความเชื่อ และความคิดดังกล่าวนี้อาจจะมีจำกัดอยู่เฉพาะคนเพียงไม่กี่คน หรือหลายคนก็ได้ หรือเป็นความเชื่อที่มีผู้คนยึดถืออยู่ในสมัยหนึ่ง แต่ไม่มีอิทธิพลในเวลาต่อมาก็ได้ระบบความเชื่อถือที่เป็นอุดมการณ์นั้นจะต้องมีลักษณะดังนี้ คือ

1. ความเชื่อที่ได้รับการยอมรับร่วมกันในกลุ่มชน
2. ความเชื่อนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น หลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตัว และดำเนินชีวิต
3. ความเชื่อนั้นจะต้องเป็นเชื่อที่คนหันเข้ามา และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอ และในหลายๆ โอกาส
4. ความเชื่อนั้นต้องช่วยยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มไว้ด้วยกัน หรือช่วยสนับสนุน หรือให้คนนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจการต่างๆ (ชยอนันต์ สมุทวนิช, 2523, น.1-2)

จอห์น พลาเมนาทซ์ (John Plamenatz) (อ้างถึงใน ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2544, น.28-30) ได้วิเคราะห์ความหมายของอุดมการณ์ไว้ว่าอุดมการณ์เกิดจากสภาวะทางสังคม เป็นความเชื่อหรือ

ทฤษฎีที่ลักษณะงูใจ ซึ่งหมายความว่าสามารถอธิบาย ตัดสิน สนับสนุน บังคับ ให้ความหวังคนเรา ในการเข้าใจสังคม และแสดงพฤติกรรมต่างๆ ทางสังคม อบรมบ่มนิสัย และหล่อหลอมคนให้ ยอมรับโดยไม่รู้ตัว เป็นความเชื่อที่คนเราใช้บ่อยๆ ในหลายโอกาสเป็นสิ่งที่เกิดจากการประพฤติ ปฏิบัติของคนในสังคมเป็นพื้นฐาน ดังนั้น อุดมการณ์ทางสังคมจึงเป็นเครื่องอธิบาย และเป็น หลักยึดสำหรับการปฏิบัติ ในสังคมหนึ่งอาจมีอุดมการณ์หลายอุดมการณ์ บางอุดมการณ์ก็อาจ สอดคล้องกันหรืออาจขัดแย้งกันได้ ในโอกาสต่างกัน ไม่จำเป็นต้องยึดเหนี่ยวเสมอต้นเสมอปลาย เพราะอุดมการณ์เป็นสิ่งที่จำกัดเฉพาะยุคสมัยหนึ่งๆ หรือกลุ่มหนึ่งๆ

จากแนวคิดข้างต้นจึงสามารถสรุปลักษณะของอุดมการณ์ได้ 3 ประการ (ฉัตรชัย จันทศรี, 2544, น.25) ดังนี้

1. อุดมการณ์เป็นความเชื่อที่คนยึดถือร่วมกัน และนำเอาความเชื่อนั้นมาเป็นหลักเกณฑ์ ในการประพฤติปฏิบัติในหลายๆ โอกาส อุดมการณ์จึงทำหน้าที่สำคัญในการกำหนดความคิด ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคคล
2. อุดมการณ์ไม่ได้เกิดเพราะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการ ทางประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์ทางสังคมในสมัยนั้น อุดมการณ์จะได้รับการสั่งสม และถ่ายทอด จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง นอกจากนั้น อุดมการณ์ยังเป็นกระบวนการกล่อมเกลาสังคม และการอบรม สั่งสอนกันได้นั้นจะเป็นไปในรูปของการงูใจให้เชื่อตาม และปฏิบัติตามความเชื่อของผู้สอน
3. อุดมการณ์เป็นความเชื่อที่มีลักษณะบูรณาการ (Integrated) และมีความยั่งยืน (Persistent) มากน้อยแตกต่างกัน อุดมการณ์หนึ่งอาจเสื่อมและสลายตัวจนหมดไป เมื่ออุดมการณ์ ใหม่ที่มีอำนาจ หรือมีผู้ศรัทธามากกว่าขึ้นมาทดแทนอุดมการณ์เดิม

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication)

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เป็นการสื่อสาร 2 วัฒนธรรมขึ้นไป มีการติดต่อสื่อสาร กันมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ ในการสื่อสารนี้ในแต่ละวัฒนธรรมมีข้อกำหนดพื้นฐานที่ทำให้แตกต่าง กัน การศึกษาจะต้องวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวแปรทางสังคม จิตวิทยา และวัฒนธรรม ที่มีผลกระทบต่อ คนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการเข้าใจสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา สังคมและพัฒนาชีวิตของตนเอง

ประชากรโลกโดยประมาณ 6,000 ล้าน ประเทศไทยประมาณ 63 ล้านคน ตัวแปรการ สื่อสารระหว่างกัน เช่น เพศ วัย การศึกษา เป็นต้น วัฒนธรรม (Cultural) ประกอบด้วย

Symbol เป็นสัญลักษณ์อาจเป็นวัตถุที่สามารถบ่งบอกความหมายบางสิ่งบางอย่างได้

Rituals เป็น พิธีกรรมในชุมชนต้องมีพิธีกรรมที่สอดคล้องอยู่เสมอเพื่อให้คนอยู่ร่วมกัน

Values เป็น ค่านิยม แต่ละวัฒนธรรมมีค่านิยมแตกต่างกันออกไปเมื่อมีการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรมอาจมีการขัดแย้งกันได้

Heroes แต่ละวัฒนธรรมมีวีระบุรุษ วีระสตรี ในแต่ละวัฒนธรรมนั้นๆ และอาจมีได้ หลายคนขึ้นอยู่กับสถานการณ์เป็นของตัวเอง

Kluckhohn & Kelly (1945) (อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกุล, 2548, น.32-35) กล่าวว่า “วัฒนธรรม เป็นแบบแผน สำหรับดำรงชีวิตไม่ว่าจะได้ระบอบออกมาอย่างเด่นชัดหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่า จะมีเหตุผลไม่ก็ตาม ซึ่งมีอยู่ในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งในสถานที่ ที่เป็นแนวทางการประพฤติดนของ มนุษย์” จากการเปรียบเทียบวัฒนธรรมต่างๆ ทั่วโลก สามารถสรุปลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของ วัฒนธรรมได้ 6 ประการ

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วม
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้
3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์
4. วัฒนธรรมองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา
5. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง
6. วัฒนธรรม คือ กระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและ สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา (เมตตา วิวัฒนานุกุล, 2548, น.32-35)

Daniel Bates และ Fred Plog (อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกุล, 2548, น.34-35) ได้ให้ ค่านิยมของวัฒนธรรม ไว้ว่า วัฒนธรรม คือระบบการแบ่งปันร่วมกันในการใช้ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี พฤติกรรมและสิ่งประดิษฐ์ ที่สมาชิกในสังคมใช้เพื่อติดต่อสัมพันธ์ใน โลกของเขาต่อกัน และกัน และมีการส่งต่อกันระหว่างรุ่นสู่รุ่น โดยกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงรูปแบบพฤติกรรมและ รูปแบบความคิด และความสามารถในการติดต่อทางวัฒนธรรมและเทคนิคในการใช้สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์ และบริบทหนึ่งๆ โดยในกระบวนการสื่อสารนั้นมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการ ตีความและความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน นำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน ความหมายของ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” (Intercultural Communication) มักเน้นการสื่อสาร ระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่มาจากวัฒนธรรมต่างกันแบบไม่ผ่านสื่อ (Non-mediated) เน้นการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตากัน (Face-to-Face) และปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน (Interactive) ต่างจาก “การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” (Cross-cultural Communication) ที่เน้นการศึกษาซึ่งเปรียบเทียบกับคน ในแต่ละวัฒนธรรมสื่อสารต่างกันอย่างไร โดยที่คู่สื่อสารไม่จำเป็นต้องมาจากต่างวัฒนธรรมกัน

ประเภทของวัฒนธรรม

ในการแบ่งประเภทของวัฒนธรรม นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยาส่วนใหญ่มักแบ่งวัฒนธรรมออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ (อ้างถึงใน เมตตา วัฒนานุกูล, 2548, น.52-57)

1. วัฒนธรรมด้านวัตถุ (Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งของหรือวัตถุที่มนุษย์ได้ประดิษฐ์คิดค้น และสร้างขึ้น เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เครื่องบิน เครื่องยนต์ สิ่งก่อสร้าง และอาคารบ้านเรือน เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่ด้านวัตถุ (Non-material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เน้นสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ภาษา ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีต่างๆ ที่มีผลต่อกำรงชีพของมนุษย์

ขณะเดียวกัน นักการสังคมวิทยาบางท่านเห็นว่า น่าจะแบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องทางด้านวัตถุ

2. วัฒนธรรมทางสังคม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติตามมารยาทในสังคม

3. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดระเบียบกฎเกณฑ์ในสังคม

4. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับจิตใจและศีลธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตนอกจากนี้นักวิชาการทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยายังมีการแบ่งประเภทวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุออกเป็นหมวดหมู่ ดังนี้

1. ภาษา อาจกล่าวได้ว่า ทุกวัฒนธรรมมีภาษาทั้งนั้นมนุษย์บางวัฒนธรรมอาจมีแต่ภาษาพูดแต่ไม่มีภาษาเขียน

2. ศาสนาและอุดมการณ์ เป็นตัวอธิบายความเป็นมาและจุดหมายปลายทางในชีวิต

3. ระบบเศรษฐกิจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือในการผลิตการแลกเปลี่ยนและแจกจ่ายสิ่งที่ผลิตขึ้นมา

4. จริยธรรม หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ในสังคมที่วางไว้เพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ

5. คุณค่าหรือคุณธรรม ทุกวัฒนธรรมจะต้องมีการจัดระเบียบการปกครอง มีวิธียอบอำนาจให้บางคนเป็นผู้ใช้มีการจัดการกับผู้ที่ไม่เป็นระเบียบในสังคม

6. การใช้อำนาจ ทุกวัฒนธรรมจะต้องมีการจัดการปกครอง มีวิธียอบอำนาจให้บางคนเป็นผู้ใช้มีการจัดการกับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม

7. การแสดงออกในศิลปะ และสุนทรียศาสตร์ ทุกวัฒนธรรมมีการแสดงออกทางศิลปะ และสุนทรียศาสตร์ของตนเอง วางมาตรฐานของความงามของสิ่งต่างๆ (เมตตา วัฒนานุกูล, 2548, น.52-57)

สำหรับในแง่ของการสื่อสาร เกรกอรี เบทสันและเจอร์เก้น รุสช์ (Jurgen Ruesch) ได้ให้คำนิยามว่า วัฒนธรรมเป็นชุดของกระบวนการสื่อสาร (Set of Communication Process) ซึ่งหมายความว่า คำว่า “วัฒนธรรม” และ “การสื่อสาร” นั้น มีความเท่าเทียมกัน และถึงแม้ว่าวัฒนธรรมและการสื่อสารจะเป็นคนละอย่างกัน แต่ก็เป็นที่ที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น ในยุคปัจจุบันนี้ จึงมีผู้ขนานนามว่าเป็นยุคแห่ง “อุตสาหกรรมการสร้างวัฒนธรรม” (Culture Industry) โดยมีสื่อมวลชนสมัยใหม่เป็นตัวจักรสำคัญในการกลั่นวัฒนธรรมให้แก่สังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2539, น.10)

ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

การสื่อสารต่างวัฒนธรรม เพื่อศึกษาว่าเราสื่อสารกับคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบใด และรู้ว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นปฏิบัติต่อกันต่างวัฒนธรรมอย่างไร ด้วยเหตุนี้นักวิชาการจึงพยายามวิเคราะห์และแยกแยะองค์ประกอบ หรือส่วนประกอบของวัฒนธรรม ที่มีผู้ศึกษามากได้แก่

ปรัชญาการมองโลกและแนวโน้มค่านิยม (Worldview/Value Orientation)

ในการศึกษาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม สะท้อนจากปรัชญาการมองโลก (Worldview) และแนวโน้มค่านิยม (Value Orientation) ว่าแต่ละสังคมมีความโน้มเอียงในการรับรู้และให้ความสำคัญกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปทางใดนั้นแนวคิดสำคัญที่มักถูกยกมาอธิบายพฤติกรรมและการสื่อสารของมนุษย์มีอย่างน้อย 3 แนวคิด ได้แก่

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบค่านิยมของ (Parson's Pattern Variables)

Parson (1951) (อ้างถึงในเมตตา วัฒนานุกูล, 2548, น.57-59) ได้แบ่งประเภทรูปแบบความแตกต่างของค่านิยมหรือวัฒนธรรม ตามกระบวนการคิดของแต่ละบุคคล ที่มีต่อสถานการณ์หนึ่งๆ ที่มีผลต่อการตอบสนองต่อสถานการณ์ การเลือกอาจเกิดได้โดยที่ไม่รู้ตัวหรือรู้ตัวก็ได้ แต่ส่วนใหญ่โดยทั่วไปเกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจภายใต้จิตสำนึกที่ถูกกระบวนการทางสังคมขัดเกลาตั้งแต่วัยเด็ก

ทั้งนี้ Parson ได้แบ่งค่านิยมที่เห็นเด่นชัดในสังคมออกเป็น 6 scale คือ

1. Self-Collective Orientation

เป็นการเน้นความเป็นปัจเจกบุคคลเน้นเป้าหมายของบุคคลในขณะที่ Collective Orientation เป้าหมายของกลุ่มจะต้องมาก่อนความต้องการและเป้าหมายของบุคคล

2. Affectivity – Affective Neutrality

เป็นแบบแนวความคิดที่แบ่งแยกระหว่างคนที่ต้องการผลลัพธ์ทันทีโดยการกระทำ หรือแสดงออกทันทีที่มีโอกาส ในขณะที่ Affective Neutrality จะไม่แสดงออกถึงความต้องการแต่ คำนึงถึงหลักการและเหตุผลหรือบรรทัดฐานของสังคมเป็นหลัก Affectivity คือ รูปแบบคำนิยามที่ คุณค่ากับการแสดงออกตามสัญชาตญาณความรู้สึก

3. Universalism – Particularism

Universalism เป็นการจัดประเภทคนหรือวัตถุในแง่ความความเป็นสากล หรือใน กรอบอ้างอิงทั่วไป กล่าวคือ จะสื่อสารวิธีเดียวกันกับทุกคน ในทุกสถานการณ์

Particularism เป็นการจัดประเภทคนหรือวัตถุต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจง คือการจัด ประเภทคนทุกคนไม่เท่ากัน มีการปฏิบัติต่อบุคคลต่างๆ ในสังคมแตกต่างกัน พบมากในวัฒนธรรม พวักฟ้อง และมีรูปแบบการสื่อสารที่ขึ้นกับวัฒนธรรมในประเทศเขตเอเชีย

4. Diffuseness – Specificity

เป็นการจัดหมวดหมู่ของคนและสิ่งต่างๆ ต่างกัน แต่รูปแบบนี้เป็นการที่บุคคล ตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ กัน Diffuseness เป็นการตอบสนองต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งหนึ่ง Specific city เป็นการตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามสถานการณ์

5. Ascription – Achievement

เป็นการให้ความสำคัญกับคนคนหนึ่งโดยเกณฑ์ต่างกัน Ascription ให้ความสำคัญ กับลักษณะที่ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิดและภูมิหลังบุคคล เช่น เพศ ฐานะ ทางครอบครัว ชาติ ตระกูล รวมถึงชนชั้นและเผ่าพันธุ์ Achievement เป็นการให้คุณค่าและให้ความสำคัญสิ่งที่คนนั้นสร้างหรือ ทำเอง หรือจากประสบความสำเร็จด้วยตัวเอง เช่น ความสามารถ ความก้าวหน้าทางอาชีพ ที่เน้นผล หรือการกระทำ

6. Instrumental – Expressive

เป็นการเน้นวิธีการในการสื่อสาร ด้วยการสื่อสารแบบบอกกล่าวหรือทำให้เห็น แสดงออกให้ผู้อื่นรู้ ตัวการสื่อสารคือ “การสร้างความสัมพันธ์” การปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมเป็น สิ่งที่มีคุณค่าในตัวเอง

7. Instrumental Orientation

ให้ความสำคัญกับเป้าหมายหรือผลของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น พฤติกรรมหรือการ สื่อสารจึงเป็นเครื่องมือหรือสิ่งทีนำไปสู่จุดมุ่งหมาย เราสามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมมา เป็นกระบวนการในการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ยังถึงรากเหง้าของมนุษย์ เพราะทุกวันนี้มีการ เปลี่ยนและพัฒนารอบด้าน อาจทำให้วัฒนธรรมหายไป ซึ่งวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่ามาเนิ่นนาน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร

แนวคิดนี้เป็นการอธิบายคุณลักษณะต่างๆ ของเพลง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการะบวนการสื่อสาร โดยนำแบบจำลองการสื่อสารมาเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ เพลงไทยลูกทุ่งด้วยทฤษฎีอื่นๆ ทางด้านการสื่อสาร โดยมีประเด็นย่อยได้แก่

2.4.1 แบบจำลองกระบวนการสื่อสารกับองค์ประกอบของเพลง

กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นในสังคม มีการส่งข่าวสารได้หลากหลายรูปแบบบทเพลงก็เป็นผลงานศิลปะอีกรูปแบบหนึ่งของข่าวสารที่มีองค์ประกอบทางดนตรี และสัญลักษณ์ทางภาษาประเภทวรรณกรรม อันเป็นคุณสมบัติที่ทำให้สามารถนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ ของมนุษย์ทั้งประสบการณ์ระดับปัจเจก เช่น อารมณ์ ความรัก ความเศร้า รวมทั้งประสบการณ์ร่วมในระดับสังคม เช่น เหตุการณ์บ้านเมือง การปลูกฝังส่งเสริม หรือต่อต้านค่านิยมของสังคม

เพลงไทยร่วมสมัยแต่ละประเภทรูปแบบนั้น จะเลือกประเภทของข่าวสาร และวิธีเสนอข่าวสาร หรือเล่าเรื่องด้วยท่าทีลีลาที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากพื้นเพที่มาและโลกทัศน์ ของศิลปินผู้ประพันธ์เพลงซึ่งอยู่ในฐานะผู้ส่งสาร (Sender) ตัวอย่างเช่น เพลงลูกทุ่ง กับเพลงเพื่อชีวิต แม้จะเสนอข่าวสารทางด้านการเมืองในเรื่องเดียวกัน แต่แนวคิดและวิธีการเล่าเรื่องก็ไม่เหมือนกัน เพราะประพันธ์ขึ้นมาจากมุมมอง ประสบการณ์ และการตีความที่แตกต่างกัน โดยเพลงเพื่อชีวิตที่มีกำเนิดมาจากกลุ่มปัญญาชนจะพูดถึงการเมืองจากแง่มุมของผู้นำทางความคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นการชี้นำสังคม ในขณะที่เพลงลูกทุ่งจะพูดถึงการเมืองจากสายตาของนักประพันธ์ที่เป็นราษฎรชาวบ้าน ชาวไร่ ตัวอย่างเช่น บทเพลงที่เสนอเรื่องราวที่สืบเนื่องจากเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตมักจะปลุกเร้าให้นักศึกษาให้ลุกขึ้นมาปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมโดยการต่อสู้กับรัฐด้วยกำลังอาวุธ

เพลงอ้อมอกภูพาน

คำร้อง ทำนอง วัฒน์ วรรณยางกูร (2519)

มันดาจับตามล่าฆ่าถึงบ้าน
เราคตจนถึงที่สุดก็สุดทน
อ้อมอกภูพานคือชีวิตใหม่
จะ โค้นล้มไล่เฉดเผด็จการ
สู้กับปืนต้องมีปืนยันกระหน่ำ
จรรยาธนำประชาสู่ฟ้าทอง

อ้างหลักฐานจับเข้าคุกทุกแห่งหน
จึงเปลี่ยนหนทางสู้ขึ้นภูพาน
คือมหาวิทยาลัยคนกล้าหาญ
อันธพาลอเมริกันอย่างหวังครอง
พรรคชั้นนำตะวันแดงสาธสแสงส่อง
กรรมาชีพล้นกลองอย่างเกรียงไกร

ในขณะที่เพลงลูกทุ่งที่มีมุมมองจากชาวบ้านธรรมดา อาจมองแตกต่างกันไปซึ่งมักจะแสดงความเห็นว่า การยอมรับสภาพสังคมไทยที่เป็นอยู่นั้น ดีกว่าการที่คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาปัญญาชนจะจับปิ่นเงินฆ่าคนไทยด้วยกันเอง

เพลงข้าคือไทย

ขับร้อง ก้องเพชร แก่นนคร

คำร้อง ทำนอง วิเชียร คำเจริญ

หมั่นเรียนละเพื่อน
เรียนให้เด่นเช่นปัญญาชน
คนจนอย่างข้า
เอ็งเรียนจบหลักสูตรจุดหมาย
เมื่อเป็นบัณฑิต
เพื่อนอย่างโง่ให้ใครจงใช้
ไทยเป็นนายไทย
ถ้าให้ข้าเป็นทาสให้คอมฯ
ข้ามีกำเนิด
ถึงจนกว่าต่ำทราชม
เอียงซ้ายเอียงขวา
ข้ารู้ว่าข้าคือไทย
มีองค์กษัตริย์
ชาติไทยอยู่ศัตรูเกรงใจ
พระคุณล้นเกล้า
ถ้าใครกล้าหมิ่นบารมี

เรียนให้รู้เป็นครูคน
อย่าให้คนว่าเป็นปัญญาควาย
ขออยู่ทำนาเลี้ยงกาย
กลับมาเป็นนายข้าก็ยอม
มีหัวใจเหนือชนใด
มาเชือดเลือดไทยกันเองจงยอม
ข้าจะเต็มใจสมยอม
จะให้ข้ายอม ข้ายอมไม่ได้
ถิ่นเกิดข้าคือสยาม
ข้าโตมาได้ในแผ่นดินนี้
ข้าโตมาได้ในแผ่นดินนี้
ข้าโตมาได้ในแผ่นดินนี้
เป็นฉัตรอยู่เหนือกรุงไทย
ด้วยพระจอมไทยเปล่งบารมี
ทั่วถิ่นไทยเรารู้ดี
เป็นเลือดกาฬี ไม่มีรู้คุณ

เมื่อผู้ประพันธ์มีดนตรีเรียบเรียงไว้ในกระดาษโน้ตเพลง มีเนื้อเพลงที่เกิดขึ้นจากการนำเอาถ้อยคำมาเรียงร้อยถ่ายทอดข่าวสารบรรจุลงในทำนองเพลง ก็จะได้สิ่งที่เรียกว่า “สาร” (Message) ที่เข้ารหัสไว้ในรูปของโน้ตเพลงและคำร้อง แต่ก็จำเป็นจะต้องผ่าน “ช่องทาง” (Channel) ที่เป็นบุคคลหรือเครื่องมือใดๆ ในการส่งต่อข่าวสารของเพลง ที่มีทั้งเรื่องราวและอารมณ์ไปสู่ผู้ฟังในรูปของเสียงเพลงเป็นเบื้องต้น เมื่อนำแนวคิดองค์ประกอบของดนตรีมาเปรียบเทียบกับแบบจำลองการสื่อสารก็จะพบว่ามีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน

ณรุท สุทธจิตต์ (2535) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบที่ทำให้เกิดเป็นดนตรีขึ้นมา โดยแบ่งได้เป็นสองส่วนใหญ่ คือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับมนุษย์ ได้แก่ ผู้ประพันธ์เพลง ผู้แสดงและผู้ฟัง
2. ส่วนที่เกี่ยวกับเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องดนตรี (รวมทั้งเสียงมนุษย์) การพิมพ์สื่อการ

เสนอดนตรี

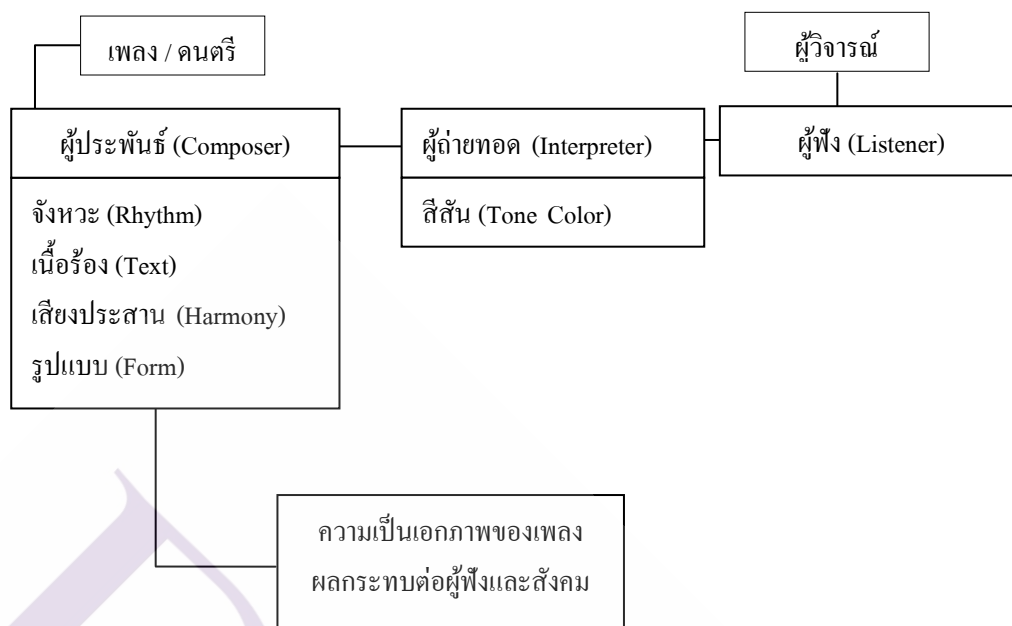
สิ่งที่เรียกว่าดนตรีเกิดขึ้นได้เมื่อองค์ประกอบเหล่านี้ครบถ้วน ถ้าขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไป ดนตรีจะไม่เป็นดนตรีโดยสมบูรณ์ เช่น บทเพลงที่ประพันธ์ไว้เรียบร้อย แต่ไม่มีผู้แสดงนำไปเล่น ดนตรีย่อมไม่เกิดขึ้น เป็นต้น

พูนพิศ อมาตยกุล (2529) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเพลงโดยทั่วไปไว้ว่า

1. ผู้ประพันธ์เพลงหรือคีตกวี (Composer) เป็นผู้ที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และจินตนาการต่างๆ ออกมาเป็นเนื้อร้องและทำนองเพลง ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการถ่ายทอดรสนิมิตให้แก่ผู้ฟัง
2. ผู้เผยแพร่ (Publisher) เป็นผู้ที่จะเผยแพร่บทเพลงให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย
3. นักร้อง นักดนตรี (Performer)
4. สื่อ (Medium) ได้แก่ สื่อกลางระหว่างนักร้อง นักดนตรี และผู้ฟังสื่ออาจได้แก่ เสียง ร้อง หรือเสียงดนตรี รวมไปถึงสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ อาทิ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ แผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง เทปคาสเซต ฯลฯ ซึ่งจะช่วยถ่ายทอดบทเพลงไปสู่ผู้ฟัง
5. ผู้ฟัง (Listener) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากถ้าไม่มีผู้ฟังก็จะไม่มีผู้รับถ่ายทอดผลงานเพลงจากศิลปิน

พูนพิศ อมาตยกุล ยังชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากการฟังเพลงของผู้ฟัง ซึ่งเทียบได้กับผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร (Effect) ว่าเพลงนั้นจะต้องให้อารมณ์รับใช้สังคมหรือบุคคลได้ เช่น เพลงปลุกใจ มีพลังทำให้คนฟังรู้สึกึกึกัก ให้รู้สึกรักชาติบ้านเมือง หรือเพลงรักเพลงนั้นๆ ให้อารมณ์รักที่ละเมียดละไม ฟังแล้วเกิดอารมณ์คล้อยตามได้

สุกรี เจริญสุข (2538) ได้เสนอแบบจำลองของบุคคลที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของเพลงดังนี้

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองของบุคคลที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของเพลง

1. จังหวะ (Rhythm) จังหวะเป็นเรื่องของความช้า-เร็ว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตอบสนองทางร่างกายจังหวะมักจะเร่งเร้าให้ร่างกายอยากแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งต่อจังหวะที่ได้ยิน มีความตื่นเต้นเร้าใจ ฟังแล้วเนื้อเต้นฟังไปเต้นไป ฟังด้วยการชูมือชูหมัด หมายความว่าจังหวะที่เร้าใจทำให้ผู้ฟังอยากเต้นรำ เคาะตามจังหวะโยกตัวโยกแขนชูกำปั้น กระดิกเท้า พยักหน้า เป็นต้น การเร่งเร้าด้วยจังหวะแต่พอดีย่อมทำให้งานดนตรีมีคุณค่าหากมีการเร่งเร้ามากเกินไปก็อาจทำให้ผู้ฟังไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้เกิดความมันอย่างอึกเขิม เกิดความมันอย่างก้าวร้าว อาจถึงกับความมันอยากชกต่อยขึ้นมา

2. ทำนอง (Melody) ทำนองเป็นเรื่องราวของความสูงต่ำ ความสั้นยาว ความดังเบา เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก ทำนองที่ไพเราะควรมีความรู้สึกต่อเนื่อง และจบลงด้วยความรู้สึกอิ่ม รู้สึกอบอุ่นสบาย มีความสุขอารมณ์ไม่ค้าง

3. เนื้อร้อง (Text) เนื้อร้องเป็นเรื่องราวของการสื่อความหมายอาจจะ หมายถึง การเล่าเรื่อง นิทานข่าวสาร การบอกกล่าวความในใจการตีความหมาย เนื้อร้องที่ดีจึงควรมีเนื้อหา หรือเนื้อเรื่อง หรือความหมายที่ดีก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ สร้างสรรค์ความดีงาม มองโลกด้วยความสวยงาม ภาษาของเนื้อร้องควรเป็นภาษาที่สุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่ส่อเสียด ไม่หยาบโลน

4. เสียงประสาน (Harmony) เสียงประสานเป็นเสียงที่ได้รับการจัดระบบแล้วโดยการนำเสียงซ้อนกันประสานกันตามกฎเกณฑ์ เสียงประสานที่ช่วยอุ้มเสียงดนตรีให้มีพลังทางอารมณ์ ช่วยเกื้อหนุนความงามของบทเพลงเป็นจัดเสียงที่คล้องจองและขัดแย้งที่ลงตัว

5. สีสันทงเสียง (Tone Color) สีสันทงของดนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคุณภาพของเสียงที่เกิดจากนักร้องหรือเครื่องดนตรี คุณภาพของสีสันทงแห่งเสียงดนตรี เกิดขึ้นจากเหตุผล 2 ประการด้วยกันคือ สัทภาพ และความสามารถของศิลปิน สัทภาพหมายถึงความสมบูรณ์ของเครื่องดนตรีเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพมีเสียงชัดเจน ในกรณีที่เป็นนักร้องก็หมายถึงนักร้องที่มีคุณภาพเสียงดีมีลมพองเพียงพอในการเปล่งเสียง มีคำที่กล่าวถึงคุณภาพเสียงที่ดี เช่น เสียงใสเหมือนแก้ว เสียงนุ่มเหมือนปุยฝ้าย เสียงเหมือนน้ำค้าง เสียงขี้พองเปิบร์ เป็นต้น

6. รูปแบบ (Form) เป็นรูปแบบของเพลงว่ามีรูปแบบอย่างไร เช่นเป็นเพลงท่อนเดียว 2 ท่อน 3 ท่อน โดยทั่วไปแล้วเพลงสมัยนิยม ไม่ได้มีโครงสร้างหรือรูปแบบที่ซับซ้อนแต่อย่างใด ศิลปินส่วนใหญ่สืบทอดรูปแบบเพลงกันเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าเพลงสมัยนิยมมีขีดจำกัดของเวลาและผู้ฟังมีขีดจำกัดของความสนใจ ทำอย่างไรถึงจะฟังง่าย ต้นทุนการผลิตที่สมคูลและขายได้จำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเพลง

7. ความเป็นเอกภาพของงาน (Unity) ผลงานที่ปรากฏต่อสาธารณะ ทั้งในรูปแบบของการแสดงหรือแผ่นเสียง เทป หรือ ซีดี (Compact Disc) จะต้องมีความเป็นเอกภาพในตัวเอง นั่นคือผลรวมของงานตั้งแต่ข้อ 1-6 ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

8. ผลกระทบต่อผู้ฟังและสังคมโดยรวม (Impact on Listener and Social Responsibility) ผลงานเพลงหลายชุดที่ได้เบี่ยงเบนคุณค่าทางศิลปะรวมทั้งการสร้างค่านิยมที่ผิดให้เกิดขึ้นกับผู้ฟัง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็ก ทั้งเด็กเล็กและเด็กวัยรุ่นที่ขาดผู้แนะนำที่ดี

เมื่อพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของเพลงในแง่ที่เป็นกระบวนการสื่อสารแล้วสามารถนำแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo) มาเป็นกรอบในการอธิบายซึ่งเบอร์โลได้อธิบายกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ไว้ว่าเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-Way Process) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ อย่างน้อย 6 ประการ คือ

1. ผู้ส่งสารหรือผู้เข้ารหัส (sender)
2. ผู้รับสารหรือผู้ถอดรหัส (Receiver)
3. สาร / ข่าวสาร (Message)
4. สื่อ / ช่องทางการสื่อสาร (Channel)
5. บริบท / สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Context / Environment)
6. ผลกระทบของการสื่อสาร (Effect)

องค์ประกอบการสื่อสารของเบอร์โล สามารถนำมาอธิบายร่วมกับองค์ประกอบของเพลงและ บุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างงานเพลงตามแนวคิดของสுகีร์ เจริญสุข ได้ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender) ในที่นี้หมายถึง นักประพันธ์เพลง ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความคิดเรื่องราวต่างๆ ออกมารูปของบทเพลงที่ประกอบด้วยคำร้อง ทำนอง ผู้ประพันธ์อาจแต่งทั้งคำร้องและทำนอง หรือแยกเป็นผู้ประพันธ์คำร้องกับผู้ประพันธ์ทำนองก็ได้ ในกระบวนการที่จะถ่ายทอดบทเพลงไปสู่ผู้ฟังได้นั้น บางครั้งผู้ประพันธ์ยังต้องสื่อสารโดยตรงกับนักร้อง นักเรียบเรียงเสียงประสาน เพื่อให้คนเหล่านี้เข้าใจแนวความคิดของผู้ประพันธ์จนสามารถถ่ายทอดบทเพลงได้ตรงตามความต้องการของผู้ประพันธ์เพลง

2. สาร (Message) ในที่นี้หมายถึง บทเพลง (Song) ของนักประพันธ์เพลง โดยที่เพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาในขั้นแรก จะมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ จังหวะ (Rhythm) ทำนอง (Melody) รูปแบบ (Form) และคำร้อง (Lyric) บทเพลงจึงมีลักษณะเป็น “สารผสม” (Composite Message) ของสารที่เป็นดนตรี และข้อความ

3. สื่อ (Channel) หมายถึงผู้ที่นำเสนอบทเพลงจากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟัง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

a. ผู้ถ่ายทอด (Interpreter) เป็นผู้ที่นำบทเพลงจากผู้ประพันธ์มาตีความ และถ่ายทอดไปยังผู้ฟังโดยตรงด้วยเสียงร้อง เสียงดนตรี ผ่านการแสดงสดกับกลุ่มผู้ชม ในลักษณะที่เป็นสื่อบุคคล ได้แก่ นักร้อง (Singer) นักเรียบเรียงเสียงประสาน (Arranger) นักดนตรี (Musician) บุคคลเหล่านี้ยังมีส่วนในการสร้างองค์ประกอบของเพลงให้สมบูรณ์ขึ้น โดยนักเรียบเรียงเสียงประสานเป็นผู้สร้าง “เสียงประสาน” (Harmony) ส่วนนักร้องและนักดนตรีจะเป็นผู้สร้าง “สีตันของเสียง” (Tone Color)

b. ผู้เผยแพร่ (Publisher) เป็นผู้ที่ทำให้เพลงแพร่กระจายไปสู่ผู้ฟังอย่างกว้างขวาง ได้แก่ผู้ผลิตและจำหน่ายแผ่นเสียงและเทป ซึ่งเป็นสื่อบันทึกเสียง และสื่อมวลชนอย่างวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์

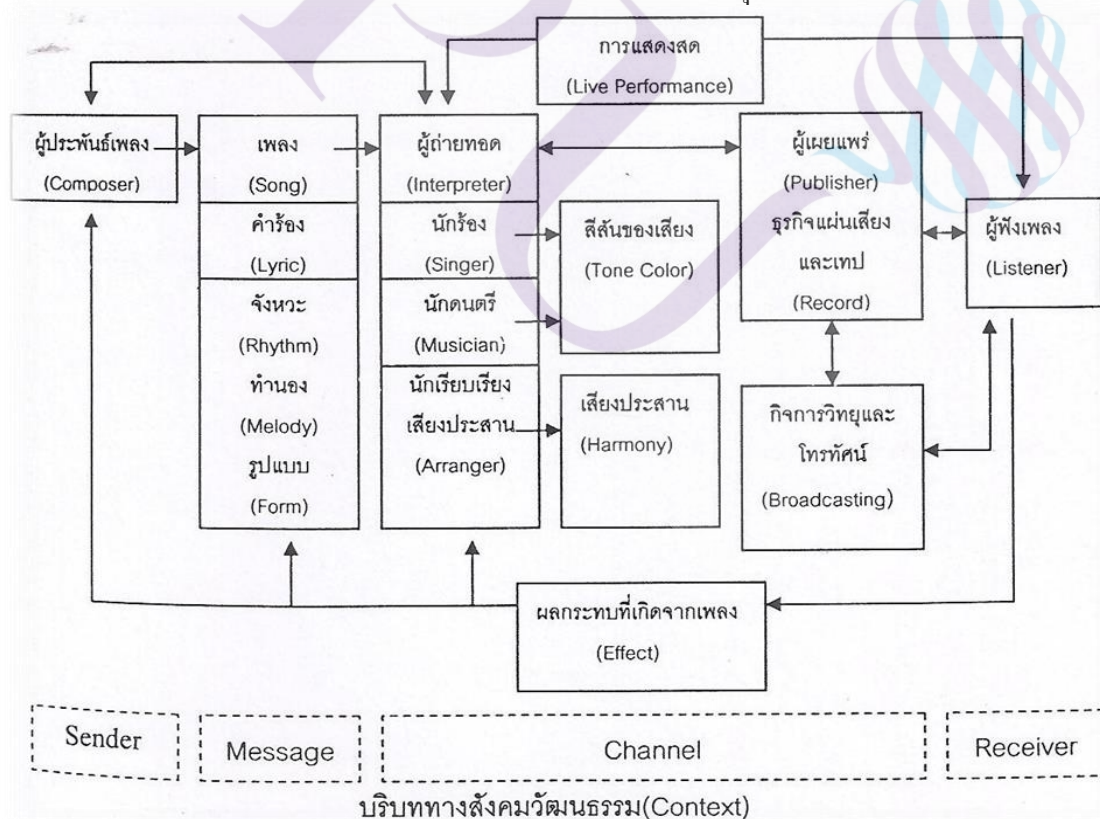
4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึงผู้ทำให้เพลง (Listener) ผู้ฟังเป็นผู้ที่ทำให้กระบวนการสื่อสารเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์อย่างน้อยเพียงใด โดยเป็นผู้ตีความและรับรู้ความหมายของเพลง (สาร) ผู้ฟังจึงเป็นผู้ที่ตัดสินความสำเร็จของผลงานเพลงที่เผยแพร่ออกมา

5. บริบท / สภาพแวดล้อมของการสื่อสาร (Context / Environment) หมายถึงสิ่งแวดล้อมทั้งหลายของกระบวนการสร้าง การถ่ายทอด และการฟังเพลง ได้แก่ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมในส่วนของระบบสัญลักษณ์ที่มีผลต่อกระบวนการสร้างความหมายระหว่างผู้ประพันธ์กับผู้ฟัง (การไต่รหัส-ถอดรหัส) เช่น คนชนบทอาจเข้าใจความหมายและซาบซึ้งกับเพลง

ลูกทุ่งมากกว่าคนเมือง ในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานเพลงก็ยังมีปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด เช่น เทคโนโลยีเทปคาสเซ็ททำให้ศิลปินสามารถเผยแพร่เพลงเสียดสีการเมืองได้ถึงแม้ว่าบรรยากาศทางการเมืองจะไม่เอื้อต่อการเผยแพร่เพลงเหล่านี้ทางสื่อมวลชน ในส่วนของสภาพแวดล้อมในการฟังเพลง เช่น การฟังเพลงเดียวกันจากวิทยุอยู่ที่บ้านกับการชมคอนเสิร์ตของศิลปิน ก็ย่อมมีผลต่อผู้ฟังที่แตกต่างกัน

6. ผลกระทบของการสื่อสาร (Effect) คือสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับฟังผลงานเพลง ตั้งแต่ผลระดับผิวเผินไปจนผลกระทบที่ลึกซึ้ง ขึ้นอยู่กับลักษณะการฟังและความแตกต่างของผู้ฟังแต่ละคน ผลกระทบนี้อาจมีผลตั้งแต่ระดับปัจเจกหรือกว้างออกไปในระดับสังคมซึ่งขึ้นอยู่กับข่าวสารที่ใส่ลงไป เพลงว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้คนมากน้อยเพียงใด และเพลงนั้นได้เผยแพร่ออกไปในปริมาณกว้างขวางเพียงใด และผลกระทบนี้สามารถย้อนกลับ (Feedback) กับไปหาผู้ส่งสารในแต่ละขั้นได้ เช่น เมื่อเพลงเป็นที่นิยมของประชาชน นักร้อง นักประพันธ์ก็จะกลายเป็นผู้มีชื่อเสียง การแต่งเพลงที่มีเนื้อหาส่งเสริมความรักชาติ หรือเทิดทูนสถาบันอาจทำให้ศิลปินได้รับรางวัลยกย่องจากหน่วยงานรัฐ แต่ถ้าแต่งเพลงที่มีเนื้อหาล่อแหลมหรือไปเสียดสีผู้มีอำนาจเข้าก็อาจทำให้ทั้งเพลงอาจถูกสั่งห้ามออกอากาศ ซึ่งก็มีตัวอย่างให้เห็นมาแล้วในอดีต

จากแนวคิดแบบจำลองการสื่อสารองค์ประกอบของเพลงและบุคคลฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานเพลงสามารถสรุปเป็นแบบจำลองดังนี้

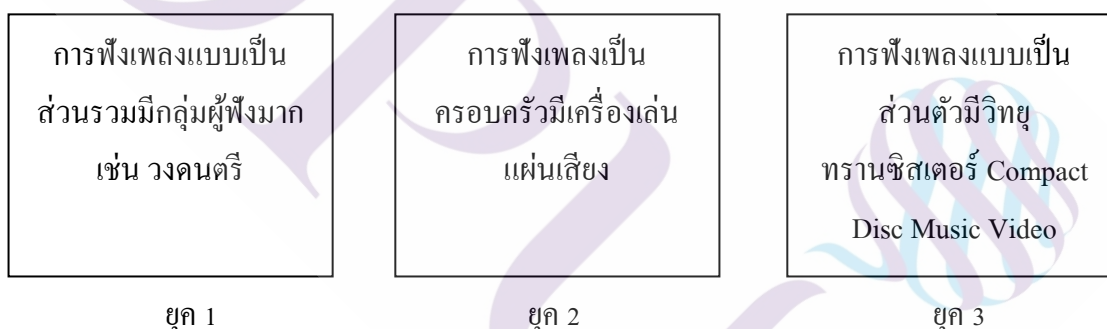
ภาพที่ 2.2 แบบจำลองการสื่อสารองค์ประกอบของเพลง

2.4.2 เพลงกับการสื่อสารมวลชน

ดนตรีและเพลงเป็นการสื่อสารถ่ายทอดข่าวสารที่มีบทบาทสำคัญมาตั้งแต่โบราณที่มนุษย์สื่อสารกันด้วยสื่อบุคคล ต่อมาเพลงก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นในยุคของสื่อมวลชนสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เทคโนโลยีการสื่อสารนี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เพลงมีบทบาทในการถ่ายทอดข่าวสารสู่สังคมได้กว้างขวางและก่อให้เกิดผลกระทบได้มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ผู้แต่งเพลงก็จำเป็นต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสื่อทั้งโดยตรง เช่น การเปลี่ยนจากการร้อง และการบรรเลงเพลงโดยไม่มีการกำหนดความยาวของเพลงในยุคของเพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม มาเป็นการกำหนดความยาวของเพลงให้เหมาะสมกับการเผยแพร่ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ที่มีเวลาค่อนข้างจำกัดหรือการมีสื่อที่ทำให้เห็นภาพนักร้องอย่างมิวสิกวิดีโอ ก็ทำให้ผู้แต่งเพลงต้องปรับเนื้อหาเพลงให้เหมาะสมกับการเสนอภาพของนักร้องทางโทรทัศน์

กาญจนา แก้วเทพ (2534) ได้ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของเพลงทั้งด้านเทคโนโลยี และรูปแบบการใช้โดยแบ่งเป็นยุคสมัย ดังนี้

ก่อนหน้านี้จะมีการบันทึกเพลงนั้นจะมีลักษณะ “สร้างเสียงเพลงด้วยตัวเอง” (Private Music-Making) เช่นในตะวันตกจะมีเครื่องเล่นดนตรี เช่น เปียโนสำหรับผู้หญิง ไวโอลินสำหรับผู้ชาย ในประเทศไทยก็มี ซอ ซึง พิณพาทย์ ฯลฯ สำหรับเอาไว้เล่นดนตรีฟังกันเองในครอบครัวในชั้นต่อมาได้มีการประดิษฐ์หีบเสียงที่อาจจะเอาไว้ใส่มาเจาะรูบันทึกเสียงแล้วเล่นด้วยเครื่องหมุนที่ใช้มือ ประดิษฐ์กรรมใหม่นี้ได้ถูกนำมาแทนที่การสร้างเสียงเพลงด้วยตนเอง และมีผลทำให้เพลงหลายๆ ประเภทสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากที่อยู่ต่างสถานที่กันได้ตลอดเวลา ในลำดับต่อมาได้เริ่มมีการบันทึกเสียงเพลงลงวัสดุแบบใหม่ๆ เช่นแผ่นเสียงที่ยังคงถูกนำไปใช้ในการฟังในบรรยากาศแบบเดิม เช่น ตามงานเลี้ยงแต่งงาน การจัดงานสังสรรค์ตามบ้าน งานสวนสนุกตามงานวัด ฯลฯ การใช้แผ่นเสียงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้เมื่อเกิดวิทยุกระจายเสียง ซึ่งมีผลทำให้

ขอบเขตของการกระจายเสียงนั้นกว้างขวางออกไปมากยิ่งขึ้นกว่ายุคสมัยของหีบเสียง จากยุคแรกที่คนเล่นและคนฟังจะอยู่ใกล้ชิดกัน เริ่มแปรเปลี่ยนมาเป็นการฟังเพลงโดยผ่านตัวสื่อกลางคือแผ่นเสียง ในยุคที่ 2 และจบท้ายด้วยการฟังเพลงเป็นส่วนตัว ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อการปฏิวัติเครื่องรับวิทยุ ทรานซิสเตอร์ที่มีราคาถูก มีขนาดเล็กพกพาสะดวก และเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้นเมื่อกลายเป็น (Walkman)

ในยุคสุดท้ายนี้ นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของผู้รับสารและผู้ผลิตอีกด้วย กลุ่มผู้ฟังเพลงกลุ่มใหญ่ในยุคปัจจุบันคือ กลุ่มคนหนุ่มสาวและวัยรุ่น ในขณะที่คนรุ่นอื่นๆ เริ่มถอยห่างออกไป ในด้านผู้ผลิตได้แปรเปลี่ยนจากการผลิตของตัวศิลปินผู้สร้างเสียงเพลงมาเป็นรูปแบบการผลิตแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ศิลปินเป็นหน่วยเล็กๆ หน่วยหนึ่งเท่านั้น การผลิตแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของเพลงสมัยนิยมก็เป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งของกระแสการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น เมื่อเทคโนโลยีสื่อและระบบทุนนิยมทำให้เพลงเปลี่ยนฐานะการเป็นศิลปะ กลายมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมดังที่ไซมอน ฟริธ (Simon Frith) ได้ให้ความหมายของ “การเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมของเพลง (Industrialization of Music)” ไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นอุตสาหกรรมของเพลง คือ การเปลี่ยนแปลงการสร้างสรรคผลงานเพลงอย่างมีชีวิตชีวา (Active) ไปสู่ผู้มวชนผู้บริโภคที่เฉื่อยชา (Passive) การตกต่ำของประเพณีของพื้นบ้านหรือชุมชน หรือของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย และการลดทอนทะลุไปทางดนตรี โดยเครื่องมือที่ประชาชนทั่วไปจะสามารถเล่นได้ในทุกวันนี้ก็คือ เครื่องเล่นแผ่นเสียงหรือเครื่องเล่นเทปของเขา

การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทยนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงบริบทในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชนไทย เนื่องจากเพลงลูกทุ่งนั้นได้ถือกำเนิดมาควบคู่กับพัฒนาการของสื่อมวลชนไทยหลายแขนง ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ตลอดจนสื่อบันทึกเสียง แผ่นเสียง เทปคาสเซต ทำให้เพลงลูกทุ่งซึ่งมีผลงานสร้างสรรค์ที่สืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านของท้องถิ่นต่างๆ กลายเป็นอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมที่มุ่งสู่ตลาดผู้ฟังมวลชน

กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้แบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งแต่ละสื่อมีคุณลักษณะต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ประเภทของสื่อและคุณลักษณะ

ประเภทของสื่อ	คุณลักษณะของสื่อ
1.สื่อหนังสือ (Book Medium)	เทคโนโลยีการพิมพ์ยุคใหม่ ที่รวดเร็วในปริมาณที่มาก รูปแบบเป็นสินค้า เนื้อหาที่หลากหลาย (และเป็นเรื่องราวของโลก) ลักษณะการใช้แบบเป็นปัจเจก เสรีภาพในการตีพิมพ์
2.สื่อหนังสือพิมพ์ (Newspaper Medium)	พิมพ์โดยมีความถี่สม่ำเสมอ รูปแบบเป็นสินค้า เนื้อหาเป็น ข่าวสาร หน้าสำหรับปริณทลสาธารณะ อ่านเป็นนคนเมืองที่ สนใจเรื่องราวของโลก เสรีภาพในระดับหนึ่ง
3.สื่อภาพยนตร์ (Film Medium)	เป็นเทคโนโลยีด้านภาพและเสียง กระบวนการผลิตและการ รับชมเป็นแบบสาธารณะ สามารถเรียกร้องความสนใจจากคนทุก กลุ่ม ใช้วิธีการเล่าเรื่องเป็นหลัก ลักษณะค่อนข้างเป็นสากล (ดูกัน ได้ทั่วโลก) การควบคุมดูแลจากสาธารณะ (กฎหมายเซ็นเซอร์) คำนิยม อุดมการณ์แฝงอยู่ในเนื้อหา
4.สื่อกระจายเสียงและภาพ (Broadcasting)	การจัดองค์กรและเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เนื้อหาที่เป็นทั้งภาพ และเสียง รูปแบบเนื้อหาหลากหลายมาก ปริณทลการเข้าถึง อย่างกว้างขวาง ขอบเขตระดับชาติและนานาชาติ มี ลักษณะเป็น สาธารณะและมีการควบคุมอย่างเข้มงวด
5.สื่อเพลงที่ได้รับการบันทึก (Recorded Music Media)	เทคโนโลยีผสมเพื่อการบันทึกและเผยแพร่ บรรยายภาศในการ รับฟังมีความหลากหลาย ศักยภาพในการทำลายล้างต่อต้านระบบ กลุ่มผู้ฟังปัจจุบันเป็นคนหนุ่มสาว ความเป็นสากลค่อนข้างมาก ไม่ค่อยมีการควบคุมจากผู้มีอำนาจ
6.สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบใหม่ (New Electronic Media)	ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นฐาน มีลักษณะลูกผสมและ ยืดหยุ่น มีศักยภาพที่จะสื่อสารได้สองทาง (Interactive) มีลักษณะ เชื่อมต่อถึงกันหมด (Interconnected) มีหน้าที่ทั้งส่วนรวมและ ส่วนตัว ถูกควบคุมน้อยมาก

ผลงานเพลงที่จะได้รับการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนนั้นมักจะผลิตออกมาในรูปของ
“สื่อเพลงที่ได้รับการบันทึก” (Recorded Music) อย่างแผ่นเสียงและเทปคาสเซ็ทเป็นเบื้องต้น การ
ที่สื่อประเภทนี้มีศักยภาพในการทำลายล้างและต่อต้านระบบได้นั้นเป็นเพราะแผ่นเสียงและเทป

เพลงมักจะถูกมองว่าเป็นเรื่องของความเป็นบันเทิง และมักไม่มีการควบคุมจากผู้มีอำนาจ ถ้านำสื่อประเภทนี้มาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองแล้วเพลงจึงสามารถเข้าถึงผู้ฟัง และไปก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้ฟังจนเกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองได้

นอกจากมีการเผยแพร่ในรูปแบบแผ่นเสียงและเทปแล้ว เพลงยังมีการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ได้ด้วย ตั้งแต่ หนังสือเพลง ภาพยนตร์เพลง รายการเพลงทางวิทยุและโทรทัศน์ ไปจนกระทั่งสื่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพลงจึงสามารถเข้าถึงผู้รับสารได้หลายๆ ช่องทาง รวมถึงช่องทางการสื่อสารโดยสื่อบุคคลโดยการแสดงคอนเสิร์ตของวงดนตรีตามสถานที่ต่างๆ อีกด้วย เพลงจึงสามารถใช้ศักยภาพของสื่อได้หลากหลายชนิดนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากเพลงที่หลากหลาย ตั้งแต่เรื่องความบันเทิงไปจนกระทั่งเรื่องวัฒนธรรมของเพลง ที่สามารถถ่ายทอดไปสู่ชนชั้นแรงงาน แนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารที่ได้ศึกษานี้ จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงช่องทางการสื่อสารโดยใช้เนื้อเพลงของไมค์ ภิรมย์พร มาเป็นแบบจำลองเพื่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตอย่างสร้างสรรค์ไปสู่ผู้ใช้แรงงานทั้งทางด้านเทคโนโลยีสมัยเก่า เช่น แผ่นเสียง เทปคลาสเซ็ท ด้านสมัยใหม่ เช่น ฟังเพลงผ่านสังคมออนไลน์ ฯลฯ

2.5 ประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง

คำว่า “เพลงลูกทุ่ง” เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2507 ที่โทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม โดย คุณจำนง รังสิกุล เป็นผู้ริเริ่ม ต่อมา ประกอบ ไชยพิพัฒน์ ได้ใช้ชื่อรายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” โดยรับชื่อนี้มาจากคุณ จำนง รังสิกุล ซึ่งเป็นที่ยอมรับพอสมควร

เพลงลูกทุ่ง บทเพลงสะท้อนของสังคมที่เราจะเห็นได้ในแต่ละช่วงสมัยที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของชาวบ้าน เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ภาวะเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งบทเพลงลูกทุ่งได้สะท้อนภาพชีวิตต่างๆ ของคนในสังคมได้อย่างเห็นได้ชัด เพราะเพลงลูกทุ่งมีความเด่นเฉพาะตัว ตรงที่เป็นเพลงสนุก ฟังง่าย บอกเล่าตรงไปตรงมา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงกล่าวถึงข้อดีของเพลงลูกทุ่งว่า

1. เป็นหลักฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมประเทศ
2. เป็นที่รวมของภูมิปัญญา และทรัพย์สินทางปัญญาของชาวบ้าน
3. เป็นเพลงที่เรียบง่าย คือ เข้าใจง่าย ร้องง่าย จำง่าย
4. สามารถเข้าถึงสังคมทุกชนชั้น กระจายได้กว้างไกลถึงชนบททุกแห่ง
5. มีความเป็นไทยทั้งในเรื่องของภาษา ทำนอง และการขับร้อง

ทรงศิลป์ สุขแสน (2547, น.37) พบว่า อีกบุคคลหนึ่งซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้เริ่มคำว่าลูกทุ่ง มาใช้ก่อนผู้อื่น เช่นเพลงหนุ่มบ้านนา ต่อมา ไพบุลย์ บุตรขัน ได้แต่งเพลงเอกประกอบภาพยนตร์ เรื่องมนต์รักลูกทุ่ง ซึ่งได้แสดงโดย มิตร ชัยบัญชา เนื้อหาเพลงกล่าวถึงชนชาติอันสวยงาม บริสุทธิ์ ของชนบท ตลอดจนความรัก ความสุขของหนุ่มสาวลูกทุ่ง ได้อย่างประทับใจของความเป็นลูกทุ่ง

ลักษณะของเพลงลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่งเป็นลีลาเพลงที่ดัดแปลงจากพื้นบ้าน เป็นเพลงของชาวบ้าน ซึ่งมีลักษณะ ที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. เป็นเพลงที่มีลีลาจังหวะพื้นบ้าน จังหวะพื้นบ้านในที่นี้หมายถึงจังหวะรำวง ซ่าซ่าซ่า จังหวะลำตัด จังหวะกลองยาว เป็นต้น จังหวะเหล่านี้ นิยมอยู่แล้วในเพลงพื้นบ้าน ทั่วเมืองไทย แต่อาจจะต่างรูปแบบกัน เช่น จังหวะเพลงของเพลงหมอลำ เพลงบอก มโนราห์ หนังตะลุง เมื่อจังหวะเหล่านั้นถูกดัดแปลงเป็นจังหวะลูกทุ่ง เน้นความสนุกครึกครื้นเป็นหลัก

2. ทำนองเพลงลูกทุ่งเป็นทำนองเพลงง่ายๆ สั้น ซ้ำๆ แบบทำนองพื้นบ้านเพลงแห่ เพลงเรือ เพลงน้อย เพลงลำตัด โดยเฉพาะการขับเสภา มีทั้งการร้องเดี่ยว และการร้องที่อาศัย “ลูกคู่” ประกอบ

3. เนื้อร้องเป็นเรื่องของชาวบ้าน พูดกันอย่างตรงไปตรงมาไม่มีสำนวนที่วิจิตรพิสดาร ผูกประโยคของภาษาอย่างง่าย ชมธรรมชาติของทุ่งท้องนา บรรยายชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท รำพึงรำพันถึงความรัก การประกอบอาชีพ ความตลกขบขัน เสียดสีสังคม ฯลฯ

4. สำเนียงที่ใช้ในการร้องเพลงพื้นบ้าน ถ่ายทอดอารมณ์ที่เป็นภาษาชาวบ้านธรรมดา อย่างสำเนียงภาษาสุพรรณบุรี ในเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ ไวพจน์ เพชรสุพรรณ ภาษาพูดพื้นบ้านที่เหนือไปจากภาษากลางอย่างไร เพลงลูกทุ่งก็พยายามร้องเพลงเหนือๆ อย่างภาษาพูดของพื้นบ้านด้วย

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การใช้ลูกคอหรือการระริวเสียงลูกคอของเพลงลูกทุ่ง จะมีช่วงของคลื่นเสียงที่ถี่กว้าง คลื่นลูกคอแต่ละคลื่นจะห่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวของความเป็นเพลงลูกทุ่ง

5. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการบรรเลงเพลงลูกทุ่ง โดยทั่วไปแล้ว ขึ้นอยู่กับว่ามีเครื่องดนตรีอะไรที่สะดวก เครื่องที่ขาดไม่ได้คือ เครื่องที่ประกอบจังหวะ เช่น กลองชุด กลองคองโก (ทอมบ้า) ฉิ่งฉาบ ฯลฯ เพราะเครื่องประกอบจังหวะ สามารถสร้างความสนุกสนานครื้นเครง ไร้ใจ ส่วนเครื่องดนตรีอื่นๆ เป็นเพียงส่วนประกอบจังหวะ เช่น กีตาร์ไฟฟ้า บรรเลงคอร์ดเพื่อประสาน ให้เสียงกลมกลืนขึ้น กีตาร์เบสมีเสียงต่ำทำหน้าที่อุ้มเสียงของวงดนตรี ส่วนเครื่องดนตรี

ที่ทำ “ทำนอง” นั้น ก็ขึ้นอยู่กับว่าใครจะชอบใช้เครื่องดนตรีชนิดไหน เช่น เอกคอร์ดียน ทรัมเป็ต แซกโซโฟน ทروมโบน เป็นต้น

เครื่องดนตรีแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับการใช้ของแต่ละวง เพราะเหตุว่าในการบรรเลง ประกอบเพลงลูกทุ่งนั้น เน้นที่ต้นเพลง เสียงทอดหรือบรรเลงประกอบ บรรเลงรับกลางเพลงแล้ว ทำเพลง โดยยึดทำนองเป็นหลัก

6. การเรียบเรียงเสียงประสานเพลงลูกทุ่ง ส่วนใหญ่เพลงลูกทุ่งสืบทอดมาจากเพลงพื้นบ้านที่นิยมบรรเลงตามใจชอบ แบบแห่ตามกันไป ต่างคนต่างรู้เพลงแล้วบรรเลงตามที่ผู้บรรเลงต้องการ จะมีลักษณะคล้ายๆ เพลงแนวเดียวกัน คือไม่มีการเรียบเรียงเสียงประสาน อาศัยแนวทำนองของเนื้อร้องเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เพลงลูกทุ่งในระยะหลังๆ ได้มีการเรียบเรียงเสียงประสานบ้างเหมือนกัน คือ การจัดระเบียบเสียงดนตรีที่จะบรรเลงให้เป็นระบบมากขึ้น

7. การถ่ายทอดอารมณ์เพลง ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของเพลงลูกทุ่งเลยทีเดียว เพลงลูกทุ่งอาศัยเนื้อร้องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงแล้วถ่ายทอดอารมณ์ออกมาด้วยความซาบซึ้งกินใจ ไม่เสแสร้ง อารมณ์ซื่อๆ

อารมณ์จะเป็นตัวบอกถึงระดับชั้นของงานศิลปะ จากความละเอียดอ่อนไปหาความหยาบของอารมณ์ หรือจากความหยาบไปหาความละเอียดอ่อน อารมณ์ของเพลงลูกทุ่งไม่ใช่อารมณ์ที่ละเอียดอ่อนมากนัก แต่ก็ใช้ว่าจะหยาบจนเกินไป

สำหรับสีสันทันหรือสีเสียงของเครื่องดนตรีนั้น เพลงลูกทุ่งไม่ได้คำนึงถึงเพียงแต่ถ้าร้องมีเสียงที่ดี จังหวะครึกครื้นโดยมุ่งถึงความสนุกสนานเป็นการสำคัญ

เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตนับเป็นประจักษ์พยานถึงพลังสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีวิวัฒนาการและเอกลักษณ์ของตนเอง สะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทยอย่างกว้างขวาง ลุ่มลึก และหลากหลาย สังเกตได้ว่าเวลาเกิดสถานการณ์อะไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ปากท้อง ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม ตลอดจนเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ เพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเกิดสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี โดยการใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจและจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เหนือไปกว่านั้นเพลงลูกทุ่งยังสรรหาคำที่กระทบกระเทียบเปรียบเปรย มีสำนวนกระแหนะกระแหนะ เจ็บๆ คันๆ มาเสนอได้หลายรูปแบบ เรียกได้ว่า เข้าถึงใจคนฟังในเวลาอันรวดเร็ว คุณสมบัติในข้อที่ว่าสามารถบันทึกเหตุการณ์ได้ดีนี้เอง เป็นคุณสมบัติพิเศษที่เพลงชนิดอื่นทำได้ไม่ดี และไม่มีหลากหลายเท่าเทียมกับเพลงลูกทุ่ง คุณสมบัติข้อนี้ของเพลงลูกทุ่ง คือ การถ่ายทอดรูปแบบมาจากเพลงพื้นบ้านนั่นเอง ขณะเดียวกันเพลงไทยแท้ๆ ก็ขาดคุณสมบัติข้อนี้ จึงเห็นว่าประวัติศาสตร์สังคมไทยนั้นได้ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งไม่น้อย (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2539, น.24)

เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันทั่วไปตามชนบทไทย เป็นเพลงที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมาไม่สลับซับซ้อน เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบท ได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนสภาพสังคม ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม ไทย และมีหลายเพลงที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งพอจะสืบค้นย้อนหลังไปได้ว่า เพลงที่มีแนวเป็นเพลงลูกทุ่งและมีบันทึกไว้เป็นหลักฐานคือเพลงไอ้สาวชาวไร่ผลงานประพันธ์ของ ครูเหม เวชกร และ เป็นเพลงร้องประกอบการแสดงละครวิทยุ เมื่อปี พ.ศ. 2481 จนกระทั่ง จานง รังสิกุล เริ่มใช้คำว่าเพลงลูกทุ่ง เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 สืบมากระทั่งจนบัดนี้ ซึ่งถือได้ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ สมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป ศิลปิน ผู้ผลิตและผู้สร้างสรรค์ ผลงานเพลงลูกทุ่งทุกคนเหล่านี้ ควรได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติ ตลอดจนให้กำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่า (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2532, น.ค่านำ) เพลงลูกทุ่งจะมีลีลาการร้องที่เป็นธรรมชาติ เสียงดังฟังชัด เปล่งเสียงขับร้องออกมาอย่างเต็มที่ ไม่นิยมการดัดแปลงเสแสร้ง น้ำเสียงมีเสน่ห์ชวนฟัง มีลูกคอที่มีลักษณะเฉพาะตัวเพลงชีวิตในยุคแรก ๆ นั้นมีอยู่มากมาย ได้แก่ เพลงค่าน้ำนม เพลงหนุ่มเหนือแอ่วนาง เพลงสวรรค์บ้านนา เพลงลูกสาวดาดี เพลงกลั่นโคลนสาบควาย และมีเพลงที่ปลุกกระแสสังคมให้ตื่นตัวขึ้นเป็นอย่างมาก นั่นคือเพลงมารักการเมือง ที่คำรณ สัมบุณณานนท์ เป็นผู้ขับร้อง ต่อมารัฐบาลของ จอมพล แปลก พิบูลย์สงคราม ได้ออกอากาศห้ามนำเพลงชีวิตไปเผยแพร่ออกอากาศ ด้วยความเห็นที่ว่า เป็นเพลงที่มีถ้อยคำเสียดสีสังคม จึงทำให้เพลงชีวิตแนวนี้ซบเซาลงไป เพลงชีวิตในแนวหวานจึงเป็นทางเลือกใหม่ของนักประพันธ์เพลงในยุคนั้น บทเพลงได้ปรับเปลี่ยนแนวทางในการนำเสนอ โดยเน้นถึงเรื่องราวของความรัก การพรำเพื่อถึงคนรัก (สุกรี เจริญสุข, 2532, น.25) เพลงชีวิตในแนวหวานได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นลำดับ ส่งผลให้นักประพันธ์เพลงทั้งหลายต่างก็คิดสร้างสรรค์งานเพลงเข้าสู่สังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้นพร้อมๆ กับที่นักร้องและนักประพันธ์เริ่มมีการเปิดตัวเข้ามาในวงการเพลงอย่างจริงจัง บางคนถึงกับยอมลาออกจากราชการ เพื่อแสวงหาโอกาสในการสร้างสรรค์งานที่ตนรัก เช่น ครูสุรพล สมบัติเจริญ ที่ได้ลาออกมาทำเพลงชีวิต ร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียงเป็นครั้งแรกในชีวิตเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2496 คือ เพลงน้ำตาดาวเวียง ซึ่งเป็นเพลงชีวิตในหวาน ได้รับความนิยมแพร่กระจายในสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ และในเวลาต่อมาก็ถูกเรียกขานว่า “เพลงลูกทุ่ง” (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2530, น.32-35) เพลงลูกทุ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะคนชนบทส่วนใหญ่นิยมที่จะร้องเพลงจะร้องกับเขาเหมือนกัน แต่คนบ้านนอกก็จะร้องเพลงสากลเหล่านั้นมีสำเนียงในรูปแบบของตนเองที่ติดมาจากท้องถิ่น ติดมาจาก เพลงลำตัด หรือ ลิเกที่มีการเล่นลูกคอกลูกเอื้อน หรือว่าอย่างลีลาของหมอลำ ก็มีแนวทางการร้องลูกคอก ของเขาพลั่วพรายไปอีกแบบหนึ่งไม่ร้องตรงๆ ซื่อๆ เหมือนอย่างภาษาสำเนียงลูกกรุง ดังนั้นเลยกลับได้รับความนิยมขึ้นมา แบบว่า

การพูดเหนือ ๆ ของคนสุพรรณ สุรพล สมบัติเจริญ ก็ร้องเพลงออกสำเนียงเหนือ ๆ แบบคนสุพรรณบุรี ก็ได้รับความนิยมนาน จนกระทั่งได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำ ในปี พ.ศ. 2507 สมยศ ทัศนพันธ์ ก็ได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำ จากเพลงช่อทิพย์ร่วงทอง (พยางค์ มุกดาพันธ์, 2532, น.35-36) สุรพล สมบัติเจริญ เป็นนักร้องและนักประพันธ์เพลงในแนวลูกทุ่ง เขาเริ่มการร้องเพลงจากกองดุริยางค์ทหารอากาศ เพลงแรกที่เขาเขียนและขับร้องคือเพลงซุชกสองกุมาร ผลงานเพลงส่วนใหญ่ ของสุรพล สมบัติเจริญ มีลีลาสนุกสนานถูกรสนิยมผู้ฟังอย่างมาก สุรพล สมบัติเจริญ ถูกลอบยิงเสียชีวิต เมื่อกลางดึกขณะเปิดการแสดงที่จังหวัดนครปฐม หลังจากการเสียชีวิตมีการเปิดเพลงของเขาอย่างแพร่หลาย ตลอดจนมีผู้แต่งเพลงไว้อาลัยเขาอีกหลายเพลงผลงานของ สุรพล สมบัติเจริญ ได้รับความนิยอย่างกว้างขวางทำให้เพลงลูกทุ่งอื่น ๆ พอลอยต้นตัวไปด้วย (จินตนา ดำรงเลิศ, 2533, น.67-68) ต่อมาผลงานเพลงลูกทุ่งออกมาเป็นจำนวนมาก นักแต่งเพลงรุ่นนี้มักเป็นผู้สืบทอดการแต่งเพลงมาจากครูเพลงในยุคต้น ตัวอย่างเช่น พีระ ตรีบุปผา เป็นศิษย์ของ สมยศ ทัศนพันธ์ พรภิรมย์ สุชาติเทียนทอง และ ชาย เมืองสิงห์ เป็นศิษย์ของวงดนตรีจุฬารัตน์ นักแต่งเพลงที่มีชื่อเสียงในยุคนี้มีอีกหลายท่าน ได้แก่ เพลิน พรหมแดน จี๊ พิจิตร สำเนียง ม่วงทอง ฉลอง การะเกด ชะลอ ไตรตรอง ชาญชัย บัวบังศรี เป็นต้น (เจนภพ จบกระบวนวรรณ, 2530, น. 13)

2.6 ประวัติและผลงานของนักร้องลูกทุ่ง “ไมค์ ภิรมย์พร”

ไมค์ ภิรมย์พร เป็นนักร้องลูกทุ่งกำเนิดจากภาคอีสาน ที่ได้รับความนิยและประสบความสำเร็จมากคนหนึ่ง ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมพระพิฆเนศทองพระราชทานปี พ.ศ. 2542 จากเพลงยาใจคนจน รางวัลนักร้องยอดเยี่ยมมาลัยทองปี พ.ศ. 2543 ซึ่งวัดจากความนิยมของยอดขาย รางวัลอัลบั้มยอดเยี่ยมมาลัยทองปี พ.ศ. 2543 จากอัลบั้มเหนือใจคนดี (ลูกทุ่งซุชปเปอร์ฮิต, ม.ป.ป., น.15) และรางวัลพระพิฆเนศทองพระราชทานครั้งที่ 5 ประเภทผู้ขับร้องเพลงลูกทุ่งไทยชายยอดเยี่ยม จากเพลง นักสู้ ม.3 พ.ศ. 2544 (ราชาเสียงทอง, 2545, น.40) ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ใช้แรงงาน ในวงการเพลงลูกทุ่งต่างยกย่องให้ไมค์ ภิรมย์พร เป็นนักร้องที่ขยันอดทน เขาทำงานหนักมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ พอถึงวัยหนุ่มจึงจากบ้านเกิดเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำเพื่อจะมีชีวิตที่ดีขึ้น ในกรุงเทพฯ เขาทำงานทุกอย่าง เช่น กรรมกรก่อสร้าง พนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหาร เด็กห้องน้ำ เข็นรถขายลาบ ส้มตำ เป็นก๊วก ยาม ฯลฯ เพื่อให้มีรายได้ จนประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ชีวิตของเขาจึงเป็นแบบอย่างที่ดีสมควรได้รับการยกย่องและศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการทำงาน การต่อสู้ชีวิต ซึ่งเป็นงานสุจริต เหมาะกับเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน

เพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง เนื้อหาส่วนใหญ่ทั้งผู้แต่งและผู้ร้อง ได้นำเสนอเกี่ยวกับสังคมคนอีสาน ซึ่งเป็นแนวเพลงการต่อสู้ชีวิตของผู้ใช้แรงงานในลักษณะต่างๆ ของคนในชนบท

ชั้นกรรมกร โดยเฉพาะแรงงานจากภาคอีสาน ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบของคนในสังคมเมือง ที่ต้องดิ้นรนหนีจากความยากจน ความแห้งแล้งไปหาทำงานต่างถิ่น ประกอบกับความรู้ที่น้อย จึงต้องทำงานทุกอย่าง ความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงาน ความรัก ความเห็นอกเห็นใจของชนชั้นผู้ใช้แรงงานด้วยกัน เพื่อจะหาทางออกให้กลุ่มของคนเหล่านั้น ที่มีสิทธิเหมือนกับคนทั่วไปในประเทศไทย ดังเช่นบทเพลงต่อไปนี้

เพลงละครชีวิต

เนื้อเพลง :

จากแดนอีสานบ้านเกิดเมืองนอน	มาเล่นละครบทชีวิตหนัก
จากพ่อแม่มา พบพาคคนไม่รู้จัก	จากคนที่รักจำลามาหางานทำ
อาบเหงื่อต่างน้ำ คร่ำอยู่กับงาน	ขยันทุกวัน ด้วยความรู้ต่ำ
เหนื่อยยากเท่าใด ใช้แรงแลกเงินเข้าค่า	แต่มันต้องซ้ำทำมาหาได้ไม่พอ
หมดแรงอ่อนล้า นี่แหละหนาคนจน	ผู้และดิ้นรนบางครั้งก็โดนผู้คนลวงล่อ
ตกลานบ่อยครั้งเงินซื้อข้าวยังไม่พอ	มันท้อมันตรมเพียงใดซ้ำใจปวดร้าว
กลับแดนอีสานบ้านเกิดเมืองนอน	ลาแล้วละครบทชีวิตเศร้า
ทุ่มเทเท่าไร ได้มาแค่ความว่างเปล่า	กลับมาบ้านเรายังมีพ่อแม่เฝ้ารอ

เพลงยาใจคนจน

เนื้อเพลง :

เป็นแฟนคนจน ต้องทนหนอยน้อ ฟืนไม่มีเงินทอง มารองรับความลำบาก
ในแต่ละวัน ฟืนนั้นต้องทำงานหนัก ถ้าไม่มีใจรัก ใครหนอจะร่วมทางได้ ปัญหามากมาย พาใจอ่อน
ล้า ทั้งทั้งไม่เจตนา แต่ปัญหา ก็มาจนได้ จึงอยากให้น้อง ช่วยมอง ด้วยความเห็นใจ อุปสรรคจะมี
เท่าใด ขอใจเรายืมให้กัน ลำบากยากเข็ญเข้ายื่นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหา น้องอย่าตัดสาย
สัมพันธ์ อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้น สร้างฝันให้สมดังฝัน เป็นแฟน
คนจน ต้องทนหนอยน้ออย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย อย่าเพิ่งคว่นลาเมื่อเจอ
ปัญหาใดใด ยื่นเคียงเพื่อคอยยืมให้ เป็นยาชุบใจคนจน

เป็นแฟนคนจน ต้องทนหนอยน้อ อย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมอง เมื่อยามแพ้พ่าย
อย่าเพิ่งคว่นลา เมื่อเจอปัญหาใดใด ยื่นเคียงเพื่อคอยยืมให้ เป็นยาชุบใจคนจน....

เพลงเหนื่อยไหมคนดี

เนื้อเพลง

เหนื่อยไหมคนดีมีพี่เป็นแฟน ครองรักบนความขาดแคลน ยากแค้นพี่กลัวเธอท้อ
 เราเริ่มจากศูนย์ลงทุนด้วยความไม่พอ ความหวังเที่ยวฟังเที่ยวก่อ ประคองกันสู้เรื่อยมา
 บนเส้นทางเดินขาดเงินประจำ คลื่นลมชีวิตกระหน่ำอาจทำให้ใจพี่ล้า บางครั้งบางที
 ที่พี่ก็สร้างปัญหา ทำให้เธอมีน้ำตาต้องทนพี่มาเสมอ เก่งไม่มีขับปิกอัพก็ไม่มีจี เห็นแฟนคนอื่นได้ดี
 พี่ยิ่งสงสารเธอ จมอยู่กับพี่ทั้งที่ไร้สิ่งปรนเปรอ รู้ไหมว่ารอยยิ้มเธอช่วยให้ใจพี่มีหวัง
 พี่ขอขอบคุณที่น้องมีใจ ก่อนนี้ถ้าพี่ผิดไปต้องขออภัยนาง ยิ้มเถิดคนดีวันนี้
 เริ่มมองเห็นทาง จับมือลูกเดินเคียงข้างเราจะสร้างพรุ่งนี้ด้วยกัน

เพลงนักร้อง ม.3

เนื้อเพลง

เป็นสามัญชน คนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3
 ครองตนอยู่ไหนก็เพราะใจได้รักคนงาม สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนราม ส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ
 ความหวังยังไกล แต่ใจก็ยังมีสิทธิ์ หากเธอหมั่นหัวใจไม่ปิด รักคงไม่ติดตรงไหน
 สู้กันให้สมช่วยแม่พ่อให้พอสบาย แล้วเร่งสร้างตนเร็วไว ให้พอคู่ควรคนดี
 ปริญญาตรี พี่คงตามน้องไม่ติด จะสร้างปริญญาชีวิต ไว้รอร่วมทางชีวิต ขอเพียงสาวราม
 อย่างมองข้ามเมื่อยามได้ดี เรียนจบปริญญาตรี อย่าลืมพี่ ม.3 จนนๆ
 เป็นสามัญชน ความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัด แม้ยังอยู่ข้างถนน ไอ้หนุ่ม ม.3
 จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวรามอย่าได้กังวล พี่จะสร้างตน ให้น้อง ภูมิใจ
 เป็นสามัญชน ความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัด แม้ยังอยู่ข้างถนน ไอ้หนุ่ม ม.3
 จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวรามอย่าได้กังวล พี่จะสร้างตน ให้น้อง ภูมิใจ

จากบทเพลงได้กล่าวถึงความจำเป็นของคนอีสานที่ต้องจากภูมิลำเนา จากพ่อและแม่
 และคนที่รัก เพื่อไปทำงานในเมืองหลวง เพราะได้รับการศึกษามาน้อยจึงต้องทำงานหนัก แต่ได้รับ
 ค่าจ้างต่ำ บางครั้งตกงาน ไม่มีเงินซื้ออาหารรับประทาน ในที่สุดก็ต้องกลับบ้านเกิดที่ซึ่งมีความเอื้อ
 อาหารอยู่

ในด้านเศรษฐกิจ จะกล่าวถึงรายได้ของชนชั้นผู้ใช้แรงงาน การประกอบอาชีพต่างๆ
 ของคนชนชั้นผู้ใช้แรงงาน เช่น อาชีพกรรมกร ก่อสร้าง รับจ้างรายวัน ขับรถรับจ้าง แท็กซี่ ฯลฯ

ตลอดจนกล่าวถึงปัญหาต่างๆ ในการประกอบอาชีพ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการถูกหลอกของผู้ที่ไปทำงานต่างประเทศ ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น

ไมค์ ภิรมย์พร นับเป็นบุคคลหนึ่งที่อาจกล่าวได้ว่า ประสบความสำเร็จในชีวิต กว่าจะได้รับความสำเร็จ ทั้งเกียรติยศ ชื่อเสียงและฐานะ ต้องดิ้นรนต่อสู้กับอุปสรรคมากมาย โดยใช้ความขยัน ความอดทน ความตั้งใจจริง ตลอดจนความสามารถและสติปัญญา เป็นเครื่องนำทางไปสู่ความสำเร็จ จนกระทั่งกลายเป็มนักร้องที่ได้รับความนิยมมากคนหนึ่งในปัจจุบัน

นอกจากการขับร้องเพลงลูกทุ่งแล้ว ไมค์ ภิรมย์พร ยังมีความสามารถในการขับร้องเพลงในแนวหมอลำ ซึ่งในช่วงที่ขับร้องเพลงในแนวหมอลำนั้น วงการบันเทิงเพลงลูกทุ่งต่างให้ฉายาลูกทุ่งหมอลำเพื่อชีวิต (ลูกทุ่งซูปเปอร์ฮิต, ม.ป.ป., น.22) ซึ่งมีแนวร้องทำนอง เป็นเพลงลูกทุ่งผสมหมอลำที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของผู้ใช้แรงงาน การทำมาหากินที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย

ด้านการแสดงละคร เรื่องที่แสดงครั้งแรกคือ นายฮ้อยทมิฬ ซึ่งได้แสดงร่วมกับดารามีชื่อเสียงหลายคนแต่ ไมค์ ภิรมย์พร ก็แสดงได้ดี ด้านการช่วยเหลือสังคมก็จะช่วยเหลือหากมีโอกาสการศึกษาชีวิตและผลงานของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้ทราบว่า มีเหตุผลหรือปัจจัยใดบ้างที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงจนได้รับยกย่องว่าเป็น นักร้องขวัญใจคนจนนักร้องขวัญใจผู้ใช้แรงงาน ทั้งชีวิตและผลงานเพลง จึงมีคุณค่าแก่การศึกษาและสมควรได้รับการบันทึกไว้เป็นเกียรติประวัติสืบไป ในฐานะที่เป็นนักร้องลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมของคนหนึ่งของประเทศไทย

ไมค์ ภิรมย์พร เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่ง ได้ฉายาว่าเป็นขวัญใจของผู้ใช้แรงงาน เพราะหลายบทเพลงสะท้อนถึงชีวิตผู้ใช้แรงงาน ได้มีการนำบทเพลงที่ดังของไมค์ 5 เพลง เนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงาน มียอดจำหน่ายสูง เป็นที่นิยมในหมู่ผู้ใช้แรงงาน ได้แก่ ยาใจคนใจ ขายแรงแตงนางอยากเด็ดดอกฟ้า เหนื่อยไหมคนดี และ ผ้าขาวบนบ่าซ้าย เกือบทุกเพลง ครุสลา คุณวุฒิ เป็นผู้ประพันธ์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (ทศพร จิตราอาสา, 2555)

1. บทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานใช้วิธีการ การเล่าเรื่อง โดยนำวิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงานมาเป็นตัวละครหลักในการเล่าเรื่อง โครงเรื่องส่วนใหญ่มักเป็นโครงเรื่องเกี่ยวกับชะตากรรมในการดำเนินชีวิต แก่นเรื่องเป็นการต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตของคนจนและคนมีการศึกษาน้อย มักวางปมเงื่อนไขความขัดแย้งเรื่องชนชั้น ความแตกต่างระหว่างชนชั้น สถานภาพ ความรวยความจนของผู้ใช้แรงงาน นำความขัดแย้งนั้นมาสร้างเป็นบทเพลง โดยอาศัยโครงสร้างการเล่าเรื่องแบบ 3 องค์ คือ มีตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ

2. บทเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานใช้วิธีสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ โดยการนำวิธีการสื่อความหมายแบบคู่ตรงข้าม และวิธีอุปถัมภ์มาใช้ในการประพันธ์บทเพลง โดยการใช้

ความหมายผ่านถ้อยคำ วลี และประโยคที่มีความหมายแฝง รวมทั้งซ่อนปมแฝงเร้นหรือมายาคติ ผ่านทางระบบวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี วิถีชีวิต วัตถุสิ่งของ

3. ผู้ใช้แรงงานรับรู้ถึงความหมายของบทเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานได้ไม่ยาก เพราะเนื้อหาของบทเพลงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับระบบความคิดความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการใช้วิธีการเล่าเรื่องตามชนบ ที่ผู้ใช้แรงงานคุ้นเคยมาก่อนจากการเล่าเรื่องผ่านสื่อแขนงอื่น เช่น ลิเก ลำตัด หมอลำ ละคร โทรทัศน์ จึงทำให้สามารถเข้าใจความหมายได้ ตลอดจนผู้ใช้แรงงานยังมีความเชื่อว่า ศิลปินผู้ถ่ายทอดบทเพลงมีความเป็นตัวแทนของคนที่มีสถานภาพเดียวกันและมีความรู้สึกร่วม เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้ใช้แรงงาน นอกจากนี้การมีเพลงลูกทุ่งและศิลปินเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย ยังเป็นการสร้างพื้นที่ในโลกอุดมคติแก่ผู้ใช้แรงงานอีกด้วยกล่าวสำหรับ ไมค์ ภิรมย์พร ครูเพลงและค่ายเพลงได้สร้างคาแร็กเตอร์ใหม่ โดยลบภาพความเป็นลูกทุ่งแบบเดิมที่รสนิยมแต่งกายสวมชุด ผูกเนกไทที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตที่เป็นจริงของผู้ใช้แรงงาน แล้วสร้างภาพใหม่ให้มีลักษณะเป็นภาพตัวแทนของผู้ใช้แรงงานที่มีความทันสมัยและความร่วมสมัย มีกลิ่นอายไปในแนวเพลงเพื่อชีวิต โดยออกแบบให้ศิลปินไมค์ ภิรมย์พร แต่งกายโดยใส่เสื้อยืดคอกลมและสวมกางเกงยีนส์ "กางเกงยีนส์และเสื้อยืด" ถูกนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ (Sign) เพื่อสื่อความหมายถึง "ความเข้มแข็ง" และ "ความทันสมัยและความร่วมสมัย" เพื่อให้มีลักษณะเป็นภาพตัวแทนของผู้ใช้แรงงานที่พบเห็นและสัมผัสได้ ค่ายเพลงได้สร้างให้ศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร เป็นเสมือน "ภาพตัวแทนของผู้ใช้แรงงาน" โดยการใช้ "บทเพลง" ที่เกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานเป็นสัญลักษณ์ (Sign) เพื่อสื่อความหมายถึงการเป็น "หัวอกเดียวกัน" กับผู้ใช้แรงงานการสร้างเรื่องราว (Stories) เพื่อนำมาบอกเล่า โดยใช้สัญลักษณ์ ครูเพลง/ค่ายเพลงสร้างให้ศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร เป็นเสมือนตัวแทนของผู้ใช้แรงงาน โดยการเขียนบทให้ตัวเอกของเรื่องเป็นผู้ใช้แรงงาน ผู้มีรายได้น้อย หรือผู้ที่ดำรงชีวิตอย่างยากลำบากซึ่งมีลักษณะร่วมกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งอยู่ในภาคเกษตรกรรม กรรมกรก่อสร้าง ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม และผู้ใช้แรงงานในภาคบริการ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่มาถ่ายทอดโดยการนำเรื่องราวนี้มาสื่อสารเผยแพร่ผ่านทางวิดีโอ คาราโอเกะ และมิวสิกวิดีโอ นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารภาพลักษณ์ของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร ให้เป็นเสมือนตัวแทนของผู้ใช้แรงงานผ่านสื่ออื่นๆ โดยเน้นรูปลักษณ์และการนำเสนอสู่ผู้ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ช่วยผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง และสร้างกำลังใจ อันนำไปสู่การยอมรับและได้รับความนิยมนอกจากเพลงทั่วประเทศ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธิดาพร สร้อยไข (2553) ศึกษาเรื่อง “แรงงานสำคัญของชาติ” ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงาน “คน” ที่เป็นแรงงานสำคัญของประเทศ โดยในแต่ละปีประชากรไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจะถูกนับรวมมาเป็นกำลังแรงงานของประเทศ ซึ่งแรงงานถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการผลิต ในขณะเดียวกันแรงงานในปัจจุบันสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงงานในระบบ (Formal Sector) เช่น ผู้ที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนแน่นอน หรือ “มนุษย์เงินเดือน”

2. แรงงานนอกระบบ (Informal Sector) คือ แรงงานที่ทำงานอิสระ เช่น คนที่ทำงานไม่เต็มเวลา คนงานที่รับงานไปทำที่บ้าน คนงานที่ทำงานรับเหมาช่วง

โดยสามารถที่จะจำแนกประเภทของแรงงานนอกระบบได้ 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง และมีเงินเดือนประจำ เช่น แรงงานรับจ้างทำการเกษตร ตามฤดูกาล แรงงานประมง คนรับใช้และคนทำงานบ้าน กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ทำอาชีพอิสระทั่วไป เช่น คนขับรถรับจ้าง เกษตรกร ชาวสวน แม่ค้าหาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างทำผม โดย ปี พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมาจากผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าประเทศไทยมีกำลังแรงงานรวมทั้งสิ้น 3,993,150 คน จำแนกเป็น

แรงงานนอกระบบ มีจำนวน 1,264,468 และแรงงานในระบบมีจำนวน 2,728,682 คน นอกจากนั้นแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา มากถึงร้อยละ 46.3 ของแรงงานทั้งหมด เปรียบเทียบกับแรงงานในระบบที่ส่วนใหญ่จะมีความศึกษาที่สูง โดยแรงงานในระบบร้อยละ 22.8 จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาไปจนถึงอุดมศึกษา โดยสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยถือว่ามีปัญหาเรื่องแรงงานนอกระบบและแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศ ทำให้คนไทยไม่มีงานทำ ซึ่งค่าจ้างของแรงงานข้ามชาติถูก และปัญหาที่ตามมาคือ เกิดเป็นปัญหาสังคม และทำให้คนประเทศไม่มีงานทำหรือหางานทำได้ยากเป็นปัญหาที่รอการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

เนื้อหาแรงงานในปัจจุบันสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. แรงงานในระบบ (Formal Sector) มีการให้คำจำกัดความของ “แรงงานในระบบ” หมายถึง แรงงานที่ทำงานในระบบการจ้างงานที่มีรายได้ประจำ มีเงินเดือนที่แน่นอน หรืออาจจะเรียกว่าเป็น “มนุษย์เงินเดือน” ก็ได้ และที่สำคัญที่สุดคือแรงงานในระบบจะได้รับการคุ้มครองสวัสดิการต่างๆตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนั้นแรงงานในระบบยังมีโอกาสที่จะก้าวหน้าในวิถีการทำงานและได้รับสิทธิคุ้มครองจากการประกันสังคมการประกันสุขภาพและประกันสุขภาพ

2. แรงงานนอกระบบ (Informal Sector) สำหรับคำจำกัดความของ “แรงงานนอกระบบ” หมายถึง แรงงานที่ทำงานอิสระหรือเป็นแรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในระบบการประกันสังคมได้แก่ คนงานที่รับงานไปทำที่บ้าน (Home-Base Worker) เช่น คนใช้ในบ้านของคนรวย คนขับรถ คนทำสวน คนงานที่ทำงานแบบเหมาช่วง (Sub-Contract Worker) เช่น คนงานก่อสร้าง คนงานทำถนน โดยสามารถที่จะจำแนกประเภทของแรงงานนอกระบบได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่ทำงานรับจ้างและมีเงินเดือนประจำได้แก่ แรงงานที่รับจ้างเอางานไปทำที่บ้าน แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล แรงงานประมง คนรับใช้และคนทำงานบ้าน คนขับรถ (ส่วนตัวตามบ้าน) เป็นต้น

2) กลุ่มที่ทำอาชีพอิสระทั่วไปได้แก่ คนขับรถรับจ้าง เกษตรกรชาวนา ชาวสวน แม่ค้าหาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม เจ้าของร้านขายของชำขนาดเล็ก เป็นต้น กำลังแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ ที่ไม่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิการ และหลักประกันการทำงาน นอกจากนี้แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ หรือมากกว่าร้อยละ 85 ยังทำงานในภาคเกษตรกรรม ธุรกิจค้าส่ง-ค้าปลีก โรงแรมและภัตตาคารดังนี้

1. ภาคเกษตรกรรม มีแรงงานนอกระบบทำงานจำนวน 14.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.9 ของแรงงานทั้งหมด

2. ด้านค้าส่ง - ค้าปลีก มีแรงงานนอกระบบทำงานจำนวน 3.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.7 ของแรงงานทั้งหมด

3. ด้านโรงแรมและภัตตาคาร มีแรงงานนอกระบบทำงานจำนวน 1.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.7 ของแรงงานทั้งหมด แรงงานนอกระบบ เป็นแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ มีจำนวนประมาณ 23 ล้านคน หรือร้อยละ 72 ของผู้มีงานทำทั้งหมด งานนอกระบบมีส่วนสร้างรายได้ปีละไม่ต่ำกว่า 2,000,000 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 43 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งรวมถึงประเทศไทย ที่กำลังแรงงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในสาขาการผลิตที่ไม่เป็นทางการ และอีกกว่าครึ่งหนึ่งยังอยู่ในภาคเกษตรกรรม

สรุปและข้อเสนอแนะถึงแม้ว่าเศรษฐกิจนอกระบบไม่มีการจัดเก็บสถิติอย่างเป็นระบบ แต่จากการประเมินพบว่าขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบของไทยมีขนาดใหญ่มากทำให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีเศรษฐกิจนอกระบบใหญ่ที่สุดในโลก ยิ่งไปกว่านั้น แรงงานนอกระบบของไทยมีจำนวน 2 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมด และปัญหาที่ตามมา คือ แรงงานนอกระบบมักเป็นกลุ่มคนที่มียาได้น้อยและไม่แน่นอน แต่กลับไม่ได้รับการช่วยเหลือ และคุ้มครองจากรัฐบาลทั้งด้านกฎหมายแรงงานและประกันสังคม เนื่องจากรัฐบาลไม่มีฐานข้อมูลจากกลุ่มนี้ ทำให้กำหนดมาตรการลงไปถึงคนกลุ่มนี้ได้ยาก ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ การที่คนส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ

กลับไม่มีโอกาสได้ใช้ความช่วยเหลือ 2,000 บาท เนื่องจากมิได้มีข้อมูลอยู่ในกองทุนประกันสังคมซึ่งเป็นปัญหาที่รอการแก้ไขเพื่อให้แรงงานนอกระบบมีสิทธิประโยชน์เหมือนกลุ่มคนที่อยู่ในระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีหลักประกันสำหรับแรงงานนอกระบบในการเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของรัฐบาลเช่นบริการด้านที่อยู่อาศัยการรักษาพยาบาลฟรี เป็นต้น
2. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช) ควรผนวกแรงงานนอกระบบกลุ่มต่างๆ เป็นกลุ่มเป้าหมายของการให้การดูแลในเรื่องสุขภาพ
3. รัฐบาลส่งเสริมนโยบายการกระจายเม็ดเงินสู่แก่ประชาชนระดับรากหญ้า
4. กระทรวงแรงงานควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของแรงงานนอกระบบเพื่อพัฒนาตนเองและสิทธิของกลุ่ม

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540, น.73-74) ได้ศึกษาเศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยในอดีตมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติมาก โดยเฉพาะมีที่ดินว่างเปล่า และเป็นที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร ทำให้ชาวบ้านสามารถเอาทรัพยากรธรรมชาติออกมาผลิตขายความล้ำหลังเทคโนโลยีได้ อีกทั้งเอามาผลิตขายการบริโภคของรัฐและระบบทุนได้ด้วย ทำให้ชาวบ้านสามารถต่อสู้แบบคงไว้ซึ่งวิธีการผลิตโบราณมาได้ช้านาน หมู่บ้านไม่พังทลายไปง่าย เพราะมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่เข้มแข็งหมุนอยู่ ระบบสังคมหมู่บ้านที่ดี สมาชิกมีความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นคงและมีความสุข รัฐและระบบทุนเข้าไปทุจริตด้วยโดยตรงจากหมู่บ้านแบบบังคับนอกกลไกเศรษฐกิจ ทำให้พัฒนาของชนชั้นอื่น ระหว่างรัฐกับชาวบ้านลำช้า ทำให้ชาวบ้านขาดผู้นำชนชั้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544, น.1) ได้ัญเชิญแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆมาใช้ ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกใน

คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภูติ (2541, น.260-261) ได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ที่จนตักदान และครัวเรือนที่มีคนตกงานเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสำรวจสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดที่ทำการศึกษาด้านเศรษฐกิจ พบว่า การเกษตรกรรมก็ยังคงมีความสำคัญและเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่ การเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับ การเพาะปลูกพืชหลักไม่กี่ชนิด คือ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด หอม กระเทียม พริก และผัก ฯลฯ การปศุสัตว์ ยังมีความสำคัญไม่มากนัก ดังนั้นการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวของประชาชนส่วนใหญ่ และการพึ่งผลผลิตหลักเพียงไม่กี่ชนิด เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำและยากจน เนื่องจากผลผลิตขึ้นอยู่กับ น้ำฝนธรรมชาติ ไม่มีการเกษตรฤดูแล้งเนื่องจากขาดแหล่งน้ำ ผลผลิตที่ได้อยู่ในระดับต่ำ และราคาขายผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับตลาดที่เกษตรกร ไม่มีอำนาจต่อรอง รวมทั้งประชาชนขาด อาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว นอกจากงานรับจ้างทั่วไปในหมู่บ้าน ซึ่งมีไม่มากนักเนื่องจากประชาชนขาดเงินทุนและความรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นผลทำให้เกิดการว่างงานในฤดูแล้งในชนบท และการอพยพออกจากหมู่บ้านไปหางานทำในเมือง ในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดอื่นๆ ที่ใกล้เคียง ไปจนถึง ในต่างประเทศ

กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน (2545) ได้ศึกษาเศรษฐกิจโดยวิเคราะห์ ค่าจ้าง รายได้ และชั่วโมงการทำงาน พ.ศ.2543 ด้านลักษณะของลูกจ้างเอกชน ค่าจ้าง รายได้ และชั่วโมงการทำงาน จากผลการศึกษารูปได้ว่า (1) ลักษณะของลูกจ้างเอกชนที่ราชอาณาจักรมีประมาณ 10.35 ล้านคน โดยครึ่งหนึ่งเป็นลูกจ้างรายวัน และลูกจ้างรายเดือนร้อยละ 39.8 ลูกจ้างเหมา มีเพียงร้อยละ 9.0 (2) ค่าจ้างของลูกจ้างเอกชนในทุกประเภทการจ้าง (รายวัน รายเดือน และงานเหมา) ได้รับ ค่าจ้างเฉลี่ยเดือนละ 5,536 บาท และค่าจ้างของลูกจ้างเอกชนจะแตกต่างกันไปตามประเภทอุตสาหกรรม อาชีพ พื้นที่ เพศ และระดับการศึกษา (3) รายได้ของลูกจ้าง นอกเหนือจากค่าจ้างแล้ว หากรวมเงินจากจากค่าจ้าง ล่วงเวลา โบนัส และเงินอื่นๆพบว่าลูกจ้างเอกชนได้รับเงินเพิ่มจาก ค่าจ้างเฉลี่ยคนละ 493 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ของค่าจ้างเฉลี่ย และเมื่อนำมารวมกับค่าจ้างของลูกจ้างแล้ว ลูกจ้างมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 6,029 บาท (4) วันและชั่วโมงการทำงานของลูกจ้างเอกชนพบว่า ลูกจ้างเอกชนทำงานเฉลี่ยสัปดาห์ละ 6 วัน และมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 49.8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

กอบกุล ภูธรารณ (2521, น.76) ได้ศึกษาเพลงลูกทุ่งกับสังคมไทย สรุปว่า เพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาสะท้อนความรู้สึกนึกคิด แสดงถึงวิถีชีวิตของชาวชนบทได้อย่างชัดเจน และสาเหตุที่ทำให้เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมกว้างขวางนั้น ขึ้นอยู่กับการใช้ภาษา ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมา มีทำนองเพลงที่ไพเราะ ง่ายต่อการจดจำ และเสน่ห์ที่สำคัญของเพลงลูกทุ่ง อยู่ที่การทันต่อเหตุการณ์

เอนก นาวิกมูล (2521, น.76) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งว่า ทั้งเพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นเมือง นิยมเล่นลูกคอก เล่นเสียงโดยไม่อ้อมอากา เสียงที่เปล่งออกมาจะเป็นเสียงที่เอื่อยอ่อน ทำเสียงสูง ต่ำ หนัก เบา สารพัดแต่จะประคิษฐ์ เพลงลูกทุ่งและเพลงพื้นเมืองพร้อมที่จะเปิดกว้างในด้านการใช้ถ้อยคำ ภาษา การบอกเรื่องราวอยู่ตลอดเวลา ซึ่งต้องเน้นผู้ฟังในการพิจารณา ข้อสังเกตในตอนนี้คือเพลงทั้งสองประเภท มีความใกล้ชิดกันผูกพันกันอย่างแน่นนอน

กาญจนา แก้วเทพ (2522, น.5-6) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่า ทำหน้าที่เป็นดั่งบันทึกประวัติศาสตร์ ตอบสนองความต้องการทางจิตใจของชาวไร่นาทั่วทุกหัวระแหง เนื้อหาของเพลงสะท้อนให้ความคิด ความรู้สึกของมวลชาวนา ผู้ยากไร้ทั้งหลาย ที่มีต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพลงลูกทุ่งบอกถึงความจริงที่เกิดขึ้นในชนบทถึงบางเพลงอาจจะแสดงออกมาในรูปเสียดสี เย้ยหยัน แต่เนื้อหาที่แฝงด้วยความเป็นจริงที่ไม่มีใครปฏิเสธได้

สุกัญญา สุฉายา (2525, น.40) กล่าวถึงเพลงลูกทุ่งว่า เป็นเพลงที่เกิดขึ้นหลังสุด มีการผสมผสานระหว่างเพลงชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ทั้งที่อยู่ในเมืองและหมู่บ้าน ทำนองของเพลงในระยะแรก นำเพลงพื้นบ้านเข้าไปผสมผสาน จึงทำให้เป็นที่คุ้นเคยของชาวบ้าน ในที่สุดเพลงลูกทุ่งจึงกลายเป็นที่นิยมของชาวบ้าน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528, น.95-105) ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งว่า สาธารณะของเพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนข่าวสาร ที่คนเมืองส่งผ่านไปยังชาวชนบท มีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ลักษณะของเพลงลูกทุ่ง ดูได้จากศิลปินของดนตรีพื้นบ้านสอดแทรกอยู่ตัวของนักร้องเป็นนักร้องลูกทุ่งหรือไม่ และมีวิธีร้องแบบเล่นลูกคอกลักษณะเนื้อร้องของเพลงมีการกำหนดสถานการณ์จำเพาะ พูดถึงเหตุการณ์เฉพาะหน้าของสังคมและบ้านเมืองอย่างไม่ชัดเจน เนื้อหาบางเพลงสะท้อนให้เห็นถึงด้าน ความเชื่อ ค่านิยม สองแง่สองง่าม เนื้อหาของเพลงในระยะแรกมักเกี่ยวกับสภาพความจริงในชนบทเกือบทั้งสิ้น ต่อมาการสื่อสารขยายตัวขึ้น เนื้อหาจึงเปลี่ยนแปลงไปให้ทันสมัย และปัจจุบันเพลงลูกทุ่งกับเพลงสตริง กำลังจะผสมผสานเข้าหากันมากขึ้น

สุกรี เจริญสุข (2532, น.94-96) ได้กล่าวถึงลักษณะเพลงลูกทุ่งไว้ว่า เป็นเพลงที่มีลีลาจังหวะพื้นบ้าน เน้นความสนุกสนานรื่นเริง ทำนองเพลงง่ายๆ สั้นๆ ซ้ำๆ แบบทำนองเพลงพื้นบ้าน เนื้อร้องเป็นเรื่องของชาวบ้าน พูดกันตรงไปตรงมา ไม่มีสำนวนที่วิจิตรพิสดาร ผูกประโยคของภาษาอย่างง่ายๆ ชมธรรมชาติ บรรยายชีวิต ตลกขบขัน เสียดสีสังคม ใช้สำเนียงร้องแบบพื้นบ้าน

ถ่ายทอดอารมณ์ที่เป็นภาษาชาวบ้าน ใช้ลูกคอ การเอื้อนที่เป็นลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่ง เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงขึ้นอยู่กับความสะดวก การเรียบเรียงเสียงประสาน นิยมบรรเลงตามใจชอบ แบบแห่ตามกันไป มีลักษณะคล้ายเพลงแนวเดียวกันอาศัยเนื้อร้องเป็นหลัก การถ่ายทอดอารมณ์เพลงเป็นหัวใจหลักของเพลงลูกทุ่ง อาศัยเนื้อร้องที่เกี่ยวกับชีวิตจริงแล้วถ่ายทอดออกมาด้วยความซาบซึ้งกินใจ ไม่เสแสร้งอารมณ์ซื่อๆ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี (2539, น.24) ทรงตรัสถึงเพลงลูกทุ่งว่า สังเกตได้ว่าเวลาเกิดสถานการณ์อะไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปากท้อง ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม ตลอดจนเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ เพลงลูกทุ่งก็จะออกมาใหม่ ทันสมัยกับข่าวนั้นทันที ราวกับเป็นสมุดบันทึกเหตุการณ์เหล่านั้น เนื้อร้องเพลงลูกทุ่งมักจะสะท้อนภาพชีวิตจริงของคนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การเกิดสงคราม ปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี ใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจและจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เหนือไปกว่านั้นเพลงลูกทุ่งยังสรรหาคำที่กระทบกระเทียบเปรียบเปรย มีสำนวนกระแฉะกระแห่น เจ็บๆ คันๆ มาเสนอได้หลายรูปแบบ เรียกได้ว่าเข้าถึงคนฟังในเวลาอันรวดเร็ว คุณสมบัติในข้อที่ว่าสามารถบันทึกเหตุการณ์ได้ดีนั่นเอง คุณสมบัติข้อนี้ของเพลงลูกทุ่งคือการถ่ายทอดรูปแบบมาจากเพลงพื้นบ้านนั่นเอง ขณะเดียวกันเพลงไทยแท้ๆ ก็ขาดคุณสมบัติในข้อนี้ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ประวัติศาสตร์สังคมไทยนั้นได้ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งไม่น้อยทีเดียว

ทรงศิลป์ สุขแก้ว (2547) ศึกษาเรื่อง “วิถีอีสานจากเพลงลูกทุ่งของ ไมค์ ภิรมย์พร” ผลการศึกษาพบว่า ชีวิตและการพัฒนาการงานเพลงของนักร้องลูกทุ่งอีสานไมค์ ภิรมย์พร ซึ่งมีชื่อจริงว่า พรภิรมย์ พินทะปะกั๋ง มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้ต้องต่อสู้ชีวิตมาตั้งแต่วัยเยาว์ จากสภาพแวดล้อมของบุพการีที่เป็นศิลปินนักแสดงหมอลำพื้นบ้านอีสาน ทำให้ได้รับการปลูกฝังมาจากบริบท อยากจะศึกษาให้สูงแต่ไม่มีโอกาส เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี จึงอดทนต่อการทำงานทุกอย่าง รวมถึงการเป็นทหารรับใช้ชาติ จากประสบการณ์ทำให้ได้รู้ถึงการต่อสู้ รู้จักใช้จังหวะและโอกาส จนมาได้รู้จักกับ สุพจน์ สุขกลัด ผู้จุดประกายของการเป็นนักร้องอาชีพ ในที่สุดความฝันก็เป็นจริง เมื่อได้เป็นนักร้องสังกัดค่ายแกรมมี่โกลด์ มีผลงานอัลบั้มเพลงชุดแรกเป็นของตัวเอง ชื่อ คันทิ้งก็ลาว โดยใช้ชื่อนักร้องว่า ไมค์ ภิรมย์พร มาได้รับความนิยมในชุดที่ 5 คืออัลบั้มชื่อ ยาใจคนจน เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของนักร้องเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ที่เป็นคนขยัน อดทน ต่อสู้กับชีวิตที่ยากจน สร้างชีวิตด้วยผลงานเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์ขึ้นจากข้อเท็จจริง และบทเพลงยังได้แสดงแนวคิด คติเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจ กรรมกร แรงงาน ทำให้ผู้ฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงของไมค์ ภิรมย์พร แล้วเก็บข้อมูลจากแรงงานในระบบ (Formal Sector) และนอกระบบ (Informal Sector) ที่ฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร รวมทั้งการสัมภาษณ์แรงงานแบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และเอกสาร (Documents) แล้วจึงนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการเก็บข้อมูลและวิธีการวิจัย

3.1.1 ขั้นการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย การเขียนเค้าโครงวิจัยตลอดจนใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัยในครั้งนี้

3.1.2 ขั้นคัดเลือกข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1.2.1 การสืบค้นข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ ทศนคติ วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม เพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง เพลงของไมค์ ภิรมย์พร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2.2 นำข้อมูลที่สืบค้นได้มาศึกษาพิจารณาเพื่อคัดเลือกบทเพลงที่จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิจัย โดยพิจารณาเพลงและเนื้อหาของเพลงจากอัลบั้ม 18 ปีทองรวมสุดยอดเพลงฮิตจำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต อัลบั้มเพลงชุดที่ 2 เพลงยาใจคนจน อัลบั้มเพลงชุดที่ 5 เพลงเหนื่อยไหมคนดี อัลบั้มเพลงชุดที่ 8 และเพลงนักสู้ ม.3 อัลบั้มเพลงชุดที่ 9 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับคนใช้แรงงานต่างจังหวัด ที่เดินทางมาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทั้ง 4 บทเพลงได้รับความนิยมและติดชาร์ตคลื่นวิทยุและรายการทีวีมายาวนาน ได้แก่ ลูกทุ่งมหานคร สถานีวิทยุ อสมท FM 95 MHz 88.5 สบายดี เรดิโอ เพลงลูกทุ่งออนไลน์ 24 ชั่วโมง รายการแฟนทีวี ของบริษัทแกรมมี โกลด์ ไทยโซโซ สถานีโทรทัศน์ลูกทุ่งของ ไลฟ์ทีวี ออกอากาศทางเคเบิลท้องถิ่นทั่วประเทศ

3.1.2.3 นำเนื้อหาบทเพลงทั้ง 4 บทเพลงที่ได้จาก 3.1.2.2 มาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด

องค์ประกอบของเพลง ได้แก่ ผู้ส่งสาร คือนักร้อง ผู้ประพันธ์เพลง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสาร

ในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตต่อชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ในประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน

3.1.3 ขั้นตอนการจัดกระทำกับข้อมูล

3.1.3.1 นำข้อมูลกรอบ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพลงลูกทุ่งของไมค์ ภิรมย์พร ที่ได้จากข้อ 3.1.2 มาศึกษา วิเคราะห์ตามเนื้อหาเพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ที่กำหนดไว้

3.1.3.2 นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และเพิ่มเติมเนื้อหาส่วนที่ขาดความสมบูรณ์ ให้ตรงตามขอบเขตเนื้อหา

3.1.4 ขึ้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล และจัดทำเป็นเอกสารรูปเล่ม

3.2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและเก็บข้อมูล

3.2.1 วิเคราะห์บทเพลง อัลบั้ม 18 ปีทองรวมสุดยอดเพลงฮิต อันดับหนึ่งของไมค์ ภิรมย์พร ตุลาคม พ.ศ. 2556 ดังรายชื่อเพลง 4 เพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3

3.2.2 แหล่งข้อมูลประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา จำนวน 20 คน

ในการศึกษา บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มประชากรที่ใช้แรงงานที่ฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครโดยตรง โดยกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้แรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	จำนวน(คน)
กลุ่มที่ 1 แรงงานในระบบ ได้แก่ พนักงานลูกจ้างบริษัท จากต่างจังหวัดที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร	10
กลุ่มที่ 2 แรงงานนอกระบบ ได้แก่ แรงงานอิสระที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง คนขับรถแท็กซี่รับจ้าง แม่ค้าหาบเร่แผงลอย อาชีพนวดแพทย์แผนไทย และอาชีพรับเหมาก่อสร้างรายวัน	10

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

3.31 สร้างแบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางคำสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview Guideline) โดยมีคำถามแบบชักใช้ (Probing Question) เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการถาม โดยมีคำถามชักประกอบ

3.32 เทปบันทึกเสียงสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์และถอดเทปสัมภาษณ์

3.33 สมุดบันทึกสำหรับจดบันทึกเพื่อเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร

3.34 กล้องถ่ายรูปสำหรับบันทึกภาพถ่ายเพื่อประกอบการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือ

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมและครอบคลุมประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติของชนชั้นแรงงานที่ฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์เจาะลึกเก็บข้อมูลแก่นสาระหลัก (Pattern / Themes) การสัมภาษณ์จากกลุ่มแรงงานที่กำหนด เพื่อทำการจัดเรียงข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.41 ผู้วิจัยฟังเทปที่บันทึกการสัมภาษณ์แต่ละม้วนหลายครั้งก่อนที่จะอ่านแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการถอดเทป (Transcript)

3.42 ผู้วิจัยอ่านแบบสัมภาษณ์หลายครั้งจนรู้สึกเข้าใจถึงเนื้อหาทั้งหมด

3.43 ทำบันทึกการวิเคราะห์ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด รวมทั้งบันทึกข้อมูลที่สำคัญที่น่าสนใจเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

3.44 ลงรหัส (Coding) โดยการขีดเส้นใต้ (Highlight) หรือแยกคำ วลี ข้อความ หรือประโยคที่สำคัญ โดยวิเคราะห์จากคำต่อคำ บรรทัดต่อบรรทัด วลีต่อวลี ข้อความต่อข้อความและประโยคต่อประโยค

3.45 จัดกลุ่มประเด็นย่อย (Categories) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละคนและระหว่างกลุ่มคน มีการจัดกลุ่มคำ วลี ข้อความ และประโยคที่มีความหมายคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไว้เป็นหมวดหมู่

3.46 นำข้อความหรือประโยคที่กำหนดความหมายแล้วมาจัดรวมเป็นประเด็นหลัก (Themes)

3.47 เขียนรายงานในรูปการบรรยาย โดยให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืนกันในแต่ละประเด็นหลัก ประเด็นย่อย

3.5 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ได้จากการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

3.6 ประเด็นคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 1. เพื่อศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ของไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อคำถาม ที่ 1 ท่านคิดว่าเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้องมีเนื้อเพลงที่ใช้คำง่าย ๆ เข้าใจง่าย สามารถกระจายเข้าถึงสังคมทุกชนชั้น ชนบททุกแห่ง ใช่หรือไม่ อย่างไร

ข้อคำถามที่ 2 ท่านคิดว่า เพลงละครชีวิตนำเสนอเกี่ยวกับชีวิตการขายแรงงานของคนภาคอีสานที่ต้องดิ้นรนหนีความยากจน ซ้ำถูกเอารัดเอาเปรียบด้วยความรู้น้อย จำต้องทำงานทุกอย่างเพื่อให้มีรายได้ ท่านคิดเห็นอย่างไร

ข้อคำถามที่ 3 ท่านรู้สึกว่าเพลงยาใจคนจน นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานของชนชั้นผู้ใช้แรงงานด้วยกัน อย่างไร

ข้อคำถามที่ 4 ท่านรู้สึกว่าการที่เพลงเหน้อยใหม่คนดี และเพลงนักสู้ ม.3 เป็นเพลงที่แสดงถึงความรัก ความเห็นอกเห็นใจและเป็นกำลังใจของผู้ใช้แรงงานด้วยกัน อย่างไร

ข้อคำถามที่ 5 บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ได้ผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง และสร้างกำลังใจ นำไปสู่การยอมรับและได้รับความนิยมนอกจากเพลงทั่วประเทศ ใช่หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2. เพื่อศึกษาการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ของ ไมค์ ภิรมย์พร

ข้อคำถามที่ 6 ท่านคิดว่าเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง มีเนื้อหาตรงไปตรงมา สะท้อนวิถีชีวิตชนบทและการใช้ชีวิตของท่านในกรุงเทพมหานครได้ อย่างไร

ข้อคำถามที่ 7 ท่านคิดว่าเพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหน้อยใหม่คนดี และเพลงนักสู้ ม.3 มีลักษณะเนื้อหา ท่วงทำนอง เป็นภาพตัวแทนคนต่างจังหวัดที่มาทำงานในกรุงเทพมหานครที่ท่านสัมผัสได้ อย่างไร

ข้อคำถามที่ 8 ท่านคิดว่า เพลงนักสู้ ม.3 มีลักษณะเนื้อหา กล่าวถึงรายได้ การประกอบอาชีพต่างๆ เช่น อาชีพกรรมกร ก่อสร้าง รับจ้างรายวัน ขับรถรับจ้าง แท็กซี่ ฯลฯ ตลอดจนกล่าวถึงปัญหาต่างๆ ในการประกอบอาชีพ อย่างไร

ข้อคำถามที่ 9 เพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง เป็นกำลังใจให้ท่านมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาต่อตัวท่านและครอบครัวของท่านในการดำเนินชีวิตช่วงที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อคำถามที่ 10 บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาต่อตัวท่านและครอบครัวในการดำเนินชีวิต ด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในกรุงเทพมหานครได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไร

ข้อคำถามที่ 11 ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมเพลงลูกทุ่งให้แพร่หลายเพื่อเป็น คดีเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจกรรมกร แรงงาน ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น อย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในบทที่ 4 ผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มประชากรกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์

4.2 ผลการศึกษารoles บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2.3 ผลการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร

4.3 การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มประชากรกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ คือกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นแรงงานในระบบ (Formal Sector) จำนวน 10 คน และแรงงานนอกระบบ (Informal Sector) จำนวน 10 คน รวมจำนวน 20 คน ดังต่อไปนี้

4.1.1 กลุ่มแรงงานในระบบ จำนวน 10 คน ได้แก่ ได้แก่ พนักงานลูกจ้างบริษัทที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.1 ชื่อ สกุล และอาชีพของกลุ่มแรงงานในระบบ

ลำดับ	ชื่อ สกุล	อาชีพ	วันที่สัมภาษณ์
1	นายพิรุทธิ์ ปละทิปะผลิน	ลูกจ้าง กองทัพเรือ	วันที่ 28 มีนาคม 2558
2	นางสาวพันธ์ณี วิจารณ์	พนักงานบริษัท บจก. เค พี ที แมชชีนเนอรี่(1993)	วันที่ 22 มีนาคม 2558
3	นางสาวภัทรา กาญจนวรางกูร	ลูกจ้างหน่วยงานราชการ	วันที่ 4 เมษายน 2558
4	นางนพรัตน์ ธีญศิริรัตน์	พนักงาน กระทรวงยุติธรรม	วันที่ 2 เมษายน 2558
5	นางสาวเทพอักษร ประสงค์	พนักงาน กระทรวงยุติธรรม	วันที่ 2 เมษายน 2558
6	นางสาวศศิรา ศรีสะอาด	พนักงาน หน่วยงานราชการ	วันที่ 2 เมษายน 2558
7	นางณัฐนันท์ อักเส	ลูกจ้าง กรมที่ดิน	วันที่ 9 เมษายน 2558
8	นายประพน จันทรสำโรง	พนักงานบริษัท	วันที่ 10 เมษายน 2558
9	นายสุรชน ขาวทอง	ไทยพาณิชย์ประกันภัย	วันที่ 21 มีนาคม 2558
10	นางสาวรินดา บุตรปะ	ไอโอไอประกันภัย	วันที่ 21 มีนาคม 2558

4.1.2 กลุ่ม แรงงานนอกระบบ จำนวน 10 คน ได้แก่ แรงงานอิสระที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.2 ชื่อ สกุล และอาชีพของกลุ่มแรงงานนอกระบบ

ลำดับ	ชื่อ สกุล	อาชีพ	วันที่สัมภาษณ์
1	นายสันติ พยัพแก้ว	รับจ้าง/คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง ทำงานที่ ชินเขตชัยมือ	วันที่ 4 เมษายน 2558
2	นายอดัม ลังแก้ว	พ่อค้าหาบเร่แผงลอย ขายกล้วยปิ้ง หน้าโรงพยาบาลมงกุฎวัฒนะ	วันที่ 4 เมษายน 2558
3	นายสมชาย อยู่หน้า	พนักงานรักษาความปลอดภัย ทำงาน ที่ หมู่บ้าน กาเด็นชิดตลาด	วันที่ 4 เมษายน 2558

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ สกุล	อาชีพ	วันที่สัมภาษณ์
4	นายประสิทธิ์ พึ่งภพ	พนักงานรักษาความปลอดภัย ทำงาน ที่ Bar BQ Plaza	วันที่ 4 เมษายน 2558
5	นายบุญเกิด มณี	รับเหมาก่อสร้างรายวัน	วันที่ 30 เมษายน 2558
6	นายสุรธี อุป	คนขับรถแท็กซี่รับจ้าง	วันที่ 30 เมษายน 2558
7	นายศักดิ์ดา คำสิงห์	พนักงานรักษาความปลอดภัย ทำงาน ที่อาคารศูนย์ราชการ	วันที่ 30 เมษายน 2558
8	นายนเรศ เจริญรส	พนักงานส่งเอกสารและขับวินมอ เตอร์ไซด์ วินชอยแจ้งวัฒนะ 14	วันที่ 30 เมษายน 2558
9	นางนุช ทองดี	ช่างเย็บผ้า หน้าคอนโดมิเนียม 4 คอนเมือง	วันที่ 28 มีนาคม 2558
10	นางลำอังก์ รัชฎา	แม่บ้าน คอนโดมิเนียม ถ. แจ้งวัฒนะ	วันที่ 10 เมษายน 2558

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	55
หญิง	9	45
รวม	20	100
ช่วงอายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	2	10
30-39 ปี	9	45
40-49 ปี	4	20
50 ปีขึ้นไป	5	25
รวม	20	100

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนาเดิม (ภาค)		
กลาง	8	40
ใต้	1	5
อีสาน	8	40
เหนือ	3	15
ระยะเวลาอยู่ กทม.		
น้อยกว่า 10 ปี	9	45
10-19 ปี	6	30
20-29 ปี	2	10
30 ปีขึ้นไป	3	15
รวม	20	100
อาชีพ		
รับจ้าง/ขับรถรับจ้าง	3	15
พนักงานรักษาความปลอดภัย	5	25
พนักงาน/ลูกจ้าง	10	50
ค้าขาย/แม่บ้าน	2	10
รวม	20	100

จากตารางที่ 4.3 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เรื่อง บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 55 เป็นเพศหญิง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมามีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่อยู่ภาคกลาง และภาคอีสาน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ช่วงเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาช่วงเวลา 10-19 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 อาชีพผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนใหญ่ทำอาชีพ พนักงาน/ลูกจ้าง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25

4.2 ผลการศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

4.2.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้นำบทเพลงของไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 มาศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษารายบทเพลง มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของบทเพลง ละครชีวิต ในการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ดังบทเพลงต่อไปนี้

จากแดนอีสานบ้านเกิดเมืองนอน มาเล่นละครบทชีวิตหนัก

จากพ่อแม่มา พบพาคคนไม่รู้จัก	จากคนที่รักจำลามาหางานทำ
อาบเหงื่อต่างน้ำ คร่ำอยู่กับงาน	ขยันทุกวัน ด้วยความรู้ต่ำ
เหนื่อยยากเท่าใดใช้แรงแลกเงินเข้าค่า	แต่มันต้องซ้ำทำมาหาได้ไม่พอ
หมดแรงอ่อนล้า นี่แหละหนาคคนจน	สู้และดิ้นรนบางครั้งก็โดนผู้คนลวงล่อ
ตกลานบ่อยครั้งเงินซื้อข้าวยังไม่พอ	มันท้อมันตรมเพียงใดเข้าใจปวดร้าว
กลับแดนอีสานบ้านเกิดเมืองนอน	ลาแล้วละครบทชีวิตเศร้า
ทุ่มเทเท่าไรได้มาแค่ความว่างเปล่า	กลับมาบ้านเรายังมีพ่อแม่เฝ้ารอ

เนื้อหาบทเพลงละครชีวิต ในด้านการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี พบว่าเนื้อหาเพลงละครชีวิต เกี่ยวกับชีวิตผู้ใช้แรงงานจากชนบท มีเนื้อหาที่กล่าวถึงลักษณะครอบครัว คนอีสานที่มีความรู้ น้อย หนีความยากจนจากบ้านเกิดต่างจังหวัดซึ่งมีพ่อแม่ พี่ น้อง อันเป็นที่รัก มาขายแรงงานเป็นกรรมกรที่กรุงเทพมหานคร ได้พบเจอแต่คนไม่เคยรู้จัก ถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดเวลา ทำงานหนักตลอด บางครั้งค่าแรงไม่ก็พอที่จะซื้อข้าว ตกงานก็บอบ บางครั้งถูกหลอก ชีวิตสุดแสนรันทด หมดแรงที่จะสู้ต่อไป จึงขอลี้ภัยบ้านเกิดเมืองนอนที่มีพ่อแม่พี่น้องรออยู่ ถึงจะยากจนแต่ก็มีความสุข

เนื้อหาบทเพลงละครชีวิต ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร เนื้อหาเป็นการสื่อถึงปัญหา ร่วมอย่างสำคัญของคนชนบทที่เป็นผู้จากถิ่นฐาน คือ ภาวะโดดเดี่ยวแปลกแยกในสังคมซึ่งเป็นที่มาของความรู้สึกอ้างว้าง และความหวาดหวั่นใจในความไม่มั่นคงของชีวิต ความยากจน การศึกษาต่ำ ทำให้ขาดความเสมอภาคทางโอกาส แม้ผู้ประพันธ์มิได้นำเสนอปัญหานี้อย่างตรงไปตรงมา แต่ปัญหาความยากจนของคนชนบทซึ่งเป็นเนื้อหาที่โดดเด่นก็ทำให้ต้องถูกคิดและทบทวนถึงต้นตอของปัญหา ในข้อที่ว่าวรรณกรรมไม่ได้ทำหน้าที่แก้ไขปัญหของสังคม แต่สารที่สื่อก็โน้มนำให้เราหันมาพิจารณาความจริงที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคมชนบทด้วยความเห็นอกเห็นใจ นอกจากนั้นยังเล่าถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่รักครอบครัว รักถิ่นกำเนิด เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานก็ตัดสินใจกลับชนบทที่อบอุ่น ปลอดภัย ตามความเชื่อว่าจะยากจนแต่ก็มีครอบครัวที่ทำให้มีความสุข

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับเนื้อหาบทเพลงละครชีวิต ในการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 6 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 9 คน พบว่า เนื้อหาเพลงละครชีวิต เป็นการสื่อสารถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานของชาวอีสานเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งงานใหญ่ที่ผู้คนเดินทางมาหางานทำมากที่สุด เพราะเป็นเมืองหลวงมีความต้องการแรงงานมากและยังหางานทำได้ง่าย ซึ่งปัจจุบันชาวอีสานยังคงคืบหน้าเข้าสู่กรุงเทพฯ โดยปราศจากความหวังในการที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในถิ่นกำเนิด มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ พบว่า การดำเนินชีวิตของชาวอีสานที่ประกอบอาชีพใช้

แรงงาน มีรายได้น้อย ไม่มั่นคง ทำงานหนัก เพราะมีความรู้ต่ำ ฉะนั้นรายได้ของชาวอีสานส่วนใหญ่ จึงเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานมาก เนื้อเพลงนำเสนอในลักษณะแสดงถึงความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบของชาวอีสานที่มีต่อตนเองและครอบครัว

“ก็เหมือนชีวิตในปัจจุบันที่ต้องดิ้นรนอยู่บ้านแถบอีสาน ซึ่งทุกปีที่ต้องประสบภาวะภัยแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาลทำให้พวกเราต้องเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ หาเช่ากินค่า บางครั้งค่าแรงไม่พอต้องไปกู้ยืมเขา” (ศักดิ์ดา คำสิงห์, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 4 คน มีความเห็นด้านเนื้อหาบทเพลง เพลงละครชีวิต เพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพว่า บทเพลงละครชีวิต สื่อถึงชีวิตแรงงานภาคอีสานส่วนใหญ่ ที่มารับจ้างทำงาน ก่อสร้าง ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พยายามเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบาก ต้องขยัน อดทน สู้อุตส่าห์ฝน มีมานะ บากบั่น ต้องดิ้นรน ต้องสู้กับปัญหาต่างๆ เช่นหาเช่ากินค่า บางครั้งค่าแรงไม่พอต้องไปกู้ยืม นายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้ เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวแต่สุดท้ายก็ทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงต้องยอมกลับบ้านไปอยู่กับพ่อแม่เหมือนเดิม

“เนื้อหาตรงกับชีวิตแรงงานภาคอีสาน ที่เข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ต้องดิ้นรน บางมุมท้อแท้ไม่ถอย ต้องสู้กับปัญหาต่างๆ เช่น นายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้ เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวแต่สุดท้ายเขาก็ทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงต้องยอมกลับบ้านไปอยู่กับพ่อแม่เหมือนเดิม เพลงนี้เป็นเพลงที่มองการเอารัดเอาเปรียบเห็นแก่ตัวของคน” (สมชาย อยู่ถ้ำ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบ จำนวน 1 คน มีความเห็นด้านเนื้อหาบทเพลง เพลงละครชีวิต เพิ่มเติมเกี่ยวกับค่านิยมของครอบครัว คนอีสานที่มีความรู้ต่ำ ฐานะความยากจน มาทำงานกรุงเทพมหานครแล้วมีเงินส่งกลับให้ครอบครัว

“เป็นเพลงที่เขาทำงานทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองอยู่รอด ส่วนมากคนทางภาคอีสานส่วนใหญ่จะมีความรู้ต่ำครอบครัวค่อนข้างยากจนจึงไม่ค่อยได้เรียนหนังสือกันในสมัยก่อน และมีลูกเยอะและเป็นค่านิยมด้วย เช่น คนข้างบ้านเขาเข้ามาทำงานโรงงานได้เงินมีบ้าน มีรถ กลับไปพอกคนอื่นเห็นก็เอาเป็นตัวอย่าง บางทีก็โดนเอาเปรียบอยู่ในสังคมเมืองหลวงแต่สุดท้ายก็ต้องทำทุกอย่างเพื่อให้เขาอยู่รอด” (นเรศ เจริญรส, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

4.2.1.2 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงยาใจคนจน ในการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ดังบทเพลงต่อไปนี้

เป็นแฟนคนจน ต้องทนหนอยน่องพีนีไม่มีเงินทอง มารองรับความลำบาก

ในแต่ละวัน พีนีต้องทำงานหนัก ถ้าไม่มีใจรัก ใครหนอจะร่วมทางได้ ปัญหามากมาย พาใจอ่อนล้า ทั้งทั้งไม่เจตนา แต่ปัญหา ก็มาจนได้ จึงอยากให้น้อง ช่วยมอง ด้วยความเห็นใจ อุปสรรคจะมี

เท่าใด ขอให้เรายืมให้กัน ลำบากยากเข็ญเข้ายื่นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอปัญหา นื่องอย่าตัดสายสัมพันธ์ อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้น สร้างฝันให้สมดังฝัน เป็นแฟนคนจน ต้องทนหน้อยนื่องอย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย อย่าเพิ่งคว่นลาเมื่อเจอปัญหาใดใด ยืนเคียงเพื่อคอยยืมให้ เป็นยาชูบใจคนจน

เป็นแฟนคนจน ต้องทนหน้อยนื่อง อย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมอง เมื่อยามแพ้พ่าย อย่าเพิ่งคว่นลา เมื่อเจอปัญหาใดใด ยืนเคียงเพื่อคอยยืมให้ เป็นยาชูบใจคนจน

เนื้อหาบทเพลงยาใจคนจนมีเนื้อหาเกี่ยวกับ หนุ่มสาวคู่หนึ่งเข้ามาทำงานที่ กรุงเทพมหานคร ผู้ชายทำงานเป็นช่าง เงินเดือนก็ไม่มาก ผู้หญิงทำงานในห้าง ผู้ชายจะขับรถจักรยานยนต์ไปรับแฟนสาว ฝ่ายชายเข้าใจผิดคิดว่า แฟนสาวเปลี่ยนใจไปรักคนที่มั่งมีเงินและให้ชีวิตสุขสบาย ไม่ลำบากเหมือนอยู่กับตนเอง จึงทำให้เศร้าใจ จนกระทั่งวันหนึ่งได้คุยกัน ทำให้ฝ่ายชายได้รับรู้ว่าแฟนของตนเองไม่ได้เปลี่ยนใจอย่างที่คิด ยังเป็นกำลังใจให้แก่กัน

เนื้อหาของบทเพลงยาใจคนจน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักกร้องและผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเป็นการสื่อสารทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักศักดิ์ศรีสำหรับคนยากจนที่รู้ตัวว่าตนแปลกแยกจากผู้อื่น ศักดิ์ศรีเป็นทั้งกำลังใจและสิ่งยึดเหนี่ยว ในบทเพลงที่เน้นความรัก การยอมรับความจริงและการรู้จักตัวเอง ในการวางแผนการใช้ชีวิตคู่ เป็นการให้กำลังใจคนโสดที่มีเป้าหมายในการมีคู่ชีวิตเหมือนคนทั่วไป คือชายหนุ่มที่มุ่งมั่นทำงานสร้างฐานะเพื่อจะได้ครองคู่กับหญิงสาวที่หมายปอง บทเพลงสื่อสาร ถึงความรักของคนยากจนที่รู้ตัวว่าตนแปลกแยกจากผู้อื่นที่มีฐานะการงานดีกว่า มีศักดิ์ศรีเป็นทั้งกำลังใจและสิ่งยึดเหนี่ยว ในบทเพลงเน้นความรัก เช่น ชายหนุ่มปลุกปลอบใจคนรักว่า “อย่าได้แค้นสายตาคนมอง” คำห้ำมนี้ไม่ใช่ความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาแต่มีเพื่อย้ำเตือนไม่ให้หวั่นไหวที่จะถูกมองว่าแตกต่าง ความสำนึกในศักดิ์ศรีของคนเหล่านี้ กระตุ้นให้เราได้ตระหนักว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีนั้นดำรงอยู่ในตัวบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอก เช่นฐานะทางการเงินหรือโอกาสทางสังคม การยืนหยัดต่อสู้ด้วยตนเองในทางสุจริตอย่างไม่ยอมแพ้คือสิ่งชี้วัดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ไม่เหี้ยมหยามศักยภาพของตน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับเนื้อหาบทเพลง เพลงยาใจคนจน ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักกร้องและผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 20 คน มีความเห็นไปใน

ทิศทางเดียวกัน คือกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 9 คน พบว่า เพลงยาใจคนจน สามารถสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมของผู้ใช้แรงงาน ได้อย่างดีเยี่ยมในสังคมที่ถูกเหลื่อมล้ำแบ่งแยกชนชั้น สะท้อนถึงอารมณ์ของแรงงาน ผู้ที่มีฐานะยากจน ต้องอดทนต่อสู้กับการดิ้นรนหาเงินด้วยการใช้แรงงาน มีปัญหาบ้าง ในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนคอยให้กำลังใจ อย่างเช่น พ่อ แม่ คนรัก พี่ น้อง คอยเป็นกำลังใจในการทำงาน มีความเข้าใจว่าที่มาหางานทำก็เพื่อครอบครัวทางบ้าน จะได้สุขสบาย จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานมีมานะ อดทน มีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป ซึ่งบทเพลงช่วยเป็นกำลังใจไม่เฉพาะแต่ผู้ใช้แรงงานทุกอาชีพ ทุกชนชั้น ให้ต่อสู้ไม่ยอมแพ้

“เพลงนี้สามารถสื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้แรงงานๆ ได้อย่างดี สะท้อนถึงอารมณ์ของผู้ใช้แรงงาน ผู้ที่มีฐานะยากจน ต้องอดทนต่อสู้กับการดิ้นรนหาเงินด้วยการใช้แรงงาน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนรักเป็นกำลังใจ ใส่ใจกันจึงทำให้ผู้ใช้แรงงานมีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป” (พิรุฑ์ พลະทีปะผลิน, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2558)

และเพลงยาใจคนจน ยังสะท้อนถึงกำลังใจที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ให้อดทนต่อสู้กับการดิ้นรนหาเงินด้วยการใช้แรงงาน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนคอยให้กำลังใจ

“คนจนที่มีคนรอบข้างเป็นกำลังใจให้กัน ไม่ทิ้งกัน อยู่ด้วยกันไป สักวันต้องได้ดี มีกำลังใจให้ต่อสู้ต่อไปอย่าง เช่น มีพี่จับวินมอเตอร์ไซด์ คนหนึ่งเขามีลูกเล็กๆ ลูกก็ถามว่าพ่อเหนื่อยไหม หนูเช็ดเหงื่อให้ไหมคะ เขาก็มีกำลังใจเล็กๆที่จะต่อสู้ต่อไปได้” (ศักดิ์ดา คำสิงห์, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

กลุ่มตัวอย่าง แรงงานนอกระบบ จำนวน 1 คน มีความเห็นแตกต่างว่า เพลงยาใจคนจน ยังสะท้อนทัศนคติเชิงลบให้รู้สึกถึงการแบ่งแยกชนชั้นในสังคม

“ถูกเหลื่อมล้ำแบ่งแยกชนชั้นเหมือนสมัยโบราณของอินเดียเลย กษัตริย์ – พราหมณ์ – แพศย์ – ชูทร” (บุญเกื้อ มณี, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

4.2.1.3 การวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงเหนือไหมดคนดี ในการสื่อสารวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ดังบทเพลงต่อไปนี้

เหนือไหมดคนดีมีพี่เป็นแฟน ครองรักบนความขาดแคลน ยากแค้นพี่กลัวเธอท้อ เราเริ่มจากศูนย์ลงทุนด้วยความไม่พอ ความหวังที่เยี่ยงฟ้าเหวก่อ ประคองกันสู้เรื่อยมา

บนเส้นทางเดินขาดเงินประจำ คลื่นลมชีวิตกระหน่ำอาจทำให้ใจพี่ล้า บางครั้งบางทีที่พี่ก็สร้างปัญหา ทำให้เธอมีน้ำตาต้องทนพี่มาเสมอ เก่งไม่มีขับปีกอ๊วกก็ไม่มีชี้เห็นแฟนคนอื่นได้ดีพี่นี่ยังสงสารเธอ จมอยู่กับพี่ทั้งที่ไร้สิ่งปรนเปรอ รู้ไหมว่ารอยยิ้มเธอช่วยให้ใจ

ที่มีหวังที่ขอขอบคุณที่น้องมีใจ ก่อนนี้ถ้าที่คิดไปต้องขอภัยใจนาง ยิ้มเกิดคนดีวันนี้เริ่มมองเห็นทาง จับมือลูกเดินเคียงข้างเราจะสร้างพรุ่งนี้ด้วยกัน

บทเพลงเหนือยใหม่คนดี มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาวที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง ทั้งคู่เป็นคนยากจน ชายหนุ่มทำงานรับจ้าง ตกเย็นช่วยแฟนสาวทำงาน ทุกครั้งที่กลับมาจากการทำงานแฟนสาวจะให้กำลังใจเสมอ ๆ ตามไถ่ถึงความรักเหนือยต่ำจากการทำงาน และเมื่อใดที่เพื่อนของแฟนมาเยี่ยมก็จะอดสงสารแฟนสาวไม่ได้เพราะเพื่อนของแฟนสาวมาหาทุกครั้งจะนั่งรถยนต์ส่วนตัวแสดงให้เห็นถึงความร่ำรวย ความโก้ของเพื่อนแฟนซึ่งเป็นค่านิยมอีกอย่างหนึ่งดังบทเพลง “เก่งไม่มีขับ ปิคอัพก็ไม่เคยขี่ เห็นแฟนคนอื่นได้คิฟี่นี่ยังสงสารเธอ จมอยู่กับที่ทั้งที่ไร้สิ่งปรนเปรอ...” ชายหนุ่มจึงนึกชอบใจที่แฟนสาวไม่ทิ้งกันไปมีแฟนใหม่ และขอโทษที่บางครั้งทำให้แฟนสาวต้องเจ็บช้ำน้ำใจ และขอให้แฟนสาวมีความเชื่อใจในตัวเขา เขาจะทำให้ความฝันของเขาและแฟนสาวเป็นจริงในสักวัน

เนื้อหาของบทเพลง เหนือยใหม่คนดี ในมิติการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความรัก พลังใจในการร่วมชีวิต ทั้งนี้แม้จะต้องทำงานหนักและเผชิญอุปสรรคปัญหาเพียงไร แต่ด้วยความรักและกำลังใจ คนทุกชั้นยากก็มีแรงมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือแม้แต่ความล้มเหลวในชีวิต รวมถึงอารมณ์สงสาร สร้างความน่าเห็นใจ มักเป็นคำที่แสดงความถ่อมตน ขอร้องวิงวอน ให้เห็นใจ ดังตัวอย่างในบทเพลงดัง เช่น “บนเส้นทางเดินขาดเงินประจำ คลื่นลมชีวิตกระหน่ำอาจทำให้ใจพี่ล้า บางครั้งบางทีที่พี่ก็สร้างปัญหา ทำให้เธอมีน้ำตาต้องทนพี่มาเสมอ ” เป็นการสื่อประสบการณ์รักทั้งที่สมหวัง และผิดหวัง ท้อแท้ ย้ำความสำคัญของความรัก ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจกัน และกำลังใจจากคนที่รักมั่นคงว่าเป็นแรงพลังที่ทำให้จิตใจเข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้แม้จะต้องทำงานหนักและเผชิญอุปสรรคปัญหาเพียงไร แต่ด้วยความรักและกำลังใจ คนทุกชั้นยากก็มีแรงมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือแม้แต่ความล้มเหลวในชีวิต ในทางตรงข้าม หากสูญเสียความรักก็จะยิ่งเป็นทุกข์หนักหน่วงขึ้น

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับเนื้อหาบทเพลง เพลงเหนือยใหม่คนดี ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 7 คน พบว่ามีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงถึง

ความรักทางด้านครอบครัว การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเข้าอกเข้าใจกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่าพึ่งหมดความหวัง ต่อสู้กันไปดิ้นรนกันไปแม้จะเจอทั้งปัญหาและอุปสรรคมากมายเพียงใด กำลังใจจากคนที่รักสำคัญที่สุด ต่อไปไม่ว่าจะเจอกับปัญหา อุปสรรคต่างๆ มากมาย ยังไงก็ต้องสู้ เพื่อให้ได้เงินมาและเพื่อครอบครัวของเขา ถึงแม้จะเหนื่อยยากลำบาก อดมือกินมือเขาก็ต้องทนสู้ต่อไป อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ รู้จักกอด หอม อ้อเพื่อ อดทนต่อสู้กับปัญหา การทำงานของชนชั้นเดียวกัน เสริมสร้างให้มีกำลังใจต่อสู้ อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกัน เมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อกภัยให้กันซึ่งกันและกันระหว่างคนรัก

“เพลงนี้แสดงออกถึงอารมณ์ของคนใช้แรงงานที่มีกำลังใจจากคนรักและมีความเห็นอกเห็นใจ ทำให้มีความตั้งใจทุ่มเท ต่อสู้ในการทำงาน เพื่อสร้างฐานะ โดยมีจุดหมาย เพื่อชีวิตที่ดีของเขาและคนรัก” (ภัทรา กาญจนวรากร, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง แรงงานนอกระบบ จำนวน 3 คน มีความเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับกำลังใจจากคนรัก คือเนื้อหาบทเพลงที่สะท้อนอารมณ์ สร้างกำลังใจและมีการวางแผนเป้าหมายในการดำเนินชีวิตต่อไป

“เพลงนี้แสดงออกถึงอารมณ์ ของคนใช้แรงงานที่มีกำลังใจจากคนรักและมีความเห็นอกเห็นใจ ทำให้มีความตั้งใจทุ่มเท ต่อสู้ในการทำงาน เพื่อสร้างฐานะ โดยมีจุดหมายเพื่อชีวิตที่ดีของเขาและคนรัก” (สันติ พยัพแก้ว, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

4.2.1.4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงนักร้อง ม.3 ในการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิตเกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ดังบทเพลงต่อไปนี้

เป็นสามัญชน คนจนไม่มีนามบัตร ทำงานเงินเดือนจำกัด วุฒิใบประกาศ ม.3 ครองตนอยู่ไหวก็เพราะใจได้รักคนงาม สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนราม ส่งยิ้มงามเสริมกำลังใจ ความหวังยังไกล แต่ใจก็ยังมีสิทธิ์ หากเทอมหัวใจไม่ปิด รักคงไม่ติดตรงไหน สู้งานให้สมช่วยแม่พ่อให้พอสบาย แล้วเร่งสร้างตนเร็วไว ให้พอคู่ควรคนดี ปริญญาตรี ที่คงตามน้องไม่ติด จะสร้างปริญญาชีวิต ไว้รอร่วมทางชีวิต ขอเพียงสาวงาม อย่างองข้ามเมื่อยามได้ดี เรียนจบปริญญาตรีอย่าลืมพี่ ม.3 จนๆ

เป็นสามัญชน ความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัด แม้ยังอยู่ข้างถนน ไอ้หนุ่ม ม.3 จะไม่ทำให้น้องอายคน สาวงามอย่าได้กังวล พี่จะสร้างตน ให้น้องภูมิใจ

บทเพลงนักร้อง ม.3 เนื้อหาเกี่ยวกับหนุ่มจบการศึกษาระดับ ม. 3 เป็นคนต่างจังหวัด ครอบครัวย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร พ่อแม่มีอาชีพค้าขายตามทางเท้า ส่วนตัวเองทำงานเป็นกรรมกรยกของส่งตามบริษัท วันหนึ่งมีรู้จักผู้หนึ่งจากบ้านนอกมาอาศัยด้วยเพื่อเข้ามาเรียนราม หนุ่มคนนี้ก็แอบชอบและพยายามทำงานให้มาก และพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ

จะสร้างฐานะตนเองให้สาวรามจะไม่ต้องอายุใคร แล้วก็ประสบความสำเร็จโดยการชนะเลิศในการทดสอบฝีมือแรงงานระหว่างปัญหาการศึกษา

เนื้อหาของบทเพลงนักสู้ ม.3 ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักสู้ และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีเนื้อหาเกี่ยวกับความอดทน และเสียสละ ที่มาจากความเชื่อเรื่อง ความรัก ความขยัน อดทน และเสียสละในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทคือความบากบั่น สู้งานหนัก รักครอบครัว ที่ลูกหลานชาวนาที่ต้องเข้ามาผจญความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่งหน้าต่อไปหนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของครอบครัว และให้พ่อแม่มีความเป็นอยู่สบาย ชายหนุ่มในบทเพลงนักสู้ ม.3 ที่แม้จะมี วุฒิใบประกาศ ม.3 ซึ่งช่วยให้มีงานทำ แต่ก็ได้เงินเดือนน้อย ความอดทน จึงเป็นปัจจัยให้ทำงานด้วยใจยืนหยัดและประสบความสำเร็จได้

สำหรับเนื้อหาบทเพลง เพลงนักสู้ ม.3 ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 8 คน พบว่า มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เพลงนักสู้ ม.3 สื่อถึงคนที่มีความรู้น้อยจบการศึกษาแค่ ม. 3 แล้วเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ทำงานทุกอย่างไม่เลือก เนื่องจากมีความรู้ที่น้อยที่บ้านก็ยากจนจึงสื่อให้เห็นว่าเขาไม่ได้ย่อท้อทำงานทุกอย่างที่เขาทำได้และทำงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ พอมีความเชี่ยวชาญแล้ว ก็นำไปประกอบอาชีพได้เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขอยู่ดีกินดีเหมือนคนอื่น ๆ ที่สำคัญพอทำงานมีเงินมีหน้าที่การงานดีแล้ว ก็จะทำให้คนรอบข้างเรามีความสุขได้ ภูมิใจในตัวเราทั้งที่เจอปัญหาอุปสรรคมากมายให้ต่อสู้ชีวิตในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ สร้างความมั่นใจให้คู่ชีวิต เปรียบเหมือนการใช้แรงงานในกรุงเทพฯ การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถผลักดันให้คนอีสานที่เข้าไปทำงานได้รับค่าจ้างที่จำกัดหรือรายได้ที่สูงได้นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาด้วย

“มีเนื้อหาดีมากเนื้อเพลงชัดเจนมีความหมายตรงๆ เนื้อหาเป็นแนวการทำงานว่าเหนื่อยแค่ไหน ต้องอดทน ให้กำลังใจ ยิ่งเรามีความรู้แค่ ม.3 เราก็ต้องทำทุกอย่างเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในชีวิตการทำงานและมีอีกหลายๆ คนที่เขาลำบากมากกว่าเรา” (นพรัตน์ ธัญศรีรัตน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558)

และมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความเชื่อเรื่อง ความรัก ความขยัน อดทน และเสียสละ“เกิดความสงสารมากเมื่อได้ยินเพลงนี้ ที่ชีวิตเขาต้องต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ทำงานทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมา

ความรู้ก็แค่ ม.3 แต่เขามีคนรักคอยเป็นกำลังใจ ที่สำคัญที่สุดของเขาคือ พ่อ แม่ และแฟน จนสุดท้าย เขาก็พยายามจนสำเร็จในชีวิต” (นเรศ เจริญรส, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 2 คน ยังแสดงความคิดเห็นว่ามีเนื้อหาในการให้กำลังใจกับคนที่มิได้เรียนหนังสือให้สู้ชีวิตเป็นแบบอย่าง สำหรับคนที่เกรงไม่เรียนหนังสือ ทำให้เขาคิดได้ มีกำลังใจต่อสู้ไม่ท้อแท้

“อย่าหมดหวัง ต้องต่อสู้ มีกำลังใจในการทำงานต่อไปไม่ว่าจะเจอกับปัญหา อุปสรรค ต่างๆมากมาย ยังไงก็ต้องสู้เพื่อให้ได้เงินมาและเพื่อครอบครัวของเขา ถึงแม้จะเหนื่อยยากลำบาก อดมือกินมือเขาก็ต้องทนสู้ต่อไป” (สมชาย อยู่หน้า, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลง ลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ตามกรอบแนวคิด องค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาเป็นการแสดงประสบการณ์ร่วมทางอารมณ์ของผู้คนระดับล่างใน สังคม ปฏิกริยาต่อปัญหาซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และแสวงทางออกของปัญหาบนพื้นฐานคุณค่า และอุดมคติในรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมไทย กล่าวได้ว่าปัญหาคนชนบท และความสำนึกทาง คุณธรรมเป็นลักษณะเด่นของบทเพลง มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ใช้แรงงานจากชนบทที่ส่วนใหญ่มีวุฒิ การศึกษาดำ ต้องทำงานเป็นลูกจ้าง รายได้น้อย ที่พักอาศัยมักจะเป็นห้องเช่า สภาพไม่ค่อยดีนัก ซ้ำให้เห็นถึงความลำบากของผู้ใช้แรงงานที่เข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ต้องอาศัยความ อดทน งานที่ทำก็หนัก รายได้ไม่พอใช้จ่าย บางครั้งก็ได้รับการดูถูกเหยียดหยาม มีความเป็นอยู่อย่าง อัดคัด ซึ่งพบว่าผู้ประพันธ์เรียบเรียงเนื้อเพลงที่เกิดขึ้นจากภาพชีวิตจริงของคนที่ใช้แรงงาน เป็น ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้เป็นอย่างดี โดยบทเพลงใช้ภาษาที่เรียบ ง่าย เข้าใจและจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เป็นการนำเอาถ้อยคำมาเรียงร้อยถ่ายทอด ข่าวสารด้วยภาษาง่ายๆ บรรจุลงในทำนองเพลง มีการจัดเรียบเรียงสาระประกอบด้วยรูปแบบการ เล่าเรื่อง ลักษณะการสัมผัสคำ การแบ่งท่อนทำนอง โดยเฉพาะเนื้อหาที่สะท้อน วัฒนธรรมและวิถี ชีวิต เกี่ยวกับ ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีคือเป็นเรื่องราววิถีชีวิตของหนุ่มสาวอีสานที่ตัดสินใจ เดินทางเข้าเมืองกรุง เป็นภาพการเปลี่ยนแปลงชีวิตของชาวชนบทที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องตัดสินใจมา ทำงานในเมืองนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเศรษฐกิจชนบทที่กำลังเสื่อมสลาย เมื่อรูปแบบ ความสัมพันธ์ของเมืองและชนบทมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น จึงปรากฏภาพสะท้อนการใช้ชีวิตของ แรงงานชนบทที่อาศัยอยู่ในเมืองภายใต้เพลงลูกทุ่งของ ไมค์ ภิรมย์พร ทั้ง 4 เพลง คือ เพลงละคร ชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ซึ่งภาพสะท้อนเหล่านี้แสดงให้เห็น

ถึงการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองของชาวชนบทนั้นมักอยู่ในลักษณะที่ต้องตกเป็นรอง ถูกดูหมิ่นดูแคลนว่า “ยากจน บ้านนอก” นอกจากนี้การทำงานในเมืองของแรงงานส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันคือ ลักษณะของงานที่ทำมักจะเสี่ยงอันตรายและจะใช้กำลังกายมากกว่ากำลังสมอง ส่วนใหญ่แรงงานชายจะทำงานเป็นกรรมกร ลูกจ้างในโรงงาน คนขับรถ ยาม ฯลฯ ส่วนแรงงานหญิงทำงานเป็นสาวโรงงาน พนักงานขายของ ฯลฯ ถือเป็นตัวอย่างของอาชีพที่ต้องเผชิญแรงงานเหล่านี้จะมีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่คล้ายคลึงกันคือถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง การไฝ่ฝันถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จในหน้าที่การงานและความคิดถึงชีวิตชนบทมีความหวังว่าจะกลับไปมีชีวิตอยู่ที่หมู่บ้านอีกครั้ง เพลงที่สะท้อนเรื่องราวการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตของแรงงานอีสานในเมืองที่ต้องมีการปรับตัว ต่อสู้กับปัญหาด้วยความอดทน ถึงแม้ว่าจะลำบากและคิดถึงบ้านมากแค่ไหนก็ต้องอดทนสู้กับงานต่อไป เพื่อความสำเร็จในชีวิต

สำหรับเนื้อหาบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสารวิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบรวมจำนวน 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบจำนวน 7 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 10 คน พบว่า มีเนื้อหาเข้าใจง่าย สะท้อนถึงวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ดิ้นรนหนีความยากจนในท้องถิ่นชนบท ประกอบกับความด้อยโอกาสทางการศึกษา จึงต้องทำงานแบบใช้แรงงาน เช่น ก่อสร้าง เสริมอาหาร ขับรถรับจ้างได้ค่าแรงเป็นรายวัน มีปัญหา ก็ต้องอดทน กำลังใจจากครอบครัวสามารถเยียวยาความเจ็บปวดของพวกเขาได้ ซึ่งในเนื้อหาของเพลงยังให้คติ ขยัน อดทน มีมานะจะนำพาไปสู่ความสำเร็จ บทเพลงได้สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการเล่าเรื่องราวตามชนบทประเพณี ที่ผู้ใช้แรงงานคุ้นเคยมาก่อน จากการขับร้องของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้สามารถเข้าใจ ความหมายของบทเพลงตลอดจนวิถีชีวิตผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างดี ทั้งยังเชื่อว่า ไมค์ ภิรมย์พร เป็นตัวแทนของคนที่มีสถานภาพเดียวกันและมีความรู้สึกร่วม เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ผู้ใช้แรงงานเหมือนกัน

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 3 คนมีความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา การสื่อสารวิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงาน มีเนื้อหาแตกต่างเพิ่มเติม คือ มองว่าเนื้อเพลงเข้าใจง่ายแต่ไม่เข้าถึงทุกชนชั้น อย่างเช่น กลุ่มวัยรุ่น

และคนที่มิฐานะร้ายรายมีเงินทอง เขาก็คงไม่ฟังเพลงแนวนี้ คนที่ฟังและเข้าถึงเพลงได้จริงๆ ก็คงเป็นกลุ่มแรงงาน กรรมการ ก่อสร้างมากกว่า

“เนื้อหาเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา แต่ไม่เข้าถึงทุกชนชั้น ซึ่งส่วนมากได้รับความนิยมนจากชนชั้นใช้แรงงาน เพราะเพลงสื่อไปแนวให้กำลังใจคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ แต่คนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานไม่ได้มีแค่ผู้ใช้แรงงานอย่างเดียวมีทั้งงานเอกชน บริษัท รับราชการก็มี คิดว่ายังไม่เข้าถึงทุกคนทุกชนชั้น” (ประพน จันทรสำโรง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

สรุปเนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือเนื้อร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาบทเพลง จำนวน 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 โดยส่วนมากเนื้อหาเป็นการสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากภาพชีวิตจริงของคนชนบท ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาโดยการใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจ และจำง่าย ฟังแล้วไม่ต้องแปลความหมาย เป็นการนำเอาถ้อยคำมาเรียงร้อยถ่ายทอดข่าวสารด้วยภาษาง่ายๆ บรรจุลงในทำนองเพลง จะใช้ภาษาชาวบ้าน เป็นภาษาพื้นๆ แบบชาวบ้านทั่วไป ง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท เนื่องจากผู้ที่ฟังเพลงลูกทุ่งมักเป็นชาวบ้านและชาวชนบท ประกอบกับผู้แต่งเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ก็มีพื้นเพมาจากชนบท ส่วนสาระของคำร้องในเพลงลูกทุ่งนั้นมีคุณค่าเกี่ยวกับสังคมไทยและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทย การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะเนื้อหาที่สะท้อน วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม และประเพณี เป็นเรื่องราววิถีชีวิตของหนุ่มสาวอีสานที่ตัดสินใจเดินทางเข้าเมืองกรุง เป็นภาพการเปลี่ยนแปลงชีวิตชาวชนบทที่มีความจำเป็นต้องตัดสินใจมาทำงานในเมืองนั้น ปรากฏภาพสะท้อนการใช้ชีวิตของแรงงานชนบทที่อาศัยอยู่ในเมือง ภายใต้เพลงลูกทุ่งของ ไมค์ ภิรมย์พร ทั้ง 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 นอกจากนี้การทำงานในเมืองของแรงงานส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกันคือ ลักษณะของงานที่ทำมักจะเสี่ยงอันตรายและจะใช้กำลังกายมากกว่ากำลังสมอง แรงงานเหล่านี้จะมีประสบการณ์การใช้ชีวิตที่คล้ายคลึงกันคือ ถูกเอาเปรียบจากนายจ้าง การไฝฝืนถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จในหน้าที่การงานและความคิดถึงชีวิตชนบทที่มีความหวังว่าจะกลับไปมีชีวิตอยู่ที่หมู่บ้านอีกครั้ง เพลงที่สะท้อนเรื่องราวการปรับเปลี่ยนวิถีการใช้ชีวิตของแรงงานอีสานในเมืองที่ต้องมีการปรับตัว ต่อสู้กับปัญหาด้วยความอดทน ถึงแม้ว่าจะลำบากและคิดถึงบ้านมากแค่ไหนก็ต้องอดทนสู้กับงานต่อไป เพื่อความสำเร็จในชีวิต ในภาพรวมเนื้อหาหลักในบทเพลงลูกทุ่งของไมค์ ภิรมย์พร ทั้ง 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 มิได้เน้นแต่ประสบการณ์ของคนชนบทที่ประสบ

ปัญหาความยากจนเท่านั้น ยังเผยความอดทนความวิริยะ แม้มีความอ่อนไหว ก็ยังเผยเชื้อฮั่น
งดงามระหว่างมนุษย์ บทเพลงไม่ได้เรียกร้องผู้มีโอกาสดีกว่าให้ช่วยแก้ไขหรือเข้ามาเยียวยา
หากแต่ความน่าชื่นชมในจิตวิญญาณของตัวแทน “นักร้อง” เหล่านี้น่าจะพอบอกได้ว่า คนจนก็มี
ศักดิ์ศรีความเป็นคนทัดเทียมผู้อื่น

4.2.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง
ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 ในการถ่ายทอด
วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบ
ของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่
แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลการศึกษา
ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ผลการศึกษา บทบาท เพลงละครชีวิต ในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต
ของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง
และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิต
ของชนชั้นแรงงาน พบว่า เพลงละครชีวิต เป็นการสะท้อน ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต
ในแง่มุมสังคมชนบทกับสภาพเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม วิถีชีวิต และปัญหาของสังคม เป็นการ
ถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนอีสานหลายคนทำงานในกรุงเทพมหานคร และประสบปัญหาเกี่ยวกับการ
ประกอบอาชีพ จึงต้องขายแรงงาน เนื่องจากคนภาคอีสานส่วนใหญ่มีความรู้ น้อย ครอบครัวยากจน
ยากจน เมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร บางครั้งถูกนายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้
งาน ท้อแท้แต่ไม่ท้อถอย อดมื้อกินมื้อ พร้อมต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ มีความกตัญญูรักครอบครัว เพื่อมี
เงินส่งมาให้ครอบครัวอยู่อย่างสุขสบาย เมื่อกลับบ้านก็ได้กำลังใจจากคนที่บ้าน คือ พ่อ แม่ พี่ น้อง
ลูก เมื่อได้ฟังเพลงนี้แล้วมีกำลังใจที่จะต่อสู้ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ ฟังแล้วผ่อนคลาย
ได้มาก ดังเนื้อร้องของเพลงที่ว่า

...อาบเหงื่อต่างน้ำ คร่ำอยู่กับงาน ขยันทุกวัน ด้วยความรู้ค่า
เหนื่อยยากเท่าใดใช้แรงแลกเงินเข้าค้ำแต่มันต้องซำทำมาหาได้ไม่พอ
หมดแรงอ่อนล้า นี่แหละหนาคนจน ผู้และดิ้นรนบางครั้งก็โดนผู้คนลวงล่อ
ตักงานบ่อยครั้งเงินซื้อข้าวยังไม่พอ มันท้อมันตรมเพียงใดซำใจปวดร้าว...

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับบทบาท เพลงละครชีวิต ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบ
ของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่
แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ของกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงาน
นอกระบบทั้ง 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 10

คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 7 คน พบว่าเพลงละครชีวิต เป็นการถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนชนบทที่เคลื่อนย้ายแรงงาน โดยเฉพาะชาวอีสานเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งงานใหญ่ที่ผู้คนเดินทางมาหางานทำมากที่สุดเพราะเป็นเมืองหลวงมีความต้องการแรงงานมากและยังหางานทำได้ง่าย ซึ่งปัจจุบันชาวอีสานยังคงดิ้นรนเข้าสู่กรุงเทพฯ โดยปราศจากความหวังในการที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในถิ่นกำเนิด

กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 3 คน มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ว่าบทเพลงละครชีวิต สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตแรงงานภาคอีสานส่วนใหญ่ ที่เข้ามารับจ้างทำงาน ก่อสร้าง ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง พยายามเลี้ยงชีพด้วยความยากลำบาก ต้องขยันอดทน สู้แดด สู้ฝน มีมานะ บากบั่น ต้องสู้กับปัญหาต่างๆ เช่น หาเช่ากินค่า บางครั้งค่าแรงไม่พอต้องไปกู้ยืม นายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้ เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวแต่สุดท้ายก็ทนกับปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้ จึงต้องยอมกลับบ้านไปอยู่กับพ่อแม่เหมือนเดิม

“ ตรงมาก ต้องเข้ามาหางานทำในกรุงเทพมหานคร ได้ค่าแรงต่ำ ไม่พอกับค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิต บางครั้งก็ท้อแท้ แต่ก็ต้องอดทน สู้ เก็บ แแบ่งอดออมเพื่อส่งให้คนทางบ้าน พ่อ แม่ พี่น้อง เขาต้องเสี่ยงกับการใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งคนรอบข้างและคนรัก” (ประสิทธิ์ พึ่งภพ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

4.2.2.2 ผลการศึกษาบทบาท เพลงยาใจคนจน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่า เพลงยาใจคนจน เป็นการสะท้อน ถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของ ผู้ใช้แรงงานซึ่งมีฐานะยากจน ทำให้ต้องต่อสู้ชีวิต อดทนต่อการทำงานทุกอย่าง สะท้อนวิถีชีวิตของคนอีสานในด้านสังคม เช่น การสร้างครอบครัว การประกอบอาชีพ โดยมีคนรอบข้างโดยเฉพาะครอบครัวต้องเข้าใจ เป็นกำลังใจให้กัน ไม่ทิ้งกัน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนรัก เป็นกำลังใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความจริงใจ เข้าใจกัน ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่อไป ดังเนื้อร้องของเพลงที่ว่า

...ในแต่ละวัน พี่นั้นต้องทำงานหนัก ถ้าไม่มีใจรัก ใครหนอจะร่วมทางได้
ปัญหามากมาย พาใจอ่อนล้า ทั้งทั้งไม่เจตนา แต่ปัญหา ก็มาจนได้ จึงอยากให้น้อง ช่วยมอง ด้วย
ความเห็นใจ อุปสรรคจะมีเท่าใด ขอใจเรายืมให้กัน ลำบากยากเข็ญเข้าเย็นขอให้เห็นหน้า เมื่อเจอ
ปัญหา น้องอย่าตัดสายสัมพันธ์ อยู่เป็นแรงใจเติมไฟให้กันและกัน เพียงเรามีเราเท่านั้น สร้างฝัน
ให้สมดังฝัน เป็นแฟนคนจน ต้องทนหนอย่น้องอย่าแค้นสายตาคนมอง อย่าหมองเมื่อยามแพ้พ่าย
อย่าเพิ่งคว่นลาเมื่อเจอปัญหาใดใด ยืนเคียงเพื่อคอยยิ้มให้ เป็นยาชุบใจคนจน ...

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับบทบาท บทเพลงยาใจคนจน ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานของกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบทั้ง 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบจำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 7 คน คือ เพลงยาใจคนจนนี้ สามารถถ่ายทอดถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ใช้แรงงานได้อย่างดีเยี่ยมท่ามกลางสังคมที่ถูกเหลื่อมล้ำแบ่งแยกชนชั้น สะท้อนถึงวิถีชีวิตของแรงงาน ผู้ที่มีฐานะยากจน ต้องอดทนต่อสู้กับการดิ้นรนหาเงินด้วยการใช้แรงงาน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนคอยให้กำลังใจ อย่างเช่น พ่อแม่ คนรัก พี่ น้อง คอยเป็นกำลังใจในการทำงาน มีความเข้าใจว่าที่มาหางานทำก็เพื่อครอบครัวทางบ้าน จะได้สุขสบาย จึงทำให้ผู้ใช้แรงงานมีมานะ อดทน มีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป ซึ่งบทเพลงช่วยเป็นกำลังใจไม่เฉพาะแต่ผู้ใช้แรงงาน ทุกอาชีพ ทุกชนชั้น ให้ต่อสู้ไม่ยอมแพ้

“เพลงนี้สะท้อนถึงอารมณ์ของผู้ใช้แรงงาน ผู้ที่มีฐานะยากจน ต้องอดทน หาเงินด้วยการใช้แรงงาน มีปัญหาบ้าง มีคนรักเป็นกำลังใจ ใฝ่ใจกัน ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้ต่อไป” (พันธ์นิ วิจรรยา, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2558)

4.2.2.3 ผลการศึกษา บทบาท เพลงเหน้อยไหมคนดี ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่า เพลงเหน้อยไหมคนดี เป็นการสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อถึงชะตากรรมของผู้ใช้แรงงานในการดำเนินชีวิต แก่นเรื่องเป็นการสะท้อนความรักความรู้สึกของหนุ่มสาวเข้ามาขายแรงงานในเมืองที่ต้องต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตที่มีฐานะยากจนและมีการศึกษาน้อย มักวางปมเงื่อนไขความขัดแย้งเรื่องชนชั้น ความแตกต่างระหว่างชนชั้น สถานภาพ ความรวยความจนของผู้ใช้แรงงาน สื่อให้คนรักมีความรู้สึกร่วม เข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้ใช้แรงงาน ดังเนื้อร้องของเพลงที่ว่า

เหน้อยไหมคนดีมีพี่เป็นแฟน ครองรักบนความขาดแคลน ยากแค้น
พี่กลัวเธอท้อ เราเริ่มจากศูนย์ลงทุนด้วยความไม่พอ ความหวังเที่ยวฟังเที่ยวก่อ ประคองกันสู้
เรื่อยมา.

พี่ขอขอบคุณที่น้องมีใจ ก่อนนี้ถ้าพี่ผิดไปต้องขออภัยใจนาง ยิ้มเถิดคนดีวันนี้ เริ่ม
มองเห็นทาง จับมือลูกเดินเคียงข้างเราจะสร้างพรุ่งนี้ด้วยกัน.

สำหรับบทบาท เพลงเหน้อยไหมคนดี ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงาน

นอกระบบทั้ง 20 คน มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 8 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 8 คน เห็นว่า เป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเข้าอกเข้าใจกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่าพึ่งหมดความหวัง ต่อกันไปคืนร่นกันไปแม้จะเจอทั้งปัญหาและอุปสรรคมากมายเพียงใด กำลังใจจากคนที่รักสำคัญที่สุดต่อไปไม่ว่าจะเจอกับปัญหา อุปสรรคต่างๆ มากมาย ยังไงก็ต้องสู้เพื่อให้ได้เงินมาและเพื่อครอบครัวของเขา ถึงแม้จะเหนื่อยยากลำบาก อดมือกินมือเขาก็ต้องทนสู้ต่อไป อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ รู้จักอภัย เอื้อเฟื้อ อดทนต่อกับปัญหา การทำงานของชนชั้นเดียวกันเสริมสร้างให้กำลังใจต่อกัน อยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกัน เมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อภัยให้กันซึ่งกันและกันระหว่างคนรัก

“เพลงนี้แสดงออกถึงอารมณ์ของคนใช้แรงงานที่มีกำลังใจจากคนรักและมีความเห็นอกเห็นใจ ทำให้มีความตั้งใจทุ่มเท ต่อกันในการทำงาน เพื่อสร้างฐานะ โดยมีจุดหมายเพื่อชีวิตที่ดีของเขาและคนรัก” (ประพน จันทรสำโรง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

และเพลงเหนื่อยไหมคนดี ยังเป็นการสะท้อนวัฒนธรรม ความเชื่อถึงชะตากรรมของผู้ใช้แรงงานและกำลังใจจากครอบครัวในการดำเนินชีวิต

“รู้สึกว่ามีพลังเพลงดังกล่าวแล้ว เป็นเพลงที่ทำให้ผู้ใช้แรงงาน หรือคนที่ทำงานหนักมีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น ได้กำลังใจจากคนรัก ครอบครัว ที่ยังอยู่ข้างๆ เสมอ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานต่อไป สู้ต่อไป” (ภัทรา กาญจนวรางกูร, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ จำนวน 4 คน มีความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับความรักครอบครัว

“แสดงถึงความรักทางด้านครอบครัว การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน การเข้าอกเข้าใจกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” (ประสิทธิ์ พึ่งภพ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558)

4.2.2.4 ผลการศึกษาบทบาท เพลงนักสู้ ม.3 ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง คือ นักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสาร ประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่า เพลงนักสู้ ม.3 เป็นเพลงที่สะท้อนถึงความรักความเห็นอกเห็นใจและเป็นกำลังใจของผู้ใช้แรงงาน ความอดทนต่อกับปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ยิ่งความรู้น้อยก็ต้องพยายามเก็บเกี่ยวประสบการณ์ชีวิตในการทำงานและหาโอกาสให้ตนเองเจริญเติบโตในหน้าที่การงานอยู่เสมอๆ แรงงานทุกคนทำงานหนักมีความหวังเพื่อต้องการเงินเพื่อให้คนที่เรารักและครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัดได้อยู่ดีกินดี มีความสุขสบาย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังเนื้อร้องของเพลงที่ว่า

... เป็นสามัญชน ความทนไม่มีจำกัด จะลุยด้วยใจยืนหยัด แม้ยังอยู่ข้าง
ถนน ไอ้หนุ่ม ม.3 จะไม่ทำให้น้องอายุคน สาวรามอย่าได้กังวล
พี่จะสร้างตน ให้น้อง ภูมิใจ...

สำหรับบทบาท เพลงนักสู้ ม. 3 ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของเพลง ถือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 20 คน มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 6 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 9 คน เห็นว่า เป็นการถ่ายทอดถึงคนที่มีความรู้น้อยจบการศึกษาแค่ ม. 3 แล้วเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร มีการดำเนินชีวิตคือทำงานทุกอย่างไม่เลือก เนื่องจากมีความรู้ที่น้อยที่บ้านก็ยากจนจึงสื่อให้เห็นว่าเขาไม่ได้ย่อท้อทำทุกอย่างที่เขาทำได้และทำงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ พอมีความเชี่ยวชาญแล้ว ก็นำไปประกอบอาชีพได้เพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขอยู่ดีกินดีเหมือนคนอื่นๆ ที่สำคัญพอทำงานมีเงินมีหน้าที่การงานดีแล้ว ก็จะทำให้คนรอบข้างเรามีความสุขได้ ภูมิใจในตัวเราทั้งที่เจอปัญหาอุปสรรคมากมาย ให้ต่อสู้ชีวิตในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ

“ทำงานว่าเหนื่อยแค่ไหน ต้องอดทน ให้กำลังใจ ยิ่งเรามีความรู้น้อยแค่ ม.3 เราก็ต้องทำทุกอย่างเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในชีวิตการทำงานและมีอีกหลายๆ คนที่เขาลำบากมากกว่าเรา” (ประพน จันทรสำโรง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558)

และเพลงนักสู้ ม. 3 ยังมีบทบาทเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับความรัก ครอบครัว

“ผู้ชายที่ทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะหนักจะเหนื่อยแค่ไหนเขาก็ทำให้ดีที่สุดแม้เขาจะจบแค่ ม.3 ก็ตาม กำลังใจสำคัญที่สุดของเขาคือ พ่อ แม่ และแฟน ในที่สุดเขาก็ประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด” (บุญเกื้อ มณี, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบจำนวน 4 คนและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 1 คน มีความเห็นในการถ่ายทอดวิถีชีวิตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับการศึกษาว่าเปรียบเหมือนการใช้แรงงานในกรุงเทพฯ การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่สามารถผลักดันให้คนอีสานที่เข้าไปทำงานได้รับค่าจ้างที่จำกัด หรือรายได้ที่สูงได้นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาด้วย

“ปัญหาจากความรู้น้อย การประกอบอาชีพจึงต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ และมีรายได้น้อย” (นพรัตน์ ชาญศิริรัตน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558)

สรุป บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบ

ของเพลง คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน บทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร เป็นเพลงที่สื่อถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้ใช้แรงงานโดยตรงเน้น บรรยากาศในการทำงานที่ต้องใช้แรงงาน ครอบครัวต้องมีความเห็นอกเห็นใจกัน ประคับประคอง ให้กำลังใจกัน และอดทนต่อสู้ เมื่อมีการศึกษาน้อย เวลาไปหางานทำตามที่ต่าง ๆ จึงทำให้มีปัญหาในการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้ กลุ่มคนที่มีความรู้ต่ำจะได้ทำงานที่มีค่าตอบแทนน้อยไม่คุ้มกับค่าแรงที่ต้องใช้ไป รายได้ก็ไม่แน่นอน และงานก็ไม่สามารถเลือกได้

จบการศึกษาสูงหรือไม่ ในชีวิตคนเราก็ต้องเจอปัญหาอุปสรรคทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเราจะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคนั้นได้ไหม ชีวิตเราต้องสู้ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมไหนก็ตาม

เพลงทั้ง 4 เพลงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานคือการแสดงถึงความรัก ความเห็นอกเห็นใจกัน ให้กำลังใจต่อกัน อดทน เพื่อสร้างเนื้อสร้างตัว เพื่ออนาคตที่ดี สะท้อนให้เห็นถึงคนต่างจังหวัดหรือครอบครัวคนชนบทที่มีความรู้ต่ำ จึงต้องมาประกอบอาชีพที่ใช้แรงงาน รายได้น้อย ไม่ใช่พอ ที่จะใช้จ่ายเลี้ยงดูครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เพลงของไมค์ ภิรมย์พร เป็นการสะท้อนให้คิดถึงวิถีชีวิตคนชนบท มองเห็นภาพที่เรียกว่าบ้านนอก วิถีชีวิตในกรุงเทพมหานครมีความลำบาก ต้องอดทน เมื่อคิดถึงคนรักทำให้มีกำลังใจสู้ เมื่อบางครั้งถูกเจ้านายด่าว่า ด่าหนี หรือโดนคนดูถูกบ้าง ที่สำคัญทำให้ไม่ลืมบ้านเกิด ให้สำนึกรักบ้านเกิด ไม่หลงไปกับแสงสี ในกรุงเทพมหานคร บางครั้งทำงานเหนื่อยๆ ก็สามารถโทรกลับไปหาพ่อแม่ ทำให้มีกำลังใจขึ้น บทเพลงสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนบ้านนอกได้จริงเปรียบเทียบชีวิตคนบ้านนอกกับคนเมืองกรุงที่มีปัญหา ผู้คนมากมายมาจากหลายพื้นที่ และต่างก็ต้องต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตให้ได้เพื่อความอยู่รอดในสังคม

4.2.3 ผลการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร

ผลการศึกษาการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร พบว่าบทเพลง เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ที่ไมค์ ภิรมย์พร เป็นคนขับร้องมีการตีความตรงไปตรงมา คือสะท้อนวิถีชีวิตของคนต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงานหลาย ๆ คนที่มีความรู้ต่ำที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง โดยเฉพาะอาชีพกรรมกรก่อสร้าง พ่อค้าแม่ค้า มีค่าแรงงานต่ำไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน บางครั้งก็ท้อแท้ แต่ก็ต้องอดทนสู้ เก็บแบ่งอดออมเพื่อส่งให้ทางบ้าน เป็นการเปรียบเทียบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การสู้ชีวิตระหว่างคนยากจนในชนบท และวิถีชีวิตของคนเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครว่ามีความแตกต่าง

ในการดำเนินชีวิตอย่างไร คนชนบทใช้ชีวิตเรียบง่ายตามธรรมชาติอาชีพหลักทำไร่ นา สวน ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากฝนเท่านั้น แต่เมืองหลวงชีวิตต้องต่อสู้แข่งขันในทุกระดับเพื่อความอยู่รอดในสังคม ผู้ใช้แรงงานฟังเพลงที่ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้องแล้วมีกำลังใจต่อสู้ ที่สำคัญทำให้สำนึก รัก ไม่ลืมบ้านเกิด และไม่หลง แสวง สี เสี่ยง ในเมืองหลวง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบทั้ง 20 คน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบรวมจำนวน 9 คนและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 10 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการตีความทางวัฒนธรรมต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พรเหมือนกันคือ เห็นว่าเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง เป็นเพลงที่ทำให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้มีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขรอบคอบในการดำเนินชีวิตช่วงที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อฟังแล้วจะมีกำลังใจต่อสู้กับงานต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของเขาได้การยอมรับ คงจะเป็นที่ยอมรับในกลุ่มของผู้ใช้แรงงานมากกว่า

“มีพลังต่อสู้เมื่อเจอกับปัญหาต่างๆ กัดฟันทนสู้ต่อไป ทำความอดทน ความสามารถ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี หน้าที่การงานที่ดี อดทน ต่อสู้ บางทีก็ท้อบ้าง ถ้าเราอดก็เหมือนเราเสียโอกาสที่ดีไป ทำให้คนรักของเขามีความมั่นใจ มั่นคง อนาคตก้าวไกล ผู้ว่าจ้างให้ความเมตตา เชื่อถือ ไว้วางใจ เป็นกำลังใจต่อสู้ต่อไปเหมือนบทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ที่จากบ้านนอกมาทำงานในเมืองกรุง” (นเรศ เจริญรส, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558)

และเป็นการเปรียบเทียบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตของคนยากจนในชนบท และวิถีชีวิตของการต่อสู้ของคนเมืองหลวงซึ่งมีความหวังในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าชนบท

“แรงบันดาลใจทำให้ฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ มาได้ เริ่มจากแต่ก่อนเป็นพนักงานเย็บผ้าอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรม แล้วออกมาเป็นลูกจ้างรายตัดเย็บเสื้อผ้า จนปัจจุบันนี้เปิดร้านเย็บผ้าเป็นของตนเอง และเป็นนายตัวเองได้แล้ว” (นุช ทองดี, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2558)

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ จำนวน 1 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการตีความทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม คือสะท้อนวิถีชีวิตของคนต่างจังหวัดที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นวิถีชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงานหลาย ๆ คนที่มีความรู้ที่น้อยที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างเมื่อได้ฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เข้าใจได้ว่าไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรต้องมีปัญหา

“ในการใช้ชีวิตยังก็ต้องสู้ไม่ว่าจะมีอาชีพอะไรจะต้องมีความอดทนในการประกอบอาชีพของตัวเอง” (นพรัตน์ รัชศิริรัตน์, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558)

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร เกี่ยวกับ เพศ อาชีพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร เกี่ยวกับ เพศ อาชีพ พบว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบเกี่ยวกับ เพศ อาชีพ พบว่ามีความเห็นเกี่ยวกับการตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร เหมือนกัน คือเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร สะท้อนชีวิตคนอีสานที่ปรากฏใน เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ คนอีสานที่ต้องเข้ามาขายแรงงานในเมือง เพื่อหาโอกาสในการมีงานทำที่ดีกว่าที่ชนบท แต่ต้องเผชิญกับปัญหาการใช้ชีวิตในสังคมเมือง เช่น ค่าแรงต่ำ งานหนัก การถูกเอาเปรียบ การดูหมิ่น เป็นต้น

4.3 การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บทเพลง ของ ไมค์ ภิรมย์พร ช่วยให้การดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานได้ผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง สร้างกำลังใจ ให้มีพลังต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ อันนำไปสู่การยอมรับจากคนรอบตัว

เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค และสามารถแก้ไขปัญหา แต่ละเพลงมีเนื้อเพลงที่ให้กำลังใจกับผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาน้อยที่เข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ชอบฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร เพราะเป็นเพลงที่แต่งขึ้นจากชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน บทเพลงได้สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต จึงเป็นที่นิยมของแฟนเพลงทั่วประเทศ เนื่องจากเป็นชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน และเป็นแรงบันดาลใจ เช่น ความอดทนและเสียสละ เชื้อมั่นในความรัก ครอบครัว ซึ่งในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทที่มีอาชีพทำนาเป็นหลักสำคัญ ซึ่งคุณธรรมของชาวนาคือความบากบั่น สู้งานหนัก

สำหรับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบเพศชาย 3 คน เพศหญิง 7 คน รวมจำนวน 10 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบเพศชาย 8 คน เพศหญิง 2 คน รวมจำนวน 10 คน มีความคิดเห็น ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบจำนวน 8 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 4 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้บทเพลง เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร เหมือนกันคือเป็นเพลงที่ทำให้กำลังใจในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเพศ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคือ มีจำนวน 8 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบ จำนวน 4 คน มีความเห็นเหมือนกันคือเป็นเพลงที่ทำให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบจำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบจำนวน 4 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้บทเพลง เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร เหมือนกันคือเป็นเพลงที่ได้ฟังแล้วเป็นแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตประจำวัน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเพศ กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบ พบว่าเพศชาย จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบเพศชาย จำนวน 4 คน มีความเห็นเหมือนกันคือเป็นเพลงที่ทำให้กำลังใจในการดำเนินชีวิต

กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบเพศชาย จำนวน 2 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้บทเพลง เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันคือเป็นเพลงที่ได้ฟังแล้วยอมรับในชะตากรรมที่เกิดมาเป็นคนจน

กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบเพศชาย จำนวน 2 คน มีความเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้บทเพลง เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน คือเป็นการประชันชีวิตของของคนใช้แรงงาน ดำเนินชีวิตให้ผ่านไปเป็นวันๆ ขาดแรงบันดาลใจ

การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาเพลงส่วนใหญ่ของ ไมค์ ภิรมย์พร จะเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ เป็นแรงผลักดันให้ยึดถือปฏิบัติ เมื่อได้ฟังเพลงแล้วมีกำลังใจ

ให้อยู่ในสังคมสมัยนี้อาจอดทน แม้จะเจอปัญหาและอุปสรรค ก็นัดทนฝ่าฟันไปได้ เพื่อครอบครัว และคนที่รัก ฟังแล้วมีแรงใจต่อสู้ในการทำงานผลักดันให้ตนเองมีฐานะดีขึ้น เช่น นุช ทองดี (สัมภาษณ์, 28 มี.ค. 2558) เธอกล่าวว่าฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร แล้วมีแรงบันดาลใจทำให้ฟันฝ่า อุปสรรคและปัญหาต่างๆ มาได้ เริ่มจากเป็นพนักงานเย็บผ้าอยู่ในโรงงาน แล้วออกมาเป็นลูกจ้าง ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า จนปัจจุบันนี้เปิดร้านเย็บผ้าเป็นของตนเอง และเป็นนายตัวเองได้

สำหรับข้อเสนอการประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการส่งเสริมเพลง ลูกทุ่งให้แพร่หลาย เพื่อเป็น คติเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจกรรมกร แรงงาน ในการดำเนินชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น ของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร จากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแรงงานในระบบและนอกระบบส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือ ให้มีการ ส่งเสริมเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตให้แพร่หลาย เพื่อเป็นคติเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจกรรมกร แรงงาน ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น และเนื้อหาบทเพลงฟังแล้วมี ประโยชน์ มีสาระ สามารถปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ฟังแล้วจรรโลงใจ ฟังแล้วมีความสุข รวมถึง ต้องการส่งเสริมให้มีการประกวดร้องเพลงทุกภูมิภาคให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ได้นักร้องที่จะมา ร้องเพลงให้กำลังใจประชาชนต่อไป โดยให้แรงจูงใจหรือรางวัลเป็นการตอบแทนเพื่อให้แพร่หลาย ต่อไป ตลอดจนมีการดูแลความเหมาะสมเกี่ยวกับการแต่งตัวของศิลปิน นักร้อง

ต้องการให้อนุรักษ์เพลงลูกทุ่งและมีการจัดรายการเพลงลูกทุ่ง ประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง เหมือนรายการชิงช้าสวรรค์ ไม่ให้จางหายไปจากชาวไทย ขอให้คนไทยทุกคนรักเสียงเพลง โดย การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรมควรจัดคอนเสิร์ตลูกทุ่งฟรี ให้กลุ่มกรรมกร พ่อค้า แม่ค้า กลุ่มผู้ใช้แรงงานได้ดูฟรีไม่เสียค่าใช้จ่ายในวันหยุดของเขาและมีกิจกรรม เช่น รำวงย้อนยุค หมอลำ การขายอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นการศึกษาถึงบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต จำนวน 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ที่สะท้อนการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าชนชั้นแรงงานแสดงถึงความเข้มแข็งอดทนเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจ ร่างกาย ในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว สิ่งเหล่านี้ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต จากสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมในสังคม บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร น่าจะมีอิทธิพลต่อผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะแรงงานชาวชนบทที่มาใช้แรงงานในเมืองกรุง ทำให้เขาเหล่านั้นเกิดเป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิต ในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เหมือนเป็นตัวแทนผ่านสื่อบทเพลงได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

สำหรับระเบียบวิธีวิจัยนั้นผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นวิธีการเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ซึ่งได้ทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ จำนวน รวม 20 คนที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นพื้นที่ที่แรงงานส่วนใหญ่มุ่งเข้ามาหางานทำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการศึกษา คือแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารและประวัติความเป็นมาของเพลงลูกทุ่ง รวมถึงประวัติและผลงานของนักร้องลูกทุ่ง ไมค์ ภิรมย์พร โดยผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน คือ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การสรุปผลการศึกษา ผู้วิจัยได้ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและใช้แนวคิดองค์ประกอบของเพลงได้แก่ ผู้แต่งสาร คือนักร้อง และผู้ฟังซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารมาวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร จำนวน 4 บทเพลง ได้แก่ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ในประเด็นเนื้อหา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีของชนชั้นแรงงาน และกรอบแนวคิดบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในกรุงเทพมหานคร ที่บทเพลงและนำเสนอไว้มาประกอบการวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้แรงงานทั้งในระบบและนอกระบบ ที่เป็นผู้ฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร สรุปผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษามโนทัศน์เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร มีเนื้อหาในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาบทเพลงเป็นการแสดงประสบการณ์ร่วมทางอารมณ์ของผู้คนระดับล่างในสังคม ปฏิกริยาต่อปัญหาซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และแฝงทางออกของปัญหาบนพื้นฐานคุณค่าและอุดมคติในรากวัฒนธรรมไทย กล่าวได้ว่าปัญหาคนชนบท และความล้าสมัยทางคุณธรรมเป็นลักษณะเด่นของบทเพลงที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร คือในการดำเนินชีวิตของคนชนบทที่ต้องดิ้นรนหนีความยากจนในท้องถิ่น ประกอบกับความด้อยโอกาสทางการศึกษา จึงต้องประกอบอาชีพโดยใช้แรงงาน เช่น ก่อสร้าง เสริมอาหาร ขับรถรับจ้าง ได้ค่าแรงเป็นรายวัน มีปัญหา ก็ต้องอดทนได้กำลังใจจากครอบครัวซึ่งสามารถเยียวยาความเจ็บปวดของพวกเขาได้ รวมถึงเนื้อหาของเพลงยังเชื่อว่าในการทำงานต้องขยัน อดทน มีมานะแล้วจะนำพาไปสู่ความสำเร็จ บทเพลงได้สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการเล่าเรื่องราวตามชนบประเพณีที่ผู้ใช้แรงงานคุ้นเคยมาก่อน จากการขับร้องของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้สามารถเข้าใจ ความหมายของบทเพลงตลอดจนวิถีชีวิตผู้ใช้แรงงานเป็นอย่างดี ทั้งยังเชื่อว่า ไมค์ ภิรมย์พร ผู้ขับร้องเป็นตัวแทนของคนที่มีสถานภาพเดียวกันและมีความรู้สึกร่วม เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ผู้ใช้แรงงานเหมือนกัน ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1.1.1 เนื้อหาเพลงละครชีวิต ในประเด็นการสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงาน เกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง พบว่าเนื้อหาได้นำเสนอเกี่ยวกับสังคมคนอีสาน ซึ่งเป็นแนวเพลงการต่อสู้ชีวิตของผู้ใช้แรงงานในลักษณะต่างๆ

ของคนในชนบท เนื้อหาบทเพลงละครชีวิต เป็นการสะท้อนแง่มุมชีวิตของคนอีสานหลายคน ที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับความด้อยโอกาสทางการศึกษา จึงต้องทำงานแบบใช้แรงงาน เช่น ก่อสร้าง เสรีฟอาหาร ขับรถรับจ้างได้ค่าแรงเป็นรายวัน เนื้อเพลงนำเสนอในลักษณะแสดงถึงความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบของแรงงานชาวอีสานที่มีต่อตนเองและครอบครัว ชีวิตการขายแรงงานของคนภาคอีสานที่มีความรู้ น้อย ครอบครัวฐานะยากจน เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร บางครั้งถูกนายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้งาน ท้อแต่ไม่ถอย อดมื้อกินมื้อ พร้อมต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ เพื่อมีเงินส่งมาให้พ่ออยู่อย่างสุขสบาย เมื่อกลับบ้านก็ได้กำลังใจจากคนที่บ้าน คือ พ่อ แม่ พี่ น้อง ลูก ก็มีกำลังใจแล้ว ซึ่งในเนื้อหาของเพลงยังให้คติ ขยัน อดทน มีมานะจะนำพาไปสู่ความสำเร็จ

เพลงละครชีวิต มีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ในประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่าเป็นการสะท้อนถึงปัญหาร่วมอย่างสำคัญของคนชนบทที่เป็นผู้จากถิ่นฐาน คือ ภาวะโดดเดี่ยวแปลกแยกในสังคมซึ่งเป็นที่มาของความรู้สึกอ้างว้าง และความหวาดหวั่นใจในความไม่มั่นคงของชีวิต ความยากจน การศึกษาค่ำ ทำให้ขาดความเสมอภาคทางโอกาส ต้องทำงานแบบใช้แรงงาน เช่น ก่อสร้าง เสรีฟอาหาร ขับรถรับจ้างได้ค่าแรงเป็นรายวัน มีปัญหา ก็ต้องอดทน กำลังใจจากครอบครัวสามารถเยียวยาความเจ็บปวดของพวกเขาได้ แม้ผู้ประพันธ์มิได้นำเสนอปัญหานี้อย่างตรงไปตรงมา แต่ปัญหาความยากจนของคนชนบทซึ่งเป็นเนื้อหาที่โดดเด่นก็ทำให้ต้องถูกคิดและทบทวนถึงต้นตอของปัญหา ในข้อที่ว่าวรรณกรรมไม่ได้ทำหน้าที่แก้ไขปัญหของสังคม แต่สารที่สื่อก็โน้มนำให้เราหันมาพิจารณาความจริงที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคมชนบทด้วยความเห็นอกเห็นใจ นอกจากนั้นยังเล่าถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี ที่รักครอบครัว รักถิ่นกำเนิด เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานก็ตัดสินใจกลับชนบทที่อบอุ่น ปลอดภัย ตามความเชื่อว่าจะยากจนแต่ก็มีครอบครัวที่ทำให้มีความสุข เมื่อได้ฟังเพลงนี้แล้วมีกำลังใจที่จะต่อสู้ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ ฟังแล้วผ่อนคลายได้มาก

5.1.1.2 เนื้อหาเพลงยาใจคนจน ที่ในประเด็นการสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงาน ที่ไมค์ ภิรมย์พร ได้ขับร้อง พบว่าเนื้อหาได้นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของของหนุ่มสาวคนจน ในการวางแผนการใช้ชีวิตคู่ เป็นการให้กำลังใจคนโสดที่มีเป้าหมายในการมีคู่ชีวิตเหมือนคนทั่วไป คือชายหนุ่มที่มุ่งมั่นทำงานสร้างฐานะเพื่อจะได้ครองคู่กับหญิงสาวที่หมายปอง บทเพลงสื่อสาร ถึงเน้นถึงความรักของคนยากจนที่รู้ตัวว่าตนแปลกแยกจากผู้อื่นที่มีฐานะการงานดีกว่า มีศักดิ์ศรีเป็นทั้งกำลังใจและสิ่งยึดเหนี่ยว เช่น ชายหนุ่มปลุกปลอบใจคนรักว่า “อย่าได้แค้นสาตาคนมอง” คำหามนี้ไม่ใช่ความรู้สึกเป็นปฏิกิริยาแต่มีเพื่อย้าเตือนไม่ให้

หวั่นไหวที่จะถูกมองว่าแตกต่าง ความสำนึกในศักดิ์ศรีของคนเหล่านี้ กระตุ้นให้เราได้ตระหนักว่า คุณค่าและศักดิ์ศรีนั้นดำรงอยู่ในตัวบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอกเช่นฐานะทางการเงินหรือโอกาสทางสังคม การยืนหยัดต่อสู้ด้วยตนเองในทางสุจริตอย่างไม่ยอมแพ้คือสิ่งชี้วัดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ไม่เหี้ยมหยามศักยภาพของตน

เพลงยาใจคนจน มีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ในประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่าบทเพลงเน้นความรัก การยอมรับความจริงและการรู้จักตัวเอง เป็นการสะท้อนถึงความเป็นอยู่ของหนุ่มสาวผู้ใช้แรงงานซึ่งมีฐานะยากจน ทำให้ต้องต่อสู้ชีวิต อดทนต่อการทำงานทุกอย่าง ในด้านสังคม เช่น การสร้างครอบครัว การประกอบอาชีพ โดยมีคนรอบข้างโดยเฉพาะครอบครัวต้องเข้าใจ เป็นกำลังใจให้กัน ไม่ทิ้งกัน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนรักเป็นกำลังใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความจริงใจ เข้าใจกัน ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่อไป

5.1.1.3 เนื้อหาเพลงเหนือยไหมคนดี ในประเด็นการสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงาน ที่ไมค์ ภิรมย์พร ได้ขับร้อง พบว่าเนื้อหาได้นำเสนอเกี่ยวกับ ความรัก พลังใจในการร่วมชีวิตคู่รักที่สื่ออารมณ์สงสาร สร้างความน่าเห็นใจ มักเป็นคำที่แสดงความอ่อนตน ขอร้องวิงวอน ให้เห็นใจ ดังตัวอย่างในบทเพลงดัง เช่น “บนเส้นทางเดินขาดเงินประจำ คลื่นลมชีวิตกระหน่ำอาจทำให้ใจพี่ล้า บางครั้งบางทีที่พี่ก็สร้างปัญหา ทำให้เธอมีน้ำตาต้องทนพี่มาเสมอ ” เป็นการสื่อประสบการณ์รักทั้งที่สมหวัง และผิดหวัง ท้อแท้ ย้ำความสำคัญของความรัก ความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจกัน และกำลังใจจากคนที่รักมันคงว่าเป็นแรงพลังที่ทำให้จิตใจเข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้แม้จะต้องทำงานหนักและเผชิญอุปสรรคปัญหาเพียงไร แต่ด้วยความรักและกำลังใจ คนทุกข์ยากก็มีแรงมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือแม้แต่ความล้มเหลวในชีวิต ในทางตรงข้าม หากสูญเสียความรักก็จะยิ่งเป็นทุกข์หนักหน่วงขึ้น

เพลงเหนือยไหมคนดี ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ในประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่าเป็นการสะท้อนความเชื่อถึงชะตากรรมของผู้ใช้แรงงานในการดำเนินชีวิต แก่นเรื่องเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกของแรงงานที่ต้องต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในชีวิตที่มีฐานะยากจนและมีการศึกษาน้อย มักวางปมเงื่อนไขความขัดแย้งเรื่องชนชั้น ความแตกต่างระหว่างชนชั้น สถานภาพ ความรวยความจนของผู้ใช้แรงงาน สื่อให้คนรักมีความรู้สึกร่วม เข้าใจ และเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อย่าพึ่งหมดความหวัง ต่อสู้กันไปดิ้นรนกันไปแม้จะเจอทั้งปัญหาและอุปสรรคมากมายเพียงใด กำลังใจจากคนที่รักสำคัญที่สุด ต่อไปไม่ว่าจะเจอกับปัญหา อุปสรรค ก็ต้องสู้เพื่อให้ได้เงินมาและ

เพื่อครอบครัว ถึงแม้จะเหนื่อยยากลำบาก ก็ต้องทนสู้ต่อไป ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความเข้าใจ รู้จักอภัย เอื้อเฟื้อ อดทนต่อสู้กับปัญหา

5.1.1.4 เนื้อหาเพลงนักสู้ ม.3 ในประเด็นการสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง และวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงาน ที่ไมค์ ภิรมย์พร ได้ขับร้อง พบว่า เนื้อหาได้นำเสนอเกี่ยวกับ ความอดทนและเสียดสละที่มาจากความเชื่อเรื่อง ความรัก ความขยัน อดทน และเสียดสละของความรักหนุ่มสาว ที่วางเป้าหมายในชีวิตคู่ เนื่องจากมีความรู้น้อยจบการศึกษาแค่ ม. 3 ที่บ้านยากจนจึงสื่อให้เห็นถึงความไม่ย่อท้อ เพราะความเชื่อเรื่อง ความรัก ความขยัน อดทน และเสียดสละ ซึ่งในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทคือความบากบั่น ผู้ทงานหนัก รักครอบครัว ที่ลูกหลานชาวนาที่ต้องเข้ามาผจญความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่งหน้าต่อไปหนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของครอบครัว และให้พ่อแม่มีความเป็นอยู่สบาย ชายหนุ่มในบทเพลง “นักสู้ ม.3” ที่แม้จะมี “วุฒิใบประกาศ ม.3” ซึ่งช่วยให้มีงานทำ แต่ก็ได้เงินเดือนน้อย ความอดทน จึงเป็นปัจจัยให้ทำงานด้วยใจเย็นหยัดและประสบความสำเร็จได้ สร้างความมั่นใจให้คู่ชีวิต เปรียบเหมือนการใช้แรงงานในกรุงเทพมหานคร การศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถผลักดันให้คนอีสานที่เข้าไปทำงานได้รับค่าจ้างที่จำกัด หรือรายได้ที่สูงได้นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาด้วย

เพลงนักสู้ ม.3 ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน ในประเด็นแบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงาน พบว่า สะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม ของหนุ่มโสดในการวางเป้าหมายชีวิตคู่ ที่มาจากความเชื่อเรื่อง ความรัก ความขยัน อดทน และเสียดสละในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทคือความบากบั่น ผู้ทงานหนัก รักครอบครัว ที่ลูกหลานชาวนาที่ต้องเข้ามาผจญความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่งหน้าต่อไปหนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของครอบครัว และให้พ่อแม่มีความเป็นอยู่สบาย ชายหนุ่มในบทเพลง “นักสู้ ม.3” ที่แม้จะมี “วุฒิใบประกาศ ม.3” ซึ่งช่วยให้มีงานทำ แต่ก็ได้เงินเดือนน้อย ความอดทน จึงเป็นปัจจัยให้ทำงานด้วยใจเย็นหยัดและประสบความสำเร็จได้

5.1.2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 การตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร พบว่า บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ฟังแล้วได้รู้ถึงวิถีชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงานหลาย ๆ คน เป็นแนวเพลงให้กำลังใจผู้ใช้แรงงาน ทำให้ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ได้ผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง และสร้างกำลังใจให้คนต่างจังหวัดที่เข้ามาขายแรงงานในกรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี เพราะคนเหล่านี้เดินทางเข้ามา โดยมีเป้าหมายเพื่อขายแรงงานแลกกับเงิน สร้างฐานะ สร้างครอบครัว

บทเพลงสื่อสารถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ บทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร สามารถสื่อความหมายได้ดี ฟังเข้าใจง่ายเป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตจริงของคนชนบทที่เคลื่อนย้ายแรงงานสู่เมืองหลวง เป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะคนในภาคอีสาน ที่ต้องอพยพเข้ามาในเมืองใหญ่ทำงานหาเลี้ยงชีพ มีความเป็นจริงเกี่ยวกับคนงานที่ทำงาน เลี้ยงชีพด้วยความยากลำบากต้องออกไปทำงานหาเงิน ต้องดิ้นรนเพื่อให้ได้เงินมาเลี้ยงครอบครัว เจอปัญหามากมายแค่ไหนก็ต้องสู้ ถ้าไม่หาก็ก็น่าจะมีกิน เพราะโดยพื้นฐานเป็นแรงงานที่มีการศึกษาน้อย และถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างที่ต้องยอมทนเพื่อให้ได้ส่งเงินกลับบ้านไปให้ครอบครัว และใช้จ่ายประจำวัน ความมั่นคงในงานที่ทำไม่มี ต้องดิ้นรนต่อสู้ด้วยความยากลำบาก

5.1.3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ช่วยให้การดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานได้ผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง สร้างกำลังใจ ให้มีพลังต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆอันนำไปสู่การยอมรับจากคนรอบตัว

บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค และสามารถแก้ไขปัญหา แต่ละเพลงมีเนื้อเพลงที่ทำให้กำลังใจกับผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาน้อยที่เข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ชอบฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร เพราะเป็นเพลงที่แต่งขึ้นจากชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน บทเพลงได้สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต จึงเป็นที่นิยมของแฟนเพลงทั่วประเทศ เนื่องจากเป็นชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน และเป็นแรงบันดาลใจ เช่น ความอดทนและเสียสละ เชื้อมั่นในความรัก ครอบครัว ซึ่งในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทที่มีอาชีพทำนาเป็นหลักสำคัญ ซึ่งคุณธรรมของชาวนาคือความบากบั่น สู้ทนงานหนัก นี่ก็เหมือนท้าวท้าวธรรมของลูกหลานชาวนาที่ต้องเข้ามาผจญความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่งมั่นต่อไป หนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของครอบครัว และให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

5.2 อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต จำนวน 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านเนื้อหา ในการศึกษาพบว่า เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 ที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้อง เป็นการประพันธ์เพลงลูกทุ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว

กล่าวคือ มีทั้งความเรียบง่าย และความงดงาม ละเมียดละไม เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ สะท้อนชีวิตของคนชนบทซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ในสังคม เป็นสภาพการณ์ที่เห็นกันอยู่ทุกวัน ภาษาที่เลือกใช้เป็นภาษาง่ายๆ ไม่ซับซ้อน ชัดเจน นำมาถ้อยถนอมเป็นบทเพลงได้อย่างประทับใจ สะท้อนอารมณ์ และสร้างจินตนาการให้แก่ผู้ฟัง มีความรู้สึกร่วมตรงกับแนวคิดของ สุกกรี เจริญสุข (2538) ได้เสนอแบบจำลองของบุคคลที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับสื่อ (Channel) หมายถึงผู้ที่นำเสนอบทเพลงจากผู้ประพันธ์ ไปสู่ผู้ฟังคือผู้ถ่ายทอด (Interpreter) เป็นผู้ที่นำบทเพลงจากผู้ประพันธ์มาตีความ และถ่ายทอดไป ยังผู้ฟังโดยตรงด้วยเสียงร้อง เสียงดนตรี ผ่านการแสดงสดกับกลุ่มผู้ชม ในลักษณะที่เป็นสื่อบุคคล ได้แก่ นักร้อง (Singer) นักเรียบเรียงเสียงประสาน (Arranger) นักดนตรี (Musician) บุคคลเหล่านี้ยังมีส่วนในการสร้างองค์ประกอบของเพลงให้สมบูรณ์ขึ้น โดยนักเรียบเรียงเสียงประสานเป็นผู้สร้าง “เสียงประสาน” (Harmony) ส่วนนักร้องและนักดนตรีจะเป็นผู้สร้าง “สีสันทันของเสียง” (Tone Color) สำหรับผู้เผยแพร่ (Publisher) เป็นผู้ที่ทำให้เพลงแพร่กระจายไปสู่ผู้ฟังอย่างกว้างขวาง ได้แก่ผู้ผลิตและจำหน่ายแผ่นเสียงและเทป ซึ่งเป็นสื่อบันทึกเสียง และสื่อมวลชนอย่างวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับเพลงในแบบจำลองกระบวนการสื่อสารอธิบายว่า เพลงไทยร่วมสมัยแต่ละประเภทรูปแบบนั้น จะเลือกประเภทของข่าวสาร และวิธีเสนอข่าวสาร หรือเล่าเรื่องด้วยท่าทีลีลาที่แตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากพื้นเพที่มาจากและโลกทัศน์ ของศิลปินผู้ประพันธ์เพลงซึ่งอยู่ในฐานะผู้ส่งสาร (Sender) ตัวอย่างเช่น เพลงลูกทุ่ง กับเพลงเพื่อชีวิต แม้จะเสนอข่าวสารทางด้านการเมืองในเรื่องเดียวกัน แต่แนวคิดและวิธีการเล่าเรื่องก็ไม่เหมือนกัน เพราะประพันธ์ขึ้นมาจากมุมมองประสบการณ์ และการตีความที่แตกต่างกัน โดยเพลงเพื่อชีวิตที่มีกำเนิดมาจากกลุ่มปัญญาชนจะพูดถึงการเมืองจากแง่มุมของผู้นำทางความคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นการชี้นำสังคม ในขณะที่เพลงลูกทุ่งจะพูดถึงการเมืองจากสายตาของนักประพันธ์ที่เป็นราษฎร ชาวบ้าน ชาวไร่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เนตรนภา ยั่วเหียง (2547) ผลการศึกษพบว่า ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ ที่แสดงว่า บทเพลงลูกทุ่งของนักประพันธ์เพลง สลา คุณวุฒิ ได้แสดงประสบการณ์ร่วมทั้งด้านความคิดและอารมณ์ของผู้คนระดับล่างโดยเฉพาะที่มีพื้นเพมาจากท้องถื่นอีสาน ปฏิบัติมาต่อปัญหาท่ามกลางความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปากถูกควบคุมกับทางออกของปัญหาในความสำคัญต่อคุณค่าของความรักศักดิ์ศรี ความรักระหว่างบุคคล ความผูกพันกับครอบครัว ความรู้จักตนเอง และความบากบั่นอดทน ประมวลกันเป็นพลังในการต่อสู้ แม้ต้องเผชิญความแปลกแยกกับสังคมเมือง

5.2.2 บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในด้านการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีบทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถี

ชีวิตชัดเจนดี เข้าใจง่ายไม่ต้องแปล ตรงกับชีวิตจริง เป็นเพลงที่สื่อความหมายได้ดี บทเพลงส่วนใหญ่จะเป็นเพลงให้กำลังใจคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งคนต่างจังหวัดเหล่านี้ก็เคยประสบปัญหาเหมือนกับเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นคนขับร้อง สำหรับในประเด็นของการสื่อสาร วัฒนธรรมและวิถีชีวิต จากแนวคิด เกรกอรี่ เบทสัน และเจอร์เก้น รุสซ์ (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2539, น.10) ได้ให้คำนิยามว่าวัฒนธรรมเป็นชุดของขบวนการสื่อสาร (Set of Communication Process) ซึ่งหมายความว่าคำว่า “วัฒนธรรม” และ “การสื่อสาร” นั้นมีความหมายเท่าเทียมกัน และถึงแม้ว่าวัฒนธรรมและการสื่อสารจะเป็นคนละอย่างกัน แต่ก็ยังเป็นสองสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น ในยุคปัจจุบันนี้จึงมีผู้ขนานนามว่าเป็นยุคแห่ง “อุตสาหกรรมสร้างวัฒนธรรม” (Culture Industry) โดยมีสื่อมวลชนสมัยใหม่เป็นตัวเครื่องจักรสำคัญในการกลั่นวัฒนธรรมให้แก่สังคม สอดคล้องการศึกษาของ เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวในคำนำ เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกันทั่วไปตามชนบทไทย เป็นเพลงที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมาไม่สลับซับซ้อนเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในชนบทได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพลงลูกทุ่งหลายเพลงได้สะท้อนสภาพสังคม ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมไทย และมีหลายเพลงที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งพอจะสืบค้นย้อนหลังไปได้ว่า เพลงที่มีแนวเป็นเพลงลูกทุ่งและมีบันทึกไว้เป็นหลักฐานคือเพลงไอ้สาวชาวไร่ผลงานประพันธ์ของ ครูเหม เวชกร และเป็นเพลงร้องประกอบการแสดงละครวิทยุ เมื่อปี พ.ศ. 2481 จนกระทั่ง จำนง รังสิกุล เริ่มใช้คำว่าเพลงลูกทุ่ง เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2507 สืบมากระทั่งจนบัดนี้ ซึ่งถือได้ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของชาติ สมควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้แพร่หลายต่อไป ศิลปินผู้ผลิตและผู้สร้างสรรค์ ผลงานเพลงลูกทุ่งทุกคนเหล่านี้ ควรได้รับการยกย่องและเชิดชูเกียรติตลอดจนให้กำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่า (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2532, คำนำ) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูเกียรติ ฉาไธสง และคม ทัพแสง (2545, น.59) ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้ใช้แรงงาน ได้สร้างความประทับใจและเป็นแรงบันดาลใจให้บังเกิดบทกวีสื่อเป็นบทเพลงลูกทุ่งเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และถ่ายทอดวัฒนธรรมออกมาในด้านต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ อาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ โดยนักประพันธ์เพลงได้พยายามหยิบเอาประเด็นสำคัญในการเขียนเพลง ที่มาจากสภาพความเป็นจริงของสังคมแรงงาน เพื่อนำมาถ่ายทอดและสะท้อนชีวิตผู้คน เป็นการให้กำลังใจและหาทางออกให้กับผู้คนในสังคม เพื่อเป็นการช่วยเหลือ และสร้างสรรค์สังคมอีกทางหนึ่ง

บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เหมาะกับสังคมคนใช้แรงงาน เช่น กรรมกร พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานลูกจ้าง เป็นต้น เพราะเนื้อหาของเพลงสื่อในการให้กำลังใจ คนที่ท้อแท้หมดหวัง เพราะถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างหรือสังคมเมือง ให้อดทนต่อปัญหาอุปสรรค

เพื่อคนที่รัก สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบค่านิยมของ (Parson's Pattern Variables) Parson (1951) (อ้างถึงในเมตตา วิวัฒนานุกุล, 2548, น.57-59) เกี่ยวกับ Instrumental – Expressive เป็นการเน้นวิธีการในการสื่อสาร ด้วยการสื่อสารแบบบอกกล่าวหรือทำให้เห็นแสดงออกให้ผู้อื่นรู้ ตัวการสื่อสารคือ “การสร้างความสัมพันธ์” การปฏิสัมพันธ์หรือพฤติกรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในตัวเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทรงศิลป์ สุขแก้ว (2547) ศึกษาเรื่อง “วิถีอีสานจากเพลงลูกทุ่งของ ไมค์ ภิรมย์พร” ผลการศึกษาพบว่า ชีวิตและการพัฒนาการงานเพลงของนักร้องลูกทุ่งอีสาน ไมค์ ภิรมย์พร มีภูมิฐานอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ครอบครัวมีฐานะยากจน ทำให้ต้องต่อสู้ชีวิตมาตั้งแต่วัยเยาว์ จากสภาพแวดล้อมของบุพการีที่เป็นศิลปินนักแสดงหมอลำพื้นบ้านอีสาน ทำให้ได้รับการปลูกฝังมาจากบริบท อยากจะศึกษาให้สูงแต่ไม่มีโอกาส เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี จึงอดทนต่อการทำงานทุกอย่าง รวมถึงการเป็นทหารรับใช้ชาติ จากประสบการณ์ทำให้ได้รู้ถึงการต่อสู้ รู้จักใช้จังหวะและโอกาส เมื่อได้เป็นนักร้องสังกัดค่ายแกรมมี่โกลด์ มีผลงานอัลบั้มเพลงเป็นของตัวเอง และได้รับความนิยมชื่อ ขาใจคนจน เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ผลงานศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของนักร้องเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ที่เป็นคนขยัน อดทน ต่อสู้กับชีวิตที่ยากจน สร้างชีวิตด้วยผลงานเพลงลูกทุ่งที่ประพันธ์ขึ้นจากข้อเท็จจริง และบทเพลงยังได้แสดงแนวคิด คติเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจ กรรมกร แรงงาน ทำให้ผู้ฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผน

เพลงละครชีวิต เป็นบทเพลงที่สะท้อนแง่มุมชีวิตของคนอีสานหลายคน ที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับชีวิตการขายแรงงานของคนภาคอีสานที่มีความรู้ น้อย ครอบครัวฐานะยากจน เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร บางครั้งก็ถูกนายจ้างกดขี่เอารัดเอาเปรียบก็ต้องทนสู้งาน ท้อแต่ไม่ถอย อดมือกินมือ พร้อมต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ เพื่อมีเงินส่งมาให้พ่ออยู่อย่างสุขสบาย เมื่อกลับบ้านก็ได้กำลังใจจากคนที่บ้าน คือ พ่อ แม่ พี่ น้อง ลูก ก็มีกำลังใจแล้ว ผู้ฟังที่ได้ฟังเพลงนี้แล้วมีกำลังใจที่จะต่อสู้ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปได้ ฟังแล้วผ่อนคลายได้มาก

เพลงขาใจคนจน นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงาน ที่มีครอบครัวเป็นกำลังใจให้กัน ไม่ทิ้งกัน มีปัญหาบ้างในการทำงาน แต่ด้วยความที่มีคนรักเป็นกำลังใจ เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความจริงใจ เข้าใจกัน ทำให้มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่อไป

เพลงเหนื่อยไหมคนดี และ เพลงนักร้อง ม.3 เป็นเพลงที่แสดงถึงความรัก ความเห็นอกเห็นใจและเป็นกำลังใจของผู้ใช้แรงงานอดทนต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ยิ่งความรู้ น้อย ก็ต้องพยายามเก็บเกี่ยวประสบการณ์ชีวิตในการทำงานและหาโอกาสให้ตนเองเจริญเติบโตในหน้าที่การงานอยู่เสมอ ๆ แรงงานทุกคนทำงานหนักก็หวังต้องการเงิน เพื่อให้คนที่เรารักและ

ครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัดได้อาศัยกันดี มีความสุขสบาย มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ ทศพร จิตรอาษา (ทศพร จิตรอาษา, 2555) ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ของ สลา คุณวุฒิ ที่แสดงประสิทธิภาพในการสื่อสารเนื้อหาทางอารมณ์และความคิดมีที่มาจาก การใช้ประโยชน์จากแบบแผนคำประพันธ์ประเภทกลอนอย่างชัดเจน ตามการกำหนดของเนื้อความที่ต้องประสานกับทำนอง ผู้ประพันธ์เพลงสามารถสรรคำมาใช้ได้อย่างโดดเด่นเพื่อสื่อความหมายอัน บ่งบอกความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ กลวิธีที่ใช้คำ ทำเนียบกวี การเล่นเสียงและการเล่นคำ การใช้ คำระดับภาษาปาก การใช้คำภาษาถิ่นอีสาน สื่อประสบการณ์ที่เป็นทั้งลักษณะพิเศษและความ ใกล้ชิดระหว่างผู้มีใจผูกพันกัน

บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค และสามารถแก้ไขปัญหา มีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหา และแต่ละเพลงมี เนื้อเพลงที่ทำให้กำลังใจกับผู้ใช้แรงงาน ผู้ที่มีการศึกษาน้อยที่เข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผนึกความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่ง หน้าต่อไปหนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของ ครอบครัว และให้พ่อแม่มีความเป็นอยู่สบาย สอดคล้องกับบทเพลง นักสู้ ม.3 ที่แม้จะมีวุฒิใบ ประกาศ ม.3 ซึ่งช่วยให้มีงานทำ แต่ก็ได้เงินเดือนน้อย “ความทน” จึงเป็นปัจจัยให้ “ลุยงานด้วยใจ ยืนหยัด” ทำให้มีแรงกระตุ้นในการทำงาน ไม่ท้อถอยลุกขึ้นสู้ มีกำลังใจ คัดค้าน ต่อสู้ไปให้ได้กับ ปัญหาต่างๆ เพราะยังมีคนข้างหลังที่รออยู่ คือ ครอบครัว

5.2.3 การตีความทางวัฒนธรรมของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเพลงลูกทุ่ง เพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร พบว่าบทเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นคนขับร้องมีเนื้อหาตรงไปตรงมา สะท้อนวิถีชีวิตของคนต่างจังหวัดที่พยายามเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชีวิตจริงของผู้ใช้ แรงงานหลาย ๆ คนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง โดยเฉพาะอาชีพกรรมกร ก่อสร้าง พ่อค้า แม่ค้า ค่าแรงต่ำไม่พอกับค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน บางครั้งก็ท้อแท้ แต่ก็ต้องอดทนสู้เก็บแบ่งอดออมเพื่อส่งให้ทางบ้าน เป็นการเปรียบเทียบความเป็นอยู่ การสู้ชีวิตระหว่างคนยากจนในชนบท และวิถีชีวิตของคนเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครว่ามีความแตกต่างในการดำเนินชีวิตอย่างไร คนชนบทใช้ชีวิตเรียบง่ายตามธรรมชาติอาชีพหลักทำไร่ นา สวน ซึ่งต้องอาศัยน้ำจากฝนเท่านั้น แต่ เมืองหลวงชีวิตต้องต่อสู้แข่งขันในทุกระดับเพื่อความอยู่รอดในสังคม ผู้ใช้แรงงานฟังเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้องแล้วมีกำลังใจต่อสู้ ที่สำคัญทำให้สำนึก รัก ไม่ลืมบ้านเกิด และไม่หลง แสวง สี เสียง ใน เมืองหลวง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรมที่ สุพัตรา สุภาพ (2542, น. 101-104) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรมมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง อันเป็นแบบแผนความคิดและการกระทำ ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่ม

ใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่งได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่างๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และได้แบ่งลักษณะของวัฒนธรรมเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ ไม่ใช่ถ่ายทอดทางชีวภาพ 2. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมสามารถถ่ายทอดกันได้ เพราะมนุษย์มีภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด 3. วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนของการดำเนินชีวิต 4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งไม่คงที่ และสอดคล้องกับการศึกษาของ พัททกฤษฏ์ ญาะภูติ (2541, น.260–261) ได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนที่จนดักดาน และครัวเรือนที่มีคนตกงานเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือการสำรวจสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดที่ทำการศึกษาด้านเศรษฐกิจ พบว่า การเกษตรกรรมก็ยังคงมีความสำคัญและเป็นอาชีพหลักของประชาชนส่วนใหญ่การเกษตรกรรมขึ้นอยู่กับการเพาะปลูกพืชหลักไม่กี่ชนิด คือ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด หอม กระเทียม พริก และผัก ฯลฯ การปศุสัตว์ ยังมีความสำคัญไม่มากนัก ดังนั้นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักเพียงอย่างเดียวของประชาชนส่วนใหญ่ และการพึ่งผลผลิตหลักเพียงไม่กี่ชนิด เป็นสาเหตุทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ มีรายได้ต่ำและยากจน เนื่องจากผลผลิตขึ้นอยู่กับน้ำฝนธรรมชาติ ไม่มีการเกษตรฤดูแล้งเนื่องจากขาดแหล่งน้ำ ผลผลิตที่ได้อยู่ในระดับต่ำ และราคาขายผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับตลาดที่เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรอง รวมทั้งประชาชนขาดอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยวนอกจากงานรับจ้างทั่วไปในหมู่บ้าน ซึ่งมีไม่มากนักเนื่องจากประชาชนขาดเงินทุนและความรู้ในการประกอบอาชีพ เป็นผลทำให้เกิดการว่างงานในฤดูแล้งในชนบท และการอพยพออกจากหมู่บ้านไปหางานทำในเมือง ในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่นๆ ที่ใกล้เคียง ไปจนถึงในต่างประเทศ และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528, น.95–105) ให้ทรงสนะเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งว่า สาระของเพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนข่าวสาร ที่คนเมืองส่งผ่านไปยังชาวชนบท มีการผสมผสานวัฒนธรรมระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ลักษณะของเพลงลูกทุ่ง ดูได้จากศิลปินของคนตรีพื้นบ้านสอดแทรกอยู่ ตัวของนักร้องเป็นนักร้องลูกทุ่งหรือไม่ และมีวิธีร้องแบบเล่นลูกคอดลักษณะเนื้อร้องของเพลง มีการกำหนดสถานการณ์จำเพาะ พูดถึงเหตุการณ์เฉพาะหน้าของสังคมและบ้านเมืองอย่างไม่ขัดเขิน เนื้อหาบางเพลงสะท้อนให้เห็นถึงด้าน ความเชื่อ ค่านิยม สองแง่สองงาม เนื้อหาของเพลงในระยะแรกมักเกี่ยวกับสภาพความจริงในชนบทเกือบทั้งสิ้น ต่อมาการสื่อสารขยายตัวขึ้น เนื้อหาจึงเปลี่ยนแปลงไปให้ทันสมัย และปัจจุบันเพลงลูกทุ่งกับเพลงสตริง กำลังจะผสมผสานเข้าหากันมากขึ้น

เมื่อศึกษาลักษณะการสื่อเนื้อหาเกี่ยวกับท่วงทำนอง บทเพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนกคู่ ม.3 มีลักษณะเนื้อหาท่วงทำนอง เป็นภาพตัวแทน

คนต่างจังหวัดที่มาทำงานในกรุงเทพมหานครที่สัมผัสได้ เช่น เปรียบเทียบคนใช้แรงงานที่จำต้องจากบ้านออกมาทำงานเพื่อหาเงินทำให้กรุงเทพมหานคร เพราะที่บ้านแห้งแล้งมาก ทำมาหากินอะไรก็ได้ ไม่ค่อยได้ ต้องเข้ามาหาเงินในกรุงเทพมหานคร บวกกับความรู้น้อยต้องทำงานก่อสร้าง กรรมกร รับจ้าง ได้เงินค่าแรงรายวัน บางครั้งก็เจอปัญหาหลาย อย่าง ก็ต้องทนสู้คืนวัน ซึ่งในเนื้อหาของเพลงยังให้ ขยันอดทน มีมานะ และเป็นกำลังใจต่อสู้ เพื่อคนที่รัก

บทเพลงเพลงยาใจคนจน ผู้ประพันธ์ใช้ความเปรียบบุคคล สื่อความคิดนามธรรมอย่างกระชับและให้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังในบทเพลง “ยาใจคนจน” ที่ว่า “อุปสรรคจะมีเท่าใด ใจเรายืมให้กัน ลำบากยากเข็ญ เข้าเย็นขอให้เห็นหน้า” จะเห็นว่า ใจ คือแก่นของความรู้สึก เป็นศูนย์รวมอารมณ์ ขณะที่ ยืม สื่อถึงความรู้สึกที่เป็นสุขเพราะความเบิกบานในใจ หัวใจยืม สื่อความว่า “เธอ” เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและความสำคัญเพราะทุกครั้งที่ได้เห็นหน้าเธอเขาก็จะมีความสุข “ใจเรายืมให้กัน” สื่อความถึงการมอบความเบิกบานในใจให้แก่กันว่ามีส่วนสำคัญต่อการเผชิญกับอุปสรรคปัญหาในชีวิต หรือเป็นการเปรียบเทียบเฉพาะตัวโดยเน้นที่คุณสมบัติของคนรักคือมีความรัก ความห่วงใย ความปรารถนาดี เช่นในบทเพลง “ยาใจคนจน” วรรคที่ว่า “ยื่นเคียงเพื่อคอยยืมให้เป็นยาชูบใจคนจน” สื่อว่าในสถานการณ์แห่งความทุกข์ ความรักก็เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะเยียวยาและหรือให้กำลังใจ

บทเพลง “เหนื่อยไหมคนดี” แสดงสถานะของคู่ชีวิตที่ด้อยกว่าคนเมืองเป็นที่มาของความเห็นใจ และซาบซึ้งที่หญิงสาวต้องทนลำบากอยู่กับเขา คำทับศัพท์ รด “เก่ง” “ปิ๋อ๊อฟ” เป็นสิ่งแสดงว่าบุคคลที่อาศัยในกรุงเทพมหานครสิ่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นพาหนะ แม้ไม่มีราคาสูงเท่าใดนัก แต่ถ้ามีขับเป็นของตัวเองก็ยังพอเทียมหน้าคนอื่น

“เพลงนักสู้ ม.3” มีลักษณะเนื้อหา กล่าวถึงรายได้ การประกอบอาชีพต่างๆ เช่น อาชีพกรรมกร ก่อสร้าง รับจ้างรายวัน ขับรถรับจ้าง ขับรถแท็กซี่ เป็นต้น เพราะความรู้น้อย จบแค่ ม.3 การประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะใช้แรงงาน รายได้น้อย ฐานะยากจน ทำให้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ซึ่งสื่อให้เห็นว่าเขาทำงานไม่ได้ย้อท้อทำทุกอย่างที่เขาทำได้และทำงานเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์ พอมีความเชี่ยวชาญแล้วก็นำไปประกอบอาชีพได้ ที่สำคัญพอทำงานมีเงิน มีหน้าที่การงานที่ดีแล้ว ก็จะทำให้คนรอบข้างเรามีความสุขได้ ภูมิใจในตัวเรา เมื่อศึกษาคำภาษากัน ผู้ประพันธ์เลือกใช้คำระดับภาษาปากเพื่อสื่อความรู้สึกอย่างเป็นกันเองโดยเฉพาะระหว่างคนรัก และสอดคล้องกับปัญหาร่วมสมัยในชีวิต ดังการใช้ คำย่อ ชื่อเฉพาะ เช่น ในบทเพลง “นักสู้ ม.3” วรรคที่ว่า “สาวทุ่งเข้ากรุงเรียนราม” คำว่า กรุงเทพมหานครตัดเป็น “กรุง” และตัดคำว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็น “ราม” จึงลงจังหวะและจำนวนคำในวรรคและสื่อได้อย่างกระชับ ในชื่อบทเพลง “ม.3” ซึ่งเป็นคำย่อของคำว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามที่คนทั่วไปย่อคำว่ามัธยมศึกษาเป็น ม. เช่น

ม.ต้น ม.ปลาย ม.6 เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลพร ทองหล่อ (2552 : 34) คำนึงเกี่ยวกับการศึกษา เพลงลูกทุ่ง : ภาพสะท้อนชีวิตชาวอีสานเนื่องจากประกอบอาชีพของชาวอีสานที่ต้องใช้แรงงานและทำงานหนัก ทำให้เหตุผลหนึ่งที่ชาวอีสานต้องเข้ามาในเมืองหลวง คือ เรื่องการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เพลงลูกทุ่งหลายเพลงของ สลา คุณวุฒิ ในช่วง 10 ปี จึงแสดงให้เห็นว่าการศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวอีสาน คำนึงทางการศึกษาของชาวอีสาน คือ คนที่มีการศึกษาน้อยจะค่อยโอกาสทางสังคม ต้องทำงานหนัก รายได้ก็น้อย ส่วนคนที่มีการศึกษาสูง จะได้รับการยอมรับในสังคม เป็นผู้มีความรู้ มีศักดิ์ศรี มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รายได้ดี ชาวอีสานในชนบทส่วนมากจึงพยายามหาทางยกระดับการศึกษาของตนเองให้สูงขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จในชีวิต การมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจึงถือเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจในชีวิต ดังที่ปรากฏอยู่ในเพลงหลายบทของเพลงนักสู้ ม.3

5.2.4 การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

การประยุกต์ใช้บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาเพลงส่วนใหญ่ ของ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสร้างแรงบันดาลใจ เป็นแรงผลักดันให้ยึดถือปฏิบัติ เมื่อได้ฟังเพลงแล้วมีกำลังใจให้อยู่ในสังคมสมัยนี้อย่างอดทน แม้จะเจอปัญหาและอุปสรรค ก็อดทนฝ่าฟันไปได้ ฟังแล้วมีแรงใจต่อสู้ในการทำงานเพื่อผลักดันให้ตนเองมีฐานะดีขึ้น เช่น นุช ทองดี (สัมภาษณ์, 28 มี.ค. 2558) เธอกล่าวว่าฟังเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร แล้วมีแรงบันดาลใจทำให้ฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่างๆ มาได้ เริ่มจากเป็นพนักงานเย็บผ้าอยู่ในโรงงาน แล้วออกมาเป็นลูกจ้างร้านตัดเย็บเสื้อผ้า จนปัจจุบันนี้เปิดร้านเย็บผ้าเป็นของตนเอง และเป็นนายตัวเองได้

จากแนวคิดวัฒนธรรมนิยมของ Antonio Gramsci และ R.Williams เกี่ยวกับการวิเคราะห์วัฒนธรรมว่า สังคมประกอบด้วยปฏิบัติการทางสังคม ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติที่มีมูลเหตุจูงใจเนื่องจากสังคม มีเป้าหมายที่จะบรรลุให้ได้ตามที่ได้รับการปลูกฝังมาจากสังคมและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นก็จะเป็นไปตามที่สังคมกำหนดมาให้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2545:น.171) ซึ่งมีจำนวนมากที่เป็นรูปธรรมของสังคม เพราะฉะนั้นวัฒนธรรมของสังคมจะเป็นอย่างไร มีลักษณะเฉพาะอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่าสังคมนั้นมีปฏิบัติการทางสังคมอย่างไร สิ่งที่น่าสนใจคือ วัฒนธรรมธรรมดาแบบพื้นบ้าน ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมปฏิบัติ ได้แก่ วัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดด้วยปาก เช่น เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตในการวิเคราะห์จึงมองวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นผลผลิตทางสังคมที่มีระบบความหมายอันหนึ่ง ซึ่งเราจะทราบได้ต่อเมื่อพิจารณาว่าวัฒนธรรมนั้นเกิดมาได้ สถาบันใดเป็นตัวให้กำเนิด มีการผลิตอย่างไร มีการถ่ายทอดอย่างไร ซึ่งแต่ละปฏิบัติการย่อยๆ นั้นจะมีความสัมพันธ์

กัน ฉะนั้นเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตจึงเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นและวัฒนธรรมนี้ก็หล่อหลอมบุคลิกภาพของคนในสังคมนั้นเช่นกัน

บทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลง นักสู้ ม.3 ของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรค และสามารถแก้ไขปัญหา และแต่ละเพลงมีเนื้อเพลงที่ทำให้กำลังใจกับผู้ใช้แรงงานที่มีการศึกษาน้อยที่เข้ามาทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ชอบฟังเพลงของไมค์ ภิรมย์พร เพราะเป็นเพลงที่แต่งขึ้นจากชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน บทเพลงได้สร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต จึงเป็นที่นิยมของแฟนเพลงทั่วประเทศ เนื่องจากเป็นชีวิตจริงของผู้ใช้แรงงาน และเป็นแรงบันดาลใจ เช่น ความอดทนและเสียสละ เชื้อมั่นในความรัก ครอบครัว ซึ่งในวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนชนบทที่มีอาชีพทำนาเป็นหลักสำคัญ ซึ่งคุณธรรมของชาวนาคือความบากบั่น สู้ทนงานหนัก นี่ก็ทุนทางวัฒนธรรมของลูกหลานชาวนาที่ต้องเข้ามาผจญความทุกข์ยากในเมือง นอกจากนี้ความสำนึกในหน้าที่ต่อครอบครัวก็เป็นพลังผลักดันให้มุ่งมั่นต่อไป หนุ่มสาวจากชนบทยอมสู้ทนกับปัญหาในเมืองใหญ่เพื่อปลดปล่อยหนี้สินของครอบครัว และให้พ่อแม่มีความเป็นอยู่สบาย เพราะความขยัน อดออม ไมค์ ภิรมย์พร ร้องเพลงเพราะ เสียงร้อง ฟังแล้วจริงใจทำให้คิดถึงบ้าน คลายความเครียดได้ เพราะสื่อถึงชีวิตจริงของคนต่างจังหวัดที่เข้ามาขายแรงงานในกรุงเทพมหานคร และทำให้นุคคลเหล่านี้มีกำลังใจในการทำงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ บุญยงค์ เกศเทศ (2532, น.68) ได้ศึกษาเพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง คุณค่าของแต่ละเพลง ก็ขึ้นอยู่กับว่าสามารถ สะท้อนอารมณ์ผู้ฟังได้มากน้อยเพียงใดในทุก ๆ อารมณ์ไม่ว่าจะเป็นอารมณ์เศร้าโศก รักใคร่ สดชื่น หรือแม้แต่อารมณ์สนุกสนานลกขบขัน ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับชั้นเชิง การใช้ภาษาของผู้ประพันธ์เพลง แต่ละคนซึ่งแตกต่างกันออกไป

เพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง เป็นกำลังใจให้กับผู้ฟังได้ดีมาก ฟังแล้วสบาย ผ่อนคลาย มีพลังต่อสู้เมื่อเจอปัญหาต่างๆ กัดฟังกัดสู้ต่อไป ทำทลายความอดทน ความสามารถ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดี หน้าที่การงานที่ดี ซึ่งบางครั้งก็ท้อ แทบจะร้องไห้ แต่ท้อไม่ได้เพราะคนที่เรารักและรักเรารอคอยหวังจากเรา ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็ต้องเจอปัญหาอุปสรรคด้วยกันทั้งนั้นอยู่ที่ตัวเราและกำลังใจของคนรอบข้าง โดยทุกปัญหามีทางออกและทางแก้ไข หากเราไม่หมดกำลังใจ สอดคล้องกับการศึกษาของพิทยา ลัมมณี (อ้างในเกศราพร พรหมนิมิตกุล, 2537, น.25) การศึกษา การสื่อสาร วิธีการ การเล่าเรื่อง คำแต่ละคำที่ผู้ประพันธ์ร้อยเรียงเป็นบทเพลงลูกทุ่ง เมื่อเปล่งออกมาจะให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ในห้วงต่างๆ ได้อย่างชัดเจน น้ำเสียงทำให้เกิดสุนทรียรสทางด้านภาษาและความคิด ซึ่งเกิดจากการใช้คำต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ แก่ผู้ฟัง และการศึกษาของบุญยงค์ เกศเทศ (2532, น.68) การศึกษาวรรณกรรมเพลงทำหน้าที่เล่าเรื่อง

เช่นเดียวกับวรรณกรรมอื่นๆ แต่อาจมีลักษณะเฉพาะคือสิ่งที่ต้องการจะเล่าเป็นชุดความคิดสั้นๆ พุดถึงเหตุการณ์ หรือความรู้สึกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยใช้ภาษาที่ไพเราะเป็นเครื่องมือ ชุดความคิดที่ผู้ประพันธ์เพลงสร้างสรรค์ออกมานี้อาจมาจากประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ เหตุการณ์ประทับใจ หรือจินตนาการของผู้ประพันธ์ เพลงบางเพลงมีศิลปะการใช้ภาษาน่าสนใจ มีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบ มีโวหารที่คม ลึกซึ้งแฝงความหมาย ใช้สัญลักษณ์หรือมีแง่มุมที่สามารถสะท้อนอารมณ์ผู้ฟังได้ทุกบท ทุกตอน

กล่าวได้ว่าการจำลองภาพชีวิตของแรงงานอีสานท่ามกลางสังคมเมืองที่ปรากฏในเพลง ลูกทุ่งเพื่อชีวิตเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่สื่อถึงประสบการณ์ชีวิตของแรงงานอีสานที่คล้ายกัน เนื่องจากเพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมีลักษณะที่สัมพันธ์กับสังคมและวิถีชีวิตของคนชนบท เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวชนบทที่ห่างไกลกัน ความยากจน ความทุกข์ยาก จึงสามารถสะท้อนชีวิตสะท้อนสังคมแต่ละยุคสมัยในแง่มุมต่างๆ เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตที่ ไมค์ ภิรมย์พรขับร้อง ทั้ง 4 เพลง คือ เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และ เพลงนักร้อง ม.3 สามารถเป็นกำลังใจให้กับชาวอีสานในชนบทที่ต้องมาทำงานในเมือง อีกทั้งช่วยคลายความคิดถึงบ้านเกิดและคนที่รอคอยอยู่เบื้องหลังด้วยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกที่เข้าถึงกลุ่มผู้ฟัง เพลงลูกทุ่งกลายเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มคนฟังชาวอีสานได้เป็นอย่างดี

5.3 ข้อเสนอแนะ

เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตยังได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะการนำเสนอรูปแบบและสื่อที่หลากหลายในการเข้าถึงคนฟังเพลงไม่จำกัดเพศและวัย เพื่อให้เพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตยังคงอยู่และได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า

5.3.1 ควรนำเสนอบทเพลงที่มีเนื้อหาให้กำลังใจคนที่ผิดหวัง ท้อแท้ ในโชคชะตาของตนเองให้มากกว่าขึ้น เพราะสังคมไทยทุกวันนี้แบ่งฐานะ ชนชั้นกันค่อนข้างชัดเจน คนที่ด้อยหรืออ่อนแอกว่าจะถูกเอาเปรียบทุกๆ ด้าน

5.3.2 ควรส่งเสริมเพลงลูกทุ่งให้แพร่หลาย เพื่อเป็นคดีเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจ แก่กรรมกร แรงงาน ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการประกวดร้องเพลงทุกภูมิภาคให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ได้นักร้องที่จะมาร้องเพลงให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจหรือรางวัลเป็นการตอบแทนเพื่อให้แพร่หลายต่อไป ตลอดจนมีการดูแลความเหมาะสมเกี่ยวกับการแต่งตัวของศิลปิน นักร้อง และเนื้อหาของเพลงที่ไม่เหมาะสม

5.3.3 ควรอนุรักษ์เพลงลูกทุ่งและมีการจัดรายการเพลงลูกทุ่ง ประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง เหมือนรายการชิงช้าสวรรค์ ไม่ให้จางหายไปจากชาวไทย ขอให้คนไทยทุกคนรักเสียงเพลง โดยการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรมควรจัดคอนเสิร์ตลูกทุ่งฟรีให้กลุ่มกรรมกร พ่อค้า แม่ค้า กลุ่มผู้ใช้แรงงานได้ดูฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายในวันหยุดของเขาและมีกิจกรรม เช่น การขายอาหารพื้นบ้าน รวบรวมย้อนยุค หมอลำ

5.3.4 ขอเสนอประเด็นที่น่าจะได้รับการพิจารณาในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ

5.3.4.1 ควรศึกษาบทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของนักร้องคนอื่น ๆ เพื่อจะทำให้ทราบถึงการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5.3.4.2 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ฟังเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิต ของชนชั้นแรงงานในเขตพื้นที่เมืองใหญ่ ๆ เพื่อจะทำให้ทราบถึงการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงาน

5.3.4.3 ศึกษาเพลงลูกทุ่งให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระในด้านอื่นๆให้กว้างขึ้น เช่น ปัญหาแรงงาน ปัญหาด้านวัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

DRU

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรกนก นิลคำ. (2549). *ทัศนคติของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อข้อความสั้น (SMS) ที่ปรากฏในรายการข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อโทรทัศน์* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน. (2545). *เศรษฐกิจโดยวิเคราะห์ ค่าจ้าง รายได้ และชั่วโมงการทำงาน พ.ศ.2543*.
- กอบกุล ภูธรารณ. (2521). *เพลงลูกทุ่งกับสังคมไทย เพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาสะท้อนความรู้สึกนึกคิดแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวชนบทได้อย่างชัดเจน*.
- เกศราพร พรหมนิมิตกุล. (ม.ป.ป.) *ความงามของภาษาในเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษาเพลงฮิตติดชาร์ตลูกทุ่งมหานคร* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
- เกื้อจิตร ชีระกาญจน์. (2547, น.120-333). *แรงงานสัมพันธ์*.
- ขจร ฝ้ายเทศ. (2548). *การสื่อสารทางการเมืองในเพลงลูกทุ่ง พ.ศ. 2507 – 2547* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ความยากจนในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง : มุมมองและข้อสังเกตบางประการ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 3 (2).
- ชลธิ ธารทอง. (2532). *ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง เพลงลูกทุ่งเป็นเสมือนคำบอกเล่าที่มีวิญญานฯ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- จิตินัน บุญภาพ คอมมอน. (2554). *เพลงกับวัฒนธรรม : กรณีศึกษาการเชื่อมโยงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน ผ่านบทเพลงของศิลปินล้านนา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐนันท์ อักเส. *ลูกจ้างหน่วยงานราชการ*. สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2558
- ณัฐธินิชา นันตา. (2553). *วาทกรรมเพลงเพื่อชีวิตในบริบทการเมืองไทย (พ.ศ 2525 - 2550)* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บทบาทนิตยสารศิลปวัฒนธรรมในการสื่อสารด้านศิลปะ - วัฒนธรรมไทย, 2548, น. 29-32)
- ทรงศิลป์ สุขแสน. (2547). *เพลงลูกทุ่งกล่าวถึงธรรมชาติอันสวยงามบริสุทธิ์ของชนบทตลอดจนความรัก ความสุขของหนุ่มสาวลูกทุ่ง* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
 เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ทิณกร เจริญปรีดี. (2553). *กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของแกรมมี่โกลด์* (ปริญญานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เทพอักษร ประสงค์. พนักงานกระทรวงยุติธรรม. สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558
- ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ. (2546). *เพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนทางสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อหาเพลง
เพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพรัตน์ ธัญศรีรัตน์. พนักงานกระทรวงยุติธรรม. สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558
- นุช ทองดี. ช่างเย็บผ้าหน้าคอนโดมิเนียม 4 คอนโด. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2558
- นเรศ เจริญรส. พนักงานส่งเอกสารและขับวินมอเตอร์ไซด์ วินชอยแจ้งวัฒนะ 14. สัมภาษณ์,
30 เมษายน 2558
- บุญเกื้อ มณี. รับเหมาก่อสร้างรายวัน. สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558
- ประพนธ์ จันทร์สำโรง. พนักงานบริษัท. สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558
- ประสิทธิ์ พึ่งภพ. พนักงานรักษาความปลอดภัย Bar BQ Plaza. สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558
- พจนานุกรมฉบับภาษาไทย. <http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-royal->
- พันธุ์ วิจรรยา. พนักงานบริษัท บจก. เค พี ที เมชชีนเนอรี่ (1993). สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2558
- พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภูติ. (2541). *สภาพเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนที่จันทักคาน*.
- พิรุฑ์ ปละทีปะผลิน. ลูกจ้างกองทัพเรือ. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2558.
- ไพพรรณ ฉาววิสุทธิกุล. (2553). *พฤติกรรมกรับฟังเพลงเก่าของผู้ฟัง เอส เรดิโอ เอฟ เอ็ม 93.5
เอชดีวัน* (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา กาญจนวรางกูร. ลูกจ้างหน่วยงานราชการ. สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558
- รินดา บุตรปะ. พนักงานไอโอไอประกันภัย. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2558
- ศักดิ์คำ คำสิงห์. พนักงานรักษาความปลอดภัย อาคารศูนย์ราชการ. สัมภาษณ์, 30 เมษายน
2558
- ศรัณย์ มะกรูดอินทร์. (2550). *การนำเสนอเนื้อหาด้านศิลปวัฒนธรรมในหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน*.
(ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศศิรา ศรีสะอาด. พนักงานหน่วยงานราชการ. สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2558
- สมชาย อยู่จำ. พนักงานรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน กาเดินชีตี่ลาภูล. สัมภาษณ์, 4 เมษายน
2558

- สระริลา ป้องพิมพ์. (2551). การถ่ายทอดวัฒนธรรมเกาหลีผ่านภาพยนตร์ซีรีส์ กรณีศึกษาเรื่อง “แดจังกึม” จอมนางแห่งวังหลวง (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สันติ พยัแก้ว. รับจ้าง/คนขับรถจักรยานยนต์รับจ้าง. สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558
- สุเทพ ฤทธิเดช. (2554). การศึกษาทัศนคติของผู้ใช้แรงงานก่อสร้างเกี่ยวกับความปลอดภัย ในการปฏิบัติงานกรณีศึกษา หจก. เทคโนโลยีวีเตอร์ (2521) (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุธน ขาวทอง. ไทยพาณิชย์ประกันภัย. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2558
- สุภาวศ์ จันทวานิช. (2534). การจัดช่วงชั้นทางสังคม : เกียรติภูมิของอาชีพต่างๆในสังคม โครงการหนังสือเล่ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรสี อุป. ขับรถแท็กซี่รับจ้าง. สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2558
- ลำอานศ์ รัชฎา. แม่บ้านคอนโดมิเนียม ถ. แจ้งวัฒนะ. สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2558
- องค์การอนามัยโลก. (WHO.Health Education Unit.1986 : 118) www.chumphontrip.com
- อดัม สังแก้ว. พ่อค้าหาบเร่แผงลอยขายกล้วยปิ้ง หน้าโรงพยาบาลมุงกุฏวัฒนะ. สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2558
- เอนกนัน นันตะกุม. (2546). ความนิยมเพลงไทยสากลยุคสุนทราภรณ์ของคนกรุงเทพฯ (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

DRU

ภาคผนวก

DR

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

**บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของ ไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและ
วิถีชีวิตชนชั้นแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร**

.....

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลที่ตรงกับความคิดของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสำรวจ

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง 2. อายุ.....ปี
3. ภูมิลำเนาเดิม จังหวัด..... 4. เวลาที่อาศัยในกรุงเทพมหานคร.....ปี.....เดือน
5. อาชีพ ทำงานที่.....

ตอนที่ 2 บทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้น
แรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ท่านคิดว่าเพลงที่ไมค์ ภิรมย์พร ขับร้องมีเนื้อเพลงที่ใช่ง่ายๆ เข้าใจง่าย สามารถกระจายเข้าถึง
สังคมทุกชนชั้น ชนบททุกแห่ง ใช่หรือไม่ อย่างไร

.....

2. ท่านคิดว่า เพลงละครชีวิต นำเสนอเกี่ยวกับชีวิตการขายแรงงานของคนภาคอีสานที่ต้องดิ้นรน
หนีความยากจน ซ้ำถูกเอารัดเอาเปรียบด้วยความรู้น้อย จำต้องทำงานทุกอย่างเพื่อให้มีรายได้ ท่านคิดเห็น
อย่างไร

.....

3. ท่านรู้สึก ว่า เพลงยาใจคนจน นำเสนอเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงาน ของชนชั้นผู้ใช้
แรงงานด้วยกันอย่างไร

.....

4. ท่านรู้สึก ว่า เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักร้อง ม.3 เป็นเพลงที่แสดงถึง ความรัก ความเห็นอก
เห็นใจและเป็นกำลังใจของผู้ใช้แรงงานด้วยกัน อย่างไร

.....

5. บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้ผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่ได้ผ่อนคลายความรู้สึก สร้างความบันเทิง และสร้างกำลังใจ นำไปสู่การยอมรับและได้รับความนิยมาจากแฟนเพลงทั่วประเทศ ใช่หรือไม่

.....

6. ท่านคิดว่าเพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง มีเนื้อหาตรงไปตรงมา สะท้อนวิถีชีวิตชนบทและการใช้ชีวิตของท่านในกรุงเทพมหานครได้ อย่างไร

.....

7. ท่านคิดว่า เพลงละครชีวิต เพลงยาใจคนจน เพลงเหนื่อยไหมคนดี และเพลงนักสู้ ม.3 มีลักษณะเนื้อหา ท่วงทำนอง เป็นภาพตัวแทนคนต่างจังหวัดที่มาทำงานในกรุงเทพมหานครที่ท่านสัมผัสได้อย่างไร

.....

8. ท่านคิดว่า เพลงนักสู้ ม.3 มีลักษณะเนื้อหา กล่าวถึงรายได้ การประกอบอาชีพต่างๆ เช่น อาชีพกรรมกร ก่อสร้าง รับจ้างรายวัน ขับรถรับจ้าง รถแท็กซี่ ฯลฯ ตลอดจนกล่าวถึงปัญหาต่างๆ ในการประกอบอาชีพอย่างไร

.....

9. เพลงที่ ไมค์ ภิรมย์พร เป็นผู้ขับร้อง เป็นกำลังใจ ให้ท่านมีพลังในการ ฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาคือตัวท่านและครอบครัวของท่านในการดำเนินชีวิตช่วงที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างไร

.....

10. บทเพลงของ ไมค์ ภิรมย์พร ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจมีพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหา ได้อย่างไร

.....

11. ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมเพลงลูกทุ่งให้แพร่หลาย เพื่อเป็น คติเตือนใจ โดยเฉพาะให้กำลังใจกรรมกร แรงงาน ในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีแบบแผนมากขึ้น อย่างไร

.....

ภาคผนวก ข

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ นามสกุล	อายุ	ระยะเวลา อยู่กทม.	ภูมิลำเนา	อาชีพ	สถานที่ ทำงาน	วันที่ สัมภาษณ์
แรงงานนอกระบบ						
1. นายสันติ พยัพแก้ว	40	8	นครพนม	ขับวิน มอเตอร์ไซด์	จีนเขต	4 เม.ย. 58
2. นายอดัม สังแก้ว	43	30	ตะขิงเทรา	ขายกล้วยปิ้ง	รพ.มกฏ วัดนะ	4 เม.ย. 58
3. นายสมชาย อยู่น้ำ	51	5	นครสวรรค์	รปภ.	ม.กาเดินซิดี ลาบูล	4 เม.ย. 58
4. นายประสิทธิ์ พึงภพ	59	18	สุโขทัย	รปภ.	Bar BQ	4 เม.ย. 58
5. นายบุญเกื้อ มณีทัฬ	53	23	มหาสารคาม	รปภ.	ศูนย์ราชการ	30 เม.ย. 58
6. นายสุรธี ูปริ	30	1	เขียงราย	รปภ.	ศูนย์ราชการ	30 เม.ย. 58
7. นายศักดิ์ดา คำสิงห์	37	10	เพชรบูรณ์	รปภ.	ศูนย์ราชการ	30 เม.ย. 58
8. นายนเรศ เจริญรส	33	15	มหาสารคาม	ขับวิน มอเตอร์ไซด์	แจ้งวัฒนะ ช.14	30 เม.ย. 58
9. นางนุช ทองดี	46	30	อุบลราชธานี	ช่างเย็บผ้า	คอนโดนิ รันดร์ 4	28 มี.ค.58
10. นางสาวอังค์ รักษา	58	1	นครสวรรค์	แม่บ้าน	หนึ่งคอนโด มีเนียม	10 เม.ย. 58

ชื่อ นามสกุล	อายุ	ระยะเวลา อยู่ กทม.	ภูมิลำเนา	อาชีพ	สถานที่ ทำงาน	วันที่ สัมภาษณ์
แรงงานในระบบ						
11. นายพิรุทธิ์ ปะทีปะผลิน	55	40	สระบุรี	บ้านาญ	กองทัพเรือ	28 มี.ค. 58
12. น.ส.พันธ์นี จิรรรยา	32	9	ลำปาง	พนักงาน	บจก.KPT แมชชีนเนอร์ (1993)	22 มี.ค. 58
13. น.ส.ภัทรา กาญจนวรางกูร	24	2	ขอนแก่น	ลูกจ้าง	ศูนย์ราชการ	4 เม.ย. 58
14. นางนพรัตน์ ชัยศิริรัตน์	41	15	สุโขทัย	พนักงาน	ศูนย์ราชการ	2 เม.ย. 58
15. น.ส.เทพอักษร ประสงค์	28	5	ลพบุรี	พนักงาน	ศูนย์ราชการ	2 เม.ย. 58
16. น.ส.ศศิรา ศรีสะอาด	31	2	สิงห์บุรี	พนักงาน	ศูนย์ราชการ	2 เม.ย. 58
17. นางณัฐนันท์ อัครเส	35	9	ยโสธร	ลูกจ้าง	กรมที่ดิน	9 เม.ย. 58
18. นายประพน จันทร์สำโรง	37	20	ร้อยเอ็ด	พนักงาน บริษัท	ทรู	10 เม.ย. 58
19. นายสุรณ ขาวทอง	31	13	นครศรีธรรมราช	พนักงาน	ไทยพาณิชย์ ประกันภัย	21 มี.ค. 58
20. น.ส.รินดา บุตรปะ	33	15	ลำปาง	พนักงาน	ไอโออี ประกันภัย	21 มี.ค. 58

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

ภาสพล โตหอมบุตร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ เอกประชาสัมพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

เอ็นบีซี เน็กซ์ วิชั่น จำกัด (สำนักงานใหญ่)

หัวหน้าข่าวเนชั่นทีวี (NationTV)

